



### ЭРЫН ГУРБАН НААДАН

Намарай дулаахан үдэрнүүдтэ Түнхэнэй аймагта «Эрын гурбан наадан» үнгэрдэг найн заншалтай болоо. Энэ бүхы найман жэл соо мэдээжэ хоригшо, нийтын ажал ябуулагша Валерий Манзаракшеевич Сыдеев тус мурьсөөнүүдые эмхидхэжэ, нютагаархинаа баясуулна.

с. 5



### ЗОЛОТЫЕ ЧЕТКИ

Словарь с комментариями

с. 7

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

# Буряад ҮНЭН

## Дүхэриг

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

2011 оной сентябриин 29 Четверг

№ 38 (21835)  
№ 38 (750)

Намарай дулаа улаагшан тахья харын 2 гарагай 5 www.ynen.ru

100 ГОДИИ СССР

ЗОЛОТОЙ ФОНД ПРЕССЫ МАНВИ

Буряад үнэн

## НА ЂАЖААЛ ЗОНОЙ ҮДЭРӨӨР!



с. 9

Р.Н. БАЗАРОВАЙ фото

### «Буряад үнэн» сониной 90 жэлэй ойдо



### «ҮНЭНЭЙ» ТУГТА ОРДЕН ЯЛАРБА

«Шэнэ байдал», «Буряад-Монголуун үнэн», «Буряад-Монголой үнэн», «Буряад үнэн» сониной 90 жэлэй ой байгша оной декабриин 21-дэ гүйсэхэнь.

с. 7

### «ЕДИНАЯ РОССИЯ» ЗАЛУУШУУЛАЙ БОЛОН ҮНЭН СЭХЭ ЁНЫН ШЭГЛЭЛ БАРИБА

Сентябриин 23-24-дэ «Единая Россия» гэхэн Бүхэрроссиин политическэ партиин ээлжээтэ арбан хоёрдохи съезд үнгэрбэ. Тус форумдо манай сэтгүүлшэн хабаадажса, гүрэнэймнай саашанхи хүгжэлтыг хараалан абтаһан шухала шийдхэбэринүүдэй гэришэ болоо.

с. 3



АБЬЯАС  
БЭЛИГЭЙНЬ  
АЛДАРТА  
ЗАМ

с. 16



БУУРАЛХАН  
НЮТАГТАА  
БАЯН ТАЛЫН  
АЯЛГА  
ЗЭДЭЛ ЂЭЭР

с. 8



с. 14

Үнэн болоһон ушарнууд



Наһажаал зоной үдэрөөр!

ХҮНДЭТЭ ВЕТЕРАНУУД, АХА УЕЫНХИД!

Буряад Республикын Правительствын болон өөрынгөө зүгһөө та бүгэдэниие Наһажаал хүнэй уласхоорондын үдэрөөр үнэн зүрхэйнөө амаршалнаб!

Мүнөө республикадамнай наһажаал 180 мянган хүн ажаһуудаг. Тэдэниие социальна талаар дэмжэлгэ хадаа Буряадай Правительствын түрүү зорилгонуудай нэгэн юм.

Байгша ондо дайнай 3037 ветеран гэр байраар хангагдаа. Социальна хангалгын эмхи зургаануудта хайн хубилалтанууд болоо, аргаламжын шанар дэшлүүлэгдээ. Жэл бүхэндэ дунда зэргээр 9 мянган хүн бээ аргалуулна. Гадна наһатай зоной ажабайдал хайжаруулхын тула «Үргэмэл гэр бүл», «Социальна такси», «Нүүмэл социальна албан» гэхэ мэтын хүдэлмэрийн шэнэ түхэлнүүд нэбтэрүүлэгдэнхэй.

Хүндэтэ ветеранууд! Республикынгаа болон гүрэнэйнгөө аша туһада ами наһаяа, хүсэ шадалаа гамнангүй оролдоһонтойнай түлөө баяр баясхалан хүргэнэбди. Гурбан зөөлэниие үзэжэ, ута наһатай, удаан жаргалтай ябахатнай болтогой!

Буряад Республикын Президент – Правительствын Түрүүлэгшэ В.В.НАГОВИЦЫН.

ХҮНДЭТЭ ПЕНСИОНЕРНУУД, АЖАЛАЙ БОЛОН ДАЙНАЙ ВЕТЕРАНУУД!

Буряад Республикын Арадай Хуралай зүгһөө та бүгэдэниие Наһажаал хүнэй уласхоорондын үдэрөөр халуунаар амаршалнаб! Таанад дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ ами наһаяа гамнангүй, дайсанһаа гүрэнөө хамгаалаат, амгалан үедэ түрэл дайдаа хүгжөөхын тула эрэлхэг баатарар ажаллаат.

Аха уеынхидэй Эхэ орондоо үнэн сэхэ байлга болон ажабайдалай эдбхи үүсхэлтэй хараа шугам мүнөөшье залуушуудта жэшээ боложо үгэдэг. Тэдэ бидэни анхарал болон хүндэлэгдэ, туһаламжа болон социальна дэмжэлгэдэ хүртэхэ ёһотой.

Гүрэн наһанайнгаа амаралтада гараһан

эрхэтэдэй ажабайдал хайжаруулхын, эрхэнүүдэ бээлүүлмээр болон нийтын ажабайдалда хабаадамаар таатай байдал тогтоохын тула оролдодог. Мүнөө үедэ мүнгэнэй талаар бэрхэшээлнүүдэй олонше хаань, бүхы хэмжээнүүдэй бюджетүүдтэ хүнгэлэлтэнүүд, пенсийн нэмэлтэнүүд, социальна туһаламжанууд хараалагданхай.

Бидэ туйлалтануудаартнай омогорходогбди, таанадһаа жэшээ абадагбди. Та бүгэдэндэ элүүр энхые, хайн хайханиие, дүгынтай хүнүүдэй анхарал болон дулахан хандаса хүсэнэб.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.М.ГЕРШЕВИЧ.

«Алтан сэргэ» гэнэн үндэнэн театрнуудай уласхоорондын фестиваль эхилбэ

ТҮРЭЛ АРАДАА ТҮЛӨӨЛХЭ ҮҮРГЭТЭЙ

Гурбан жэлэй нэгэ удаа эмхидхэгдэхэ «Алтан сэргэ» гэнэн регионууд хоорондын театральна фестиваль хадаа Российн болон харийн ороноудай театрнуудые гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ талые хараалһан форум-харалга болоно. Российн бүридэлдэ Буряад ороной хамжан ороһоной 350 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зориулагданан тус фестивальной Монгол туургата ардуудай регионууд хоорондын фестивалиин үргэлжэлэл болоно.

Сентябрийн 26-да үдэһын 18 саһаа «Алтан сэргэ» гэнэн фестивальной Н.Бестужевай нэрэмжэтэ ород драматическа театрай байшангай газраа гэхшүүр дээрэ нээгдэжэ, баярай хүрөөтэ хүгжэм (фанфары) эдэлбэ.

Удангүй нара зүбөөр гороолһон дефиле – жагсаалда гараһан зүг бүрийн театрнуудай коллективүүдые эндэ сугларгаһад халуун альга ташалгаар, оог хашхараагаар угта-

ба. Бишкек хотын Арсен Умаралиевай нэрэмжэтэ драматическа театрай (Кыргызстан), Альметьевскийн гүрэнэй драматическа театрай (Татарстан), Нижнекамскийн гүрэнэй Н.Гиматдиновай нэрэмжэтэ драматическа театрай (Татарстан), «Читиген» гэнэн Абаканай хүгжэмтэ-драматическа театрай (Хакаси), Эрхүүгэй областиин Братскийн драматическа театрай, Москвагай драматическа искусствын хургуулийн, Монголой үндэнэн академическэ театрай, Эрдэнэт хотын театрай, Улаан-Үдын Н.Бестужевай нэрэмжэтэ ород драматическа театрай, Х.Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай түлөөлэгшэд тойрон ябаба, сагаан хадагуудые театр бүхэнэй түлөөлэгшэ хүндэтэ болоһон сэргэдэ уяба.

Буряадаймнай Правительствын зүгһөө захиргаа-

най хүтэлбэрлэгшын орлогшо И.В.Смоляк, соёлой министрэй уялга дүүргэгшэ Н.Н.Светозарова, ГИТИС-эй багша, театр шүүмжэлэгшэ Т.Н.Тихоновец гэгшэд амаршалгын үгэнүүдые хэлээ, зааханаар орожо эхилһэн бороо хадаа хайн тэмдэг гэжэ булта онсолбо. Фестивалиин журийн бүридэлдэ соёлоймнай министр Т.Г.Цыбиков, ГИТИС-эй театрай түүхын багша А.А.Степанова, СТД-гэй харюусалгата секретарь М.М.Корчак, театр шэнжэлэгшэд Т.В.Кокова, Т.Н.Тихоновец гэгшэд ороһон байна. «Алтан сэргэ» фестивалиин дуунгимн эндэ эдэлээ.

Түрүүшын үдэшэ Буряад драмын академическэ театрай коллективнай олоной һонирхол татаһан, орёо, һонин режиссура-тай Г.Башкуевай «Стреноженный век» (Х.Намсараевай туужын удахаар) гэнэн зүжэг (режиссерынь



Ц.Бальжанов) залаар дүүрэн харагшадай, журийн анхаралда дурдахба. Удаадахи үдэрнүүдтэ Татарстанай, Кыргызстанай, Братскийн театрнууд уран бэлигэ харуулаа.

Мүнөөдэр Хакасийн, манай ород драматическа театрнуудай зүжэгүүд театрта дуратайшуулай анхаралда дурдахагдаха юм.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

ЗАЛУУ ТЕРАПЕВТНУУДТЭ - 1 МИЛЛИОН

Мүнөөдэр хүдөө нюотаг руу залуу эмшэдые урижа хүдэлгэхэ гэнэн зорилго гүрэнэй урда табигдана. Российн премьер-министр Владимир Путинай ударидалга доро «Земский доктор» гэжэ нэрэтэй гүрэнэй шэнэ түлэб 2012 онһоо бээлүүлэгдэжэ эхилхэ юм. Эмшэлэлгын дээдэ хургуулинуудые дүүргэгшэд болон 35 наһа гүйсөөдүй залуу терапевтүүд тус проектдэ хабаадаха аргатай. Тус түлэбөөр эдэ залуу мэргэжэлтэд хүдөө нюотаг ерэхэдэ, 1 миллион

түхэригтэ хүртэнэ. Энэ мүнгөөр залуушуул гэр бариха, худалдажа абаха аргатай болоно. Хажуугаарнь ажабайдалаа зохёохо, түхээрхэ. Мүнөө дээрээ залуу эмшэд хүдөө нюотаг руу хүдэлхээс бусахадаа, 3 мянган, али хаа 7 мянган түхэригэй гүрэнэй тэдхэмжэдэ хүртэнэ.

Тус миллион абаһан залуу доктор табан жэл соо хүдөө нюотагта хүдэлхэ ёһотой. Гүрэнэй засагаархидай ханамжаар, урданай-хидал адляар эмшэд ерһэн нюотагтаа түбхинэжэ үлэхэ ёһотой.

ХҮДӨӨ НЮОТАГТА ДОКТОРНУУДЫЕ ЕХЭЭР ХҮЛЭЭНЭ

Загарай посёлогто тус темээр ехэ зүблөөн үнгэрөө. Тэрэндэ Буряад Республикын элүүржүүлгын талаар министрэй орлогшо Виктория Нихланова, Арадай Хуралай депутат, социальна политикын талаар комитедэй түрүүлэгшэ Александр Стопичев, райсоведүүдэй депутатууд, Буряадай гүрэнэй университетэй эмшэлэлгын факультедэй болон медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай түлөөлэгшэд, Ивалгын, Загарайн, Тарбагатайн аймагуудай түбэй аймагай эмшэлэлгын газарнуудай ахамад эмшэд хабаадалсаа.



Зүблөөнэй үедэ

Москваһаа, Красноярскһаа, Томскһоо, Эрхүүһээ, Шэтэнээ бусаха. Тийн бэрхэ мэргэжэлтэдые БГУ-да бэлдэнэ. Тус гүрэнэй проектдэ хабаадаха аргатайгаа зургаан БГУ-гай медфакультет дүүргэгшэд мэдүүлээ. Энээн тушаа медфакультетдэй декан Владимир Хитрихеев хэлэнэ.

Залуу мэргэжэлтэдые хэльбэн шэнэлэгдэн эмхинүүдтэ хүлээн абаха. Мүнөөдэр «2011-2012 онуудтахи Буряад Республика доторхи элүүржүүлгын шэнэлэгэ» гэжэ программа республика дотор бээлүүлэгдэнэ. Тэрээгээр республика доторхи олон эмшэлэлгын газарнууд шэнэлэгдэхэ юм.

«Земский доктор» гэжэ проектдэ гансал дээдэ мэргэжэлтэй врач-терапевт хабаадаха аргатай, фельдшер болон бусад эмшэдэй ажабай-

далай асуудалнууд «2011-2012 онуудай хүдөө нюотагай нийтын хүгжэлтэ» гэнэн федеральна зорилготой программаар хараалагдаха юм.

Энэ гүрэнэй программаар залуу медигүүдэй гэр байрын асуудал хамгаалагдана. Федерациин бюджетээр программада 4,5 миллиард түхэриг һомологдонхой. Энэ мүнгэнһөөнь республикын элүүржүүлгын талаар министрествэдэ 30 миллион түхэригтэ хүртэхэ юм. Тийн программа 2020 он хүртэтэр бээлүүлэгдэхэ түсэбтэй.

Гүрэнэй бээлүүлжэ байһан олон тоото программанууд хүдөө нюотагай эмшэдэй ажабайдалые улам хэргээхэ ёһотой гээд Виктория Нихланова найдана.

Янжима КИМ.

ТОВШО ҺОНИН

ХҮҮГЭДЭЙ БАЙГАЛАЙ ФОРУМ

Сентябрийн 22-һоо 24 хүртэтэр Улаан-Үдэдэ Арадуудай хани барисаанай жэлдэ зориулагдажа, хүүгэдэй Байгалай форум эмхидхэгдээ. Тус хэмжээ ябуулга гурбан талмай дээрэ үнгэрөө: хотын хүүгэдэй болон эдиришүүлэй уран хайханай байшанда, 21-дэхи хургуулида ба «Огонёк» лагерьта.

Форумдо 40 гаран хуралсалай эмхинүүдэй хурагшад хабаадалсаа. Хэмжээ ябуулгада Монголой, Загарайн, Баргажанай, Тарбагатайн, Прибайкалийн аймагуудай хүүгэд хабаадалсаба. Үхибүүд Байгал тухай, социальна проектированиин талаар ажал ябуулаа. Улаан-Үдын 21-дэхи хургуулида дүхэриг шэрээ эмхидхэгдээ. Тийн тэдэ булта бог шорой арилгаһан байна. Конкурсын дүнгүүдээр «Юный миротворец года» гэжэ нэрэ зэргэдэ Улаан-Үдын 35-дахи хургуулийн хурагша Ульяна Окунева хүртөө.

АГЫН ҺУРАГША ШЭТЫН «ШАГ К ЗВЕЗДЕ»

ГЭЖЭ КОНКУРСДО ИЛАБА

Шэтын залуушуулай «Мегаполис» гэжэ ордондо үнгэрһэн залуу дуушадай конкурсдо Агын тойрогой гимназийн арбадахи классай хурагша Айна Цырендоржиева түрүү һуури эзэлээ.

Тэрэндэ конкурсын Гран-при барюулагдаа. Айна Шэтэдэ хүгжэмэй хургуулида фортепиано үзэдэг юм. Тус конкурсдо тэрэ англи хэлэн дээрэ Кристина Агилера гэжэ дуушанай репертуарай дуу гүйсэдхэхэбэ.

«БАБУШКА-ОНЛАЙН» ГЭЖЭ ПРОЕКТ

ЭРХҮҮДЭ ҮНГЭРГЭГДЭНЭ

Тус проект Эрхүүдэ 2009 онһоо бээлүүлэгдэнэ. Тэрээгээр наһажаал зон компьютерна курсануудта ябаха аргатай.

Хоёр жэлэй хугасаа соо 700 наһажаал зон компьютер хэрэглэжэ шадаха болоо. Жэлэй үнгэртэр үшөө иимэ 300 хурагшад компьютерна мэргэжэл шудалха аргатай.

Наһажаал зонине хүршэ можынхид хотын дээдэ хургуулинуудта хургана. Гурба харын болзор соо хабаадагшад Word, Excel, интернет-ресурснуудтай танилсана.

Янжима ЖАПОВА.



# «ЕДИНАЯ РОССИЯ» ЗАЛУУШУУЛАЙ БОЛОН ҮНЭН СЭХЭ ЁНЫН ШЭГЛЭЛ БАРИБА

Сентябрийн 23-24-д «Единая Россия» гэбэн Бүхэроссийн политическэ партиин ээлжээтэ арбан хоёрдохи съезд үнгэргэгдэбэ. Тус форумдо манай сэтгүүлшэн хабаадажа, гүрэнэймнай саяшанхи хүгжэлтыг хараалан абтабан шухала шийдхэбэринүүдэй гэршэ болоо.

## СЪЕЗДЫН БОЛОХОНОО УРИД

Буряадай түлөөлэгшэдэй бүлгэм Москва зоринон байна: республикын Президент В.В.Наговицын, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.М.Гершевич, «Молодая гвардия» хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэ Ю.В.Гыпылова, региональна политсоветэй секретарь В.А.Павлов, гүйсэдхэхи хорооной түрүүлэгшэ Б.Г.Бальжиров, партиин хүтэлбэрилхы зургаануудай гэшүүд В.Р. Булдаев, И.И.Калашников, М.К.Кравченко, Б.Х.Ангунов, Б.Б.Доржиев, праймеризтэ хабаадаһан М.В.Слипенчук, Е.К.Ханхалаев, Е.Н.Цыбиков, Ю.А.Бавыкин болон бусад.

Съездын эхилхэхэ урид Гүрэнэй Дүүмэдэ Буряадаһаа депутат В.Э.Матхановтай уулзааб. Зүблөөнүүдэй танхим соо полицейскэнүүдэй хүнгэлэлтэнүүд тухай хуулин түлэб зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа. Тиин ЛДПР-эй хүтэлбэрилэгшэ В.В.Жириновский пункт бүхэнөөр үгэ хэлээ – энэнь һунгалтын дүтэлхэнэй шэнжэ гэшэ. Удаань республикадаманай партиин хараа үзэл баримталагшадтай соведэй түрүүлэгшэ, ахамад федеральна инспектор С.П.Шилинтэй уулзаһан байнаб.

## СЪЕЗДЫН ТҮРҮҮШЫН ҮДЭР

Улаан талмайһаа холо бэшэ оршодог Худалдаа наймаанай байшан соо үнгэргэгдөө. Хари гүрэнүүдэй, федеральна болон региональна СМИ-нүүдэй мянга гаран сэтгүүлшэдэй хабаадаһан ушар партиин форумой тон ехэ һонирхол татаһан тухай гэршэлнэ. Хэблэлэй түб зүгын гэр шэнги хүнхинэнэ.

Хүншын урда тээ секцинүүд ажалаа ябуулаа: «Эрхэтэнэй ниигэм: харилсан хүдэлмэрилгэ болон үнэн сэхэ ёһо сахилга», «Социальна политика – шэнэ хэмжээнүүдтэ», «Шэнэ экономика», «Арад зон эдилгэ абалгыг буруушаана», «ЖКХ: хүгжэлтын хараа боломжонууд», «Эдэ хоолой аюулгүй – гүрэнэй хүгжэлтын эшэ үндэһэн».

Нэгэдэхи секциин хүдэлмэри сэтгүүлшэдэй һонирхол татаа юм. Гүрэнэй Дүүмын депутат А.М.Макаров бо-



Съездэ хабаадагшад (зүүн гарһаа): Е.К.Ханхалаев, Ю.В.Гыпылова, М.М.Гершевич, В.Р.Булдаев, В.В.Наговицын, В.А.Павлов, Б.Г.Бальжиров.

лон «Свобода выбора» гэнэн автомобилистнүүдэй олонийтын хүдэлөөнэй түрүүлэгшэ В.Н.Лысаков гэгшэд хүтэлбэрилөө. Тиин «Эрхэтэнэй ниигэм – хараа бодолтой хүнүүд», «ниигэ зон болон засаг бэе бээе шагнаха ёһотой», «эрхэтэнэй ниигэм харилсан хүдэлмэрилгын ёһонуудта үндэһэлхэ ёһотой» - эдэ шухала ойлгомжонуудыг булта зүбшөөгөө. Тээд ямар аргаар, хайшан гэжэ хоорондоо харилсахаб?

Энэ асуудалаар нилээд ехэ арсалдаанууд гараа. Ивановска областийн губернатор М.И.Мень эрхэтэдтэй Интернетээр харилсан, дулаасуулгын хаһын бэрхэшэлнүүдыг усадхадаг тухай хөөржэ үгөө. Мэдээжэ кинорежиссер Ф.С.Бондарчук ханаанда олон юумэн тааранагүй хаш, тэрэ нилээд шүүмжэлээ. Удаань премьер-министр болон партиин хүтэлбэрилэгшэ В.В.Путинай эрхэхэдэ, сугларгашад эрхэтэдэй эрхэнүүдыг яагаад хангахаб гэжэ асуугаа. Хуулинууд хайжаруулагдаха болон ямаршыг хүниг хам-

гаалжа шадаха ёһотой гэжэ премьер-министр онсолоод: «Гүрэндэмнай эрхэтэнэй ниигэм би. Илангаяа Арадай фронтын эдбхи үүсхэл баясуулна. Олзын хэрэг эрхилэлгэ нилээд хубилжа, арадайнгаа урда харюусалгатай болоо. Үнгэргэгшэ кризисэй үедэ олзын хэрэг эрхилэгшэд зондо хабаатай шийдхэгдэгүй асуудалнуудыг усадхаһын тула зөөриг үгэхээр бэлэн байгаа», - гэжэ хэлээ юм. Прикладной политикын институтай директор О.В.Крыштановскаягай эхэнэрнүүдэй хэрэгүүдэй талаар бүрин этигэмжэтын тушаал нэбтэрүүлхыг дурадхагда, В.В.Путин энээн тухай бодожо үзэхөөр найдуулаа. Секцидэ хабаадагшад гүрэн дотор нэн түрүүн социальна талаар үнэн сэхэ байдал тогтоохо шухала гэнэн тобшололдо ерээ.

Эдэе хоолой аюулгүйдэ зорюулагдаһан секциин хүдэлмэридэ хабаадаһан Ю.В.Гыпылова хэблэлэй түб эрхэхэдэ, өөрын үйлдбэрилхэн эдэе хоолоор гүрэнөө хангаха хэдэлгэтэй гэжэ хөөрөө. Удаань Буряадай Президент

В.В.Наговицын болон политсоветэй секретарь В.А.Павлов гэгшэд тус асуудалаар ханамжануудаараа хубаалдаа.

15 сагта съезд эхилбэ даа. Б.В.Грызловой гэмдэглэһээр, Арадай программа партиина программын эшэ үндэһэн боложо үгөө. Тэрэнигэ зүбшэн хэлсэлгын үедэ парти аяар миллион хахадһаа дээшэ дурадхал болон заһабаринуудыг абаһан байна. Тэрэ хүсээ эршэдүүлхэ хэрэгтэй гэжэ гэмдэглээ, мүн эсэргүү партинуудыг үрэ бүтээгүй найдуулануудайнь түлөө шүүмжэлээ.

Удаань секцинүүдэй хүдэлмэрийн дүнгүүд тобшололдоо юм. Онсо анхарал татаһан дурадхалнууд гэхэдэ, «Деловая Россия» гэнэн олонийтын эмшин хүтэлбэрилэгшэ Б.Ю.Титов туршалгын территориально-үйлдбэрилгын 10-15 эмхи тогтоожо, «дороһоо» дурадхагдаһан проектнүүдыг бээлүүлхэ тухай хэлээ. Тэдэ хүтэлэлгын шэнэ ёһо гуримууд дээрэ үндэһэлхэ юм. Социальна политикада хабаатай гол шийдхэгдэгүй асуудал – «үгытэй хүдэлмэрилэгшэд» гэхэ гү, али бюджетнэ һалбарийн

хүдэлмэрилэгшэд. Тиихэдэ хүүгэдэй сэсэрлигүүдэй дутаха ушарыг гурбан жэлэй туршда усадхахаар хараалагдана. ЖКХ-да сэн тогтоолгын гурим шэнэлжэ, хэн юунэй түлөө хэды мүнгэ түлэнэб гэжэ эли болгохо хэрэгтэй.

Партиин программа бүхы шантануудта туршалга гаража байна. Үшөө хабар үнгэргэгдэһэн регионууд хоорондын 8 конференци дээрэ проектнүүд шэлэн абтажа, Арадай программа зохиогдоо гэжэ хануулаа. Тэрэшэлэн, Сибирийн федеральна тойрогто 11 проект зүбшэн хэлсэгдээ. Тэдэнэйнь гурбанинь Буряада хабаатай – Забайкалийн хүгжөөлгын олон талата программа, аяншалгын зоно болон хуушарһан гэрнүүдхэ зөөлгэлгэ. Тус проектнүүд нитэроссийн программада эльгээгдэнхэй. Арадай программын гол анхаралда - хүн, тэрэнэй ханаа зобоодог асуудалнууд.

## СЪЕЗДЫН ХОЁРДОХИ ҮДЭР

Лужникидэхи Сортын байшан соо үнгэргэгдөө. Арбан хоёр мянган хүн хабаадаа. Энэ үдэрэй гол һонин гэхэдэ, Российн Президент Д.А.Медведев декабриин һунгалтада партиина список толгойлохо, мүн илалта туйлал, правительствын түрүүлэгшэ болохо юм. Харин В.В.Путини «Единая Россия» парти президентын тушаалда дэбжүүлхэ. Иихэдэ президент премьер-министр хоёр һуурияа һэлгэжэ, дээрэ нэрлэгдэһэн Арадай программа бээлүүлхын тула хэрэг залгамжалга болон политическэ тогтонижонги байдал хангагдаха жэшээтэй. Гадна правительствын болон Гүрэнэй Дүүмын бүридэл шэнэлэгдэхэ, залуушуул олон болохо юм.

Съезд партиин программыг, тиихэдэ Гүрэнэй Дүүмэдэ депутат кандидатуудай федеральна болон региональна спискуудыг баталан абаа.

Гурбадахи үдэртэ Нитэроссийн медиафорумой үедэ сэтгүүлшэд гүрэнэй политигуудта асуудалнуудыг табижа, съездын шийдхэбэринүүдыг зүбшэн хэлсээ. Энээн тухай удаадахи дугаарнуудай нэгэн соо толилхобди.

Манай корреспондент съездын хүдэлмэрийн зарималнуудай үедэ Буряад Республикын делегацийн түлөөлэгшэдтэй хөөрмэдэһэн байна.

Түрүүшын үдэрэй дүнгүүдээр Буряадай Президент Вячеслав Владимирович Наговицын секцинүүдэй хүдэлмэрийн ашаг үрэтэйгэ тэмдэглээ:

- Бидэнэй социальна һалбаридэ бээлүүлдэг хэрэгүүдэй олонкин «Единая Россия» партиин съезддэ хабаадагшадтай дэмжэлгэдэ хүртөө. Жэшэнь, бидэ хүүгэдэй сэсэрлигүүдтэ хабаатай асуудал түргэн шууд шийдхэхэ үүсхэл гаргаа һэмди. Хүүгэдэй сэсэрлигүүдэй дуталдалга нилээд ехэ һаад ушаруулна гэжэ мэдэнэбди. Тиин социальна политикын талаар секциин хүдэлмэридэ түргэн шууд хүүгэдэй сэсэрлигүүдыг бариха хэрэгтэй гэжэ онсологдоо. Элүүрыг хамгаалгын һалбаридашы манай дүй дүршэл ашаг үрэтэй байһанаа гэршэлээ. Гадна бюджетүүд хоорондын шийдхэгдэгүй асуудалнуудыг усадхаха шухала. «Единая Россия» эдэ зорилгонуудыг даажа абана.

Хүдөө ажахыда эдэе хоолой аюулгүйгэ хан-

## СЪЕЗДДЭ ХАБААДАГШАД ХЭЛЭНЭ

галга шухалада тоологдоо. Хари гүрэнүүдэй үйлдбэрилэгшэдтэ орходоо, бидэ байн шанартай болон хорон хохисогүй эдэе хоол үйлдбэрилдэгбди. Хари гүрэнүүдэй үйлдбэрилэгшэдтэ дулдахаа болохоной сохом. Манай республикада ехэ хэмжээнэй хэдэн проект бээлүүлэгдэнэ. Жэшэнь, гахай үдхэбэрилгын комплекс, малай фермэнүүд баригдажа байнхай. Зүгөөр найн шанартай продуктуудтай сэн үнэй байдаг гэжэ бурмарта. Тиимэдээ тон зүб шийдхэбэринүүдыг абаха шухала.

«Единая Россия» гэнэн Бүхэроссийн политическэ партиин региональна огдөленин политсоветэй секретарь Владимир Антольевич ПАВЛОВ:

- Хүдөө ажахыг хүгжөөлгын программыг съезд баталаа. Илангаяа орооһо үйлдбэрилгын хэмжэ дээшлүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана. Мүнөө Россий хядаа орооһо худалладаг гүрэнүүдэй дунда гурбадахи һуури эзэлнэ. Мүн хари

гүрэнүүдхэ худалдажа абадаг хүдөө ажахын продукцияг хэмжээн доошолжэ байнхай. Тиимэдээ республика дотор бээлүүлэгдэжэ байһан аграрна проектнүүд саашадаа бүри хүгжэхэ.

Гадна республикадаманай праймериз амжалтатай үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. Арадай программада һалбари бүхэндэ хабаатай мянга гаран дурадхалнууд ороо. Гурбан ехэ проектын партиин нитэроссийн программын бүридэлдэ оруулагдажа, федеральна бюджетдэ һомологдохо.

Съездын хүдэлмэрийн хоёрдохи үдэртэ В.А.Павлов «Единая Россия» партиин федеральна список болон Президентгэ кандидат тухай шийдхэбэринүүдээр ханамжануудаараа хубаалдаа:

- Иимэ шийдхэбэринүүд абтаха гэжэ багсаамжанхаар байгаа. Президент Премьер хоёр төгтууритай болон эмжитэйгээр хүдэлмэрилэгшэ байһанаа үшөө дахин гэршэлээ. Энэнь тон шухала.

Буряадаһаа «Единая Россия» партиин региональна спискудэ ороһон Михаил Викторович СЛИПЕНЧУГАЙ онсолһоор, съезд гүрэнэй саашанхи хуби заяанда, хүнэй ажабайдалда ехэ анхарал хандуулаа. Сибирь саашадаа нилээд хүгжэхэ. Харгыннуудыг, инфраструктура бариха хэрэгтэй. Арадай фронт арад зонной һанал бодолнуудыг дэмжэхэ.

«Единая Россия» партиин региональна таһагай политсоветэй гүйсэдхэхы хорооной түрүүлэгшэ Баир Гвибалович Бальжиров:

- Съезд гүрэнэй хүгжэлтэдэ амин шухала асуудалнуудыг шийдхэхэ гол арга боломжонуудыг хараалаа. Ингээд байхадаа, һунгалга бүхэндэ программаа ойлгуулжа үгэхэ хэрэгтэй. Элүүрыг хамгаалгын һалбарийн мэртэжэлтэн хадаа, «Земский доктор» программыг дэмжэнэб, мүн эдэдэ технологиудта горитой ехэ мүнгэ гаргашалга баһал һайшаалтай. Тиихэдэ үшөө нэгэ шухала зүйл гэхэдэ, съезд хүдөө ногагуудыг хүгжөөлгын асуудалыг гүрэнэй гол зорилгодо табина.

Эрлэм ДАГБАЕВ.



# БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЙН ТҮСЭБ

2011 оной сентябриин 26 - 30

## I. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ ХОРИН ГУРБАДАХИ СЕССИ

Сессийн нээлтэ  
Пленарна зүблөөн  
29.09 10.00-13.00; 14.00-18.00 Ехэ танхим  
Пленарна зүблөөн  
30.09 9.00-13.00 Ехэ танхим

## II. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ М.М.ГЕРШЕВИЧЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЗҮБЛӨӨН

26.09 9.00 Бага танхим

## III. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДАЙ ЗҮБЛӨӨНҮҮД

**Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетэй, налогуудай болон сан жасын талаар хороон(түрүүлэгшэнь Ц.-Д.Э.Доржиев)**  
Буряад Республикын Арадай Хуралай ээлжээтэ хорин гурбадахи сессид дээрэ хэлсэгдэхэ асуудалнууд тухай  
26.09 14.00 Бага танхим

**Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдн хүтэлбэрийн, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.С.Скоцырская)**

1. «Буряад Республикада эблэрүүлэлгын судьянарай тушаалда томилолго тухай» Буряад Республикын Арадай Хуралай тогтоолой түлэб тухай  
2. «Россиин Федерациин дэбисхэрэй гадаа гаргагдаха ёһотой хари гүрэнүүдэй эрхэтэдые болон харьяатанай шэнжэгүй хүнүүдые сүүдэй шийдхэбэрээр хаалтада байлгах тусхай эмхи зургааниие тогтоолгын дүрим тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
3. «Орёо байдалда оронхой хүсэд бэшэ гэр бүлэнүүдэй үхибүүдые түрүүшын ээлжэндэ хүүгэдэй сээрлигүүдээр хангалгын хүнгэлэлтэ үзүүлхэ тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
4. «Эрхэтэдэй хунгаха эрхэнүүдые хангадаг органуудые найжаруулхын тула Буряад Республикын зарим хуули ёһоной актуудта хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
5. «Байраһаа гадаа хунгалга болон хунгалта эмхидхэлгын бусад асуудалнуудаар эрилтэнүүдые тодорхойлһон хунгуулийн асуудалнуудта хабаатай Буряад Республикын зарим хуули ёһоной

актуудта хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай

6. «Депутадай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоонь урид болжуулалгын болон сүлөө мандадуудые эзэлэлгын дүримэй тодорхойлогдоһон ушараар Буряад Республикын зарим хуули ёһоной актуудта хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай

7. «Буряад Республикын хуулинуудые, Буряад Республикын Президентын, Буряад Республикын Арадай Хуралай болон Буряад Республикын Правительствоын актуудые толилолгын болон хүсэндэнь оруулалгын дүрим тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай

8. «Буряад Республикын Арадай Хурал тухай» Буряад Республикын хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
26.09 15.00 каб.323

**Буряад Республикын Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)**  
Буряад Республикын Арадай Хуралай ээлжээтэ хорин гурбадахи сессидэ хэлсэгдэхэ асуудалнууд тухай  
29.09 9.45 каб.218

## IV. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХЭРЭГҮҮДЫЕ ЭРХИЛЭГШЭ – АППАРАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ В.Б.ЭРДЫНЕЕВЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИЙН ЗҮБЛӨӨНҮҮД

26.09 13.30 Бага танхим

## БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДА

**Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдн хүтэлбэрийн, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.С.Скоцырская)**

1. «Россиин Федерацида түлбэриггүй юридическэ туһаламжа тухай» 566817-5 дугаарай федеральна хуулийн түлэб тухай» Россиин Федерациин Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын хуули гаргалгын үүсхэл тухай  
2. «Россиин Федерацида түлбэриггүй юридическэ туһаламжа тухай» федеральна хуулийн абтаһан ушараар Россиин Федерациин зарим хуули ёһоной актуудта хубилалтануудые оруулха тухай» 566836-5 дугаарай федеральна хуулийн түлэб тухай» Россиин Федерациин Фе-

деральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын хуули гаргалгын үүсхэл тухай  
27.09 15.00 каб.323

1. Гүрэнэй эрхэтэнэй албанда хабаатай хуули хэрэглэлгые саг үргэлжэ шалгадаг байгуулга туршаһанай дүнгүүд тухай тоосоо баталха тухай

2. «Россиин Федерацида гүрэнэй эрхэтэнэй албан тухай» федеральна хуулийн абтаһан ушараар Буряад Республикын гүрэнэй эрхэтэнэй албан тухай» Буряад Республикын хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
27.09 16.00 каб.323

## Буряад Республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)

2012 ондо Хорооной хуули түлэблэлгын хүдэлмэрийн түсэб тухай  
26.09 14.00 каб.119  
2012 ондо Хорооной хүдэлмэрийн түсэб тухай  
27.09 10.00 каб.119  
Хорооной бүрин этигэмжын асуудалнуудта хабаатай Буряад Республикын хуулинуудые Хэжэнгын аймагта бөөлүүлгэ тухай нүүдэл зүблөөндэ бэлдэлгэ тухай  
28.09 10.00 каб.119

**Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, яһатануудай асуудалнуудай, залуушуулай политикын, нийтын болон шажан мүргэлэй нэгдэлнүүдэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Р.Булдаев)**

«Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ шажан мүргэлэй ажал ябуулга тухай» 1997 оной декабриин 23-ай 610-1 дугаарай Буряад Республикын Хуулиие эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгын талаар түрүүшын шалгалтын дүнгүүд тухай  
26.09 14.30 каб.212  
«Буряад Республикын гүрэнэй шагналнууд тухай» Буряад Республикын Хуулийн 14-дэхи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
26.09 15.30 каб.212  
«Буряад Республика залуушуулай болон хүүгэдэй олонийтын нэгдэлнүүдые гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ тухай» Буряад Республикын Хуули бөөлүүлгын ябаса тухай» асуудалаар «дүхэриг шэрээдэ» бэлдэлгэ тухай  
27.09 11.00 каб.212  
2012 ондо Хорооной хуули түлэблэлгын хүдэлмэрийн түсэб тухай  
28.09 14.00 каб.212

**Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)**  
«Пуралсал тухай» Россиин Федерациин Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай»

565243-5 дугаарай федеральна хуулийн түлэб тухай

26.09 14.30 каб.218  
1. «Буряад Республикын ажалай ветеранууд тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай

2. «Буряад Республикада пенсионерэй ажаמידаралгын эгээл бага хэмжээн тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай

3. «Орёо ажабайдалда оронхой дүүрэн бэшэ гэр бүлэнүүдэй үхибүүдые түрүүшын ээлжэндэ хүүгэдэй сээрлигүүдээр хангалгын хүнгэлэлтэ үзүүлхэ тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
27.09 14.00, 14.30, 15.00 каб.218

## Буряад Республикын Арадай Хуралай Экономическа политикын, байгаалин нөөснүүдые ашаглалгын болон оршон тойронхи хамгаалгын талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Г.Ирильдеев)

«Буряад Республикада шэнэ зүйл нэбтэрүүлэн ашаглалгын ажал ябуулга тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
26.09 14.00 каб.203

«Буряад Республикын социально-экономическа хүгжэлтые гүрэнэй талаһаа багсаамжалга болон СЭР-эй програмууд тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
30.09 14.00 каб.203

«Буряад Республикын Хото барилгын дүрим тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай (Буряадай Правительство оруулаа)  
26.09 11.00 каб.203

«Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ модо тушаан абалгын болон ашан ябуулалгын пунктнуудай ажал ябуулга эмхидхэлгэ тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
27, 30.09 14.30 каб.203

«Буряад Республикада элшэ хүсэ гамналга тухай» Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай  
28.09 15.00 каб.203

## V. ЭРХЭТЭДЫЕ ХҮЛЭЭН АБАЛГА

**А.С.Коренев** – Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо  
26.09 14.00-17.00 каб.332/111

**Ц.-Д.Э.Доржиев** – Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетэй, налогуудай болон сан жасын талаар хорооной түрүүлэгшэ  
27.09 14.00-17.00 каб.332/235

## АНХАРАГТЫ: Шэнэ ном

# ХҮҮГЭДНЭЭ УРМА ЗОРИГОЙ ЖЭШЭЭ АБАГТЫ

Энебхилһэн, шэртэнги харасатай, бодолгото болоһон, согтой солбон - хэдэн мянган хүүгэдэй шарайнууд... Буряадай найн дураараа Россиин бүридэлдэ ороһоор 350 жэлэй ойн баярта зориулагдан «Дети

Бурятии» гэхэн фотоальбом хадаа хүүгэдэй хэблэлэй зоригжуулагша болон эдэбхитэн, Буряадай Эдир сэтгүүлшэдэй нэгдэлэй түрүүлэгшэ Людмила ДО-РЖИЕВАГАЙ бэлдэһэн гоё найхан бэлэг гээшэ.

ухаатай үхибүүдтэ дурагүй хүн олдхо аал? Фотоальбомой хани барисан болон найхан сэдхэлэй дулаа шэнгээнхэй байһаниинь найшаалтай», - гэжэ мэдээсэлэй политикын болон олонийтэтэй холбоонуудай талаар РБ-гэй Президентын болон Правительствоын Захиргаанай хүтэлбэрилэгшын орлогшо – Мэдээсэл шэнжэлгын хорооной түрүүлэгшэ И.В.Смоляк онсо-лоо.

Ирина Владимировна фотоальбом бүтээхэ хэрэгые дэмжэгшэдэй нэгэн юм. Тиэхэдэ Буряадай Президентын болон Правительствоын Захиргаанда, республикын Пуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствэдэ,

«Икат Плюс» ООО-до, «Барис» рекламна агентствэдэ баяр баясхалан хүргэнэбди. Ном соо Людмила Доржиевагай, Сергей Конечных, Радна-Нима Базаровай, Борис Балдановай, Сэрэгма Дондоковагай фото-зурагууд хэрэглэгдэнхэй.

Тус фотоальбом зүрхэ сэдхэл татадаг, хөөрхэн хүүгэдэй зурагуудые дахин дахин хаража, сэдхэлээ ханадагби. Буряадай хүүгэднээ урма зоригой жэшээ абагты!

**Лилия МАРКИНА, Н.А.Бестужевай нэрэмжэтэ Гүрэнэй ород драмын театрай уран зохёолой-драматургийн талаар хүтэлбэрилэгшэ.**



Тус альбом соо ороһон фото-зурагууд ямаршые тайлбари үгэнүүдгүйгөөр хүүгэдэй сэдхэлэй байдал, абари зан, хонирхол, туйлалтанууд тухайнь хөөржэ үгэнэ. Жэшэнь, баян олзотой загһашан хүбүүн, хаба шадалаа туршаһаа эһһэн эдир барилдаашад, эшгэгэ тэбэриһэн баахан хүбүүн, бүхэлээр мяха эдижэ хууһан нүхэд...

Фотоальбом хари гүрэнүүдэй аяншалагшадта танилсалгын ном боложо үгэхэ. Тэрээн соо олон үндэһэ яһатануудай

болон шажан мүргэлнүүдэй түлөөлэгшэдые багтаһан республика зураглагданхай. Мүнөө манай дэбисхэр дээрэ 200 мянга гаран хүүгэд тоологдоно, энэнь бүхыдөө ажаһуугшадай 21 процент юм.

«Дети Бурятии» фотоальбом шэнэ үсын, шэнэ Буряадай ухаансар, согтой хүүгэдэй шарайнуудые харуулна», - гэжэ РБ-гэй нуралсалай болон эрдэм ухаанай министр А.Дамдинов тэмдэглээ.

«Хёрхо нюдэтэй, хурса



Спорт

# УРМА ЗОРИГ ТҮРҮҮЛНЭ

# ЭРЫН ГУРБАН НААДАН



Жэл бүри 1951 онһоо сентябрийн 25-да дэлхэй дээрэ Шэхэ хатуушуулай уласхоорондын үдэр тэмдэглэгдэнэ. Энэ үдэрые Буряадаймнай шэхэ хатуушуул спортын галмай дээрэ үнгэргөө. Хоёрдохи жэлээ тэдэнэй дунда республиканска Спартакиада эмхидхэгдээ.

«Дээдэ Онгостой» гэхэн элүүржүүлгын лагерийн дэргэдэ шэхэ хатуушуул олоороо сугларжа, 6 команда бүридхэн мурьсэбэд. Спортын аяар 12 зүйл Спартакиадын программа оруулагдаа.

Шэхэ хатуушуулай дунда мэдээжэ хүнүүд олон юм. Эндэ спортын габьяата мастер Андрей Захряпиние нэрлэмээр. Тэрэ олон спортын зүйлдэ хабаадалсаһан байна.

Эгээл олон түрүү хуруинуудые Сергей Цыренжапов эзэлээ. Тэрэ гиир үргэлгэдэ, ута руу нүрэлгэдэ ба армспортдо шалгарба. Гусинозерск хотын командын гэшүүн Мандшир Мүнхнасан шатар болон даам наадануудта нэгэдэхи хуруинуудта гараа. Виктор Шамаков столой теннистэ ба винтовкоор буудалгада түрүүлжэ шадаа. Виктор болбол ганса шэхээр хатуу бэшэ, хажуугаарнь инвалидна коляска дээрэ ябадаг. Иимэ хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсажа байһандань ехэ баярламаар.

- Манай бүлгэмдэ оролсодог хүнүүд спортдо ехэ дуратай. Тэдэ ходо өөһэдөө эдбхи гаргажа, нимэ мурьсөөнүүдые эмхидхэ гэдэг. Тиймэһээ сентябрь нарын нүүлшын амаралтын үдэр нимэ Спартакиада үнгэргэхэ гэхэн шийдхэбэри абтаа. Иимэ мурьсөөнүүдтэ шэхэ хатуушуул олоор сугларжа, бэе бэетээ харилсанад, - гээд шэхэ хатуушуулай Бүхэроссийн бүлгэмэй Буряадай таһагай хүтэлбэрилэгшэ Екатерина Тумурова хөөрэнэ.

2010 ондо энэ Спартакиадада 10 гаран команданууд суглараа бэлэй. Харин мүнөө жэл олон хүнүүд ерэхэ шадаагүй. Шэхэ хатуушуулай интернат хургуулийн шабинар энэл үдэр үнгэргэгдэн «Нациин кроссто» хабаадаа. Хори гаран хүн Томск хотодо тусхай семинарта ошонхой. Тэдэ бүхэроссийн грант шүүжэ, тийшээ ошохо арга боломжодо хүртөө.

Шэхэ хатуушуул түрэл бүлгэмдөө ерэхэ, хонирихолтой хэмжээ ябуулгануудта хабаадаг заншалтай. Бүлгэмэй соёлой байшан соо элдэб янзын концерт наадан, дискотека болодог юм. Мүн тийхэдэ тэдэ сугларжа, ой соо ошохо, жэмсэ, хархяаг суглуулдаг байна.

Эдэнэй иигэжэ сугларжа, бэе махабад хайтай хүнүүдһээ дутуугүй ниитын ажалда хабаадалсажа байхадань, ямар гоё гээшэб.



## Амаршалга

Наһатай зоной һайндэрөөр дашарамдуулан. Һайн һайхание хүсэжэ, аша, зээнэрээ үргэлсэн, ажана тэнюун, амгалан тайван, ута наһатай, удаан жаргалтай һуухын түлөө үнэн зүрхэһөө амаршалнабди:

**Балдандоржийн Пүнсэг Бадмаевич, Балдандоржиев Нурба Бадмаевич, Цыбжитова**

**Цырен-Дари Хутановна, Бастуева Балма Шадраевна, Доржогутабай Дансаран Шагдарович, Цыдыпов Борис Жамсранович, Содномов Солбон Жигжитович, Баторов Дамдин-Доржо Бадмаевич болон бусад.**

**Хөөрхэ ногагай эдбхитэд.**

Намарай дулаахан үдэрүүдтэ Түнхэнэй аймагта «Эрын гурбан наадан» үнгэрдэг һайн заншалтай болоо. Энэһые удаа үнгэрхэн амаралтын үдэр Аршаан хуруинда наймадахи жэлээ удаа дараалан спортын һайндэр болобо. Энэ бүхы найман жэл соо мэдээжэ хоригшо, ниитын ажал ябуулагна Валерий Манзаракшеевич Сыдеев тус мурьсөөнүүдые эмхидхэжэ, ногагархинаа баясуула.

- Энэ жэл манай мурьсөө эмхидхэлгэдэ спортын «Динамо» бүлгэм туһа хүргөө. Тэдэнэй ашаар бидэ грант шүүжэ, бэлэг сэлэгүүдые абаха аргатай болообди. Тийхэдэ физкультура болон спортын талаар республиканска хороон мүн өөрын хубита оруулаа. Тийхэдэ Аршаанай дунда хургуулийн ажалшад тулгамнай боложо үгөө, - гээд эмхидхэгшэ Валерий Сыдеев хөөрэнэ.

«Эрын гурбан нааданай» үедэ Монгол ороной Хүбсэгэлэй аймагай басагадай волейболлой команда Түнхэндэ айлшалжа байгаа. «Аймагай спортын дарга болон Аршаанай хургуулийн директор хоёрой урилгаар эндэ ерэнхэйбди. Иигэжэ ходо бэе бээдээ ябалсажа байдагбди. Харилсаамнай бүри бэхижэжэ байна гэхэдэ, алдуу болохогүй. Ушар гэхэдэ, мүнөөдэр иимэ һайндэртэ дайралдаһандаа баяртайбди», - гээд Хүбсэгэлэй делегацийн хүтэлбэрилэгшэ Ганжаав баярлана.

Мурьсөөнэй үедэ тэдэ Аршаанай хургуулийн басагадаар Монголһоо айлшаар бууһан команда нүхэсэлэй наада үнгэргэбэ. «Бидэ мүнөө республиканска мурьсөөндэ бэлдэжэ байнабди. Энэ һуралсалай жэлдэ суута «Хара Мариной» эдиршүүлэй командатай анamana тулалсаха һанаан байна», - гээд, Аршаанай хургуулийн директор Сергей Манзаров хэлэнэ.

Нур харбалгын мурьсөөн Аршаанай хургуулийн стадион дээрэ үнгэрөө. Хаанаһашьеб даа тус наадан тухай дуулаһан Эрхүү хотын нур харбалгаар эгээл суута тамиршан, 1993 оной дэлхэйн чемпион Геннадий Митрофанов хабаадалсаа. «Ходо Аршаанда ердэгбди. Минии аба 30-аад жэлэй саада тээ эндэ гэр худалдан абанхай. Иигэжэ нютагтаа ерэхэдээ, ходо баярланаб. Юундэ иигэжэ хэлэнэбши гэжэ олон хүн хонирхохо. Минии хүгшэн эжы Түнхэнэй аймагай Шэмхэ хуруинһаа уг гарбалтай юм. Тиймэһээ нютагтаа ерэнэб гэхэдээ, зүб хэлэнэб», - гээд Геннадий Митрофанов хөөрэнэ.

Буряад нур харбалгаар мурьсөөнүүд сентябрь һарада онсо дүримтэй болоо. «Дэлхэйн кубогта хүртэхын тула мурьсөөнүүдтэл адли, харбагша бүхэндэ очконууд үгтэхэ. Нэгэ мурьсөөндэ түрүүлбэл, хэдэн очко абаһаш. Нүгөө бүхы нимэ мурьсөөнүүдтэ абаһан очконууд нэмэгдэжэ, түрүүшүүл элирүүлэгдэхэ», - гээд спортын мастер Виктор Эрдынеев хөөрэнэ.

Виктор Эрдынеев хадаа нааданай чемпион боложо шадаа. Шангай хуруинуудые спор-



тын габьяата мастер Геннадий Митрофанов, уласхоорондын классай спортын мастер Екатерина Харханова гэгшэд эзэлээ.

Буряад барилдаанда олон хүбүүд хабаадалсаа. Хэжэнгын Андрей Филиппов, Ахын аймагай Жаргал Гомбоев, Аюр Шараев, Улзы Будаев, Улаан-Үдын Алексей Мантатов, Тимур Мандраев, Мухар-Шэбэрэй Денис Дондуков гэгшэд хүүгэдэй дунда шалгараа. Түнхэнэй Ринчин Янданов ба Амгалан Таряшинов гэгшэд мүн лэ түрүүлхэн байна.

Ехэшүүлэй дунда Баргажан, Хурамхаан нютагай хүбүүд бүхы түрүү хуруинуудые эзэлээ. Алдар Буянов, Саян Гармаев, Батор Цыренов гэгшэд нэгэдэхи хуурида өөр өөрын шэгнүүртэ гараа. Гэхэтэй хамта Батор Цыренов абсолютна чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Һайндэрэй мори урилдаан Хуурай-Пубаг хуруинда үнгэргэгдөө. «Түнхэндэ анханһаа хойшо ипподром байгаагүй. Урдандаа мурьсөөнүүд сэхэ газарта болодог байгаа. Эндэ морид дүхэриглэн урилдаба. Харин мүнөө залуу хүбүүн Заяата Будаев ипподром бүридхэжэ байна. Энэнь һайшаалтай», - гээд Валерий Сыдеев хэлэнэ.

Шэнэ бүтээгдэжэ байһан ипподромой эзэн Заяата Будаев өөрөө урилдаанда хабаадажа, дүрбэдэхи хуурида гараа. Эндэ Урал Коломбаев түрүү хуури эзэлээ.

Түнхэнэй арад зон тус нааданай үшөө дүүрээгүй байхадань, 2012 ондо яагаад эмхидхэхэ тухайгаа хөөрэлдэжэ эхилээ һэн.

Тус хуудаһа **Борис БАЛДАНОВ** бэлдэбэ.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото-зурагууд.



«Буряад үнэн» сониной 90 жэлэй ойдо

Сатирын БУЛАН
ЗАЛУУ БАЙХАН «ЗЭМЭТЭЙДЭЭ»

Мартын 19
1957 №10



ГОЁХОН ГЭР, ГОРИГҮЙХЭН
АЖАЛ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

Хүрээжэ ербэ залуу багша
Хүдөөгэй дунда хургуулида.
Түрүүшын жэлдэ бэрхэтэй
агша
Түрүүшынхэз багшалхда.
«Һаяхан ерэн мэрэгжэлтэндэ
Һайнаар хандагшабди эндэ», —
Барива директор гарыень,
Баясуулба багыше үгэнүүдын.

Дадал багатай багыше
Даалгабаринууд дараба:
Хоёр кружок хүтэлнэ,
Ходол лекци униана.
Зүжэз табина... Унтаашыегүйдөө,
Зүүдэндэшые сүлөөгүй хододоо.
Зүблөөн дээрэ элдхэлыше хэнэ.
Зүгөөр хэшиэлдээ бэлдэнгүй
ерэнэ...

Айлай дунда добо дээрэ
Аяар холоһоо харагдадаг
Хоёр дабхар гоё гэгшын
Колхозой правлениин гэр.
Шэрдэмэл ногоон
хушалтатай,
Шэнэ һонин хэрэлсытэй:
Уран дархашуул шадалаараа
Оролдожо бүтээгээ.

Ахалагша бухгалтер тэндэ,
Алад саана - орлогшонь.
Бригадир, завхоз гэхэшэлэн,
Бусад «ноёд һайдууд»
Баггүй олон юм шуу даа
Багахан энэ колхоздо.
Үндэр дээдэ дабхарта
Өөрөө Аюевич ажалладаг.
Түрүүлэгшын үүдэн
харуултай,
Түргэн түжэр секретартай.

Министр гү, бэшэ гү -
Мэдэхгүйш түрүүшынхэе.
Өөдгүйхэн хэрэгтэйшые һаа,
Үдэрөө барахаш үүдэндэнь...
Гансал юундэшыеб
аюевичтан
Гасаланта байдалда
оронхой -
Аймаг соохи колхозуудһаа
Аяар холо гээгдэнхэй.

Ерэнһнээ хойшо багша
Ехэл сүлөөгүй болобо.

Зарим хургуулида иигэжэ
Залуу багыше «дэмжэдэг».

Доодо дабхартань гэхэдэ,
Долоон ондоо таһалга,

Ким ИЛЫН.

Буряад ороной Росси гүрэнэй бүридэлдэ һайн дураараа ороһоор 350 жэлэй ойдо



Хобраков Даша-Нима Шагжиевич 1939 ондо Хурамхаанай аймагай Аргадын сомоной Сасандай нютагта түрэн. Аргадынгаа дунда хургуулише дүүргэнээр Совет Армиин албанда ябажа үрдиһэн. Тэрэнэй һүүлээрнь Москвагай Ветеринарна академие дүүргэжэ, олон жэлиүүдэй туршада совхозууд болон колхозуудай ахалагша мэрэгжэлтэнээр хүдэлһэн юм. Мүн баһа удаахан саг соо Баргажанай

районной хүдөө ажсадын Управленидэ ахмад зоотехнигээр хүдэлжэ байтараа, «Баргузинская правда» газетын хүдөө ажсадын таһагые даагшаар томилогдоод, энэ ажалдаа һаһанайнгаа амаралтада гаратараа хүдэлөө һэн.

Даша-Нима Хобраков үшөөл хургуулида һуража байханаа эхилээд, дээдэ хургуулин оюутаныше ябахандаа, харюусалгатай ажалдаашые байхандаа, байд гээд лэ «Буряад үнэн»

газетэдэ шүлэгүүдые болон элдэбын статьянуудые толилуудаг байһан. Тшин тэрэ мүнөө ехэшиз һаһатай болобошые, түрэл «Буряад үнэн» газетэдэ яһала оролдосотойгоор бэшиһэн зандаа.

Мүнөө танай анхаралда Баргажан голый суута бүхэ барилдаашан ябаһан Дашын Аюшын һонирхолтой ажсабайдал тухайнь Баргажанай буряадуудай түүхэтэйн нягтаар холбожо бэшиһэн статьянь дурадханабди.



1. БАРГАЖАНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

2010 оной эхээр «Буряад үнэн» - «Дүхэриг» газетын 2-5-дахи ээлжэ-этэ номернуудта Баргажан голый суута бүхэ барилдаашан ябаһан Дашын Аюшын ашан болохо Дашин Сандибаевич Аюшневай ехэ һонин мэдээсэл толилогдоһон байба. Тэрэниие һонирхожо, ерэхыень хүлэжэ ядан, хойно хойноһоон хужарлан уншабаб. Ушарынь юуб гэхэдэ, Дашын Аюша Аргадын Саһандай нютагай хүн.

Энэ хүн тухай юушые мэдэхгүй байһан аад, нэгэл ушарһаа заа мэдэх болоошомни нимэ эхитэй юм. Үшөөл хургуулида һуража байхандаа, эсэгһээ нимэ асуудал һурабаб: «Басай шонотогой зон балар үгэтэй, бүдүүлэг зантай юм гэлсэнэ. Эсэгэ, тамнай тиимэ хүнүүдэй нэгэниинь болоно гэшэ гүт?». «Нэгэтэ бэшэ иимэ асуудал намда хүнүүд табидаг байһан. Нэгэдэхээр, «балар үгэ», «бүдүүлэг зан» гэнэн үгэнүүдэй гол удхыень зүбөөр ойлгохо хэрэгтэй. Мүнөө ойлгохошни үдхэн, һаһатай болоходоо, ойлгохо сагшни ерэхэл даа», - гэнэн юм. Гэбэшые «балар үгэтэй хүн» гэшэшни сэхэ руунь, ямаршые

нюултагүй хэлэжэрхидэг хүнүүд гэшэл ха. Тиихын тула uly-гам ухаан, үгын хурса хэрэгтэй, тэрэн хүн бүхэндэ байдаггүй. Зүгөөр, нүгөөдэ «бүдүүлэг зан» гэшыень зарим хүнүүд ондоогоор ойлгоод, «бардам» гэнэн үгэтэй һэлгээд абадаг байха. Энэ алдуу. Басай отогойхид ноёной урда нугардаггүй, баядай урда бахардаггүй хадань бардам заншал гаргана гэжэ тоолодог ха. Юрын зонтой хөөрэлдэхэдөө, басайшуул бардам заншал гаргаа гэжэ хэлүүлээгүйнь лабтай.

Эсэгэмни Дэрээн нютагай Дашын Аюшын олон ба һонин ушаралта ябадалнууд тухай хөөрэхэдөө, гансал һайн талыень, ulyгэр жэшэ боломоор ушар тухайнь хөөрэдэг бэлэй. Үшөө үхибүүд ябахандаа, Дашын Аюшын хайшан гэжэ бүхэ барилдаануудта илалтануудые туйлажа гарадагыень шагнахандаа, одоол ехээр баярлажа, садатараа энеэлдэдэг, хүхидэг байгаабди.

Дашын Аюшын ажаһууһан сагыень, ажабайдалыень, ажал ябуулгыень дурдахандаа, тэрэниие бүхы Баргажанай түүхэһэнь амярлажа ба һалгаажа харахын аргагүй юм. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй бүхы ушаралта ябадалнууд

Баргажанай голдошые, бэшэ нютагуудташые болоһон үйлэ хэрэгүүдтэй нягта холбоотой байна бшуу. Ямаршые суглаанда, хуралнуудта ба дасанай найрнуудта тэрэнэй хабаадашань олон бээ. Тиихэдэ тэрэнэй арад зоной ажабайдалда хамаатай арсалдаата асуудалнуудта хабаадашань сэгнэшгүй сэнтэй. Гадна үнэн зүбые элирүүлһэн дуралхал, һанамжа ба шийдхэбэринүүдынь арсаһагүй зүб, хүн зондо гүһатай, хэрэгтэй байһан гэлсэдэг.

Бидэ, Баргажан голыйхид, Эхэ нютаг Агууехэ Азиин талаһаа һалажа, буряад угсаатанай үндэһэ табилахандаа, хэды олон гол мурэнүүдые, хада хабсагайнуудые дабажа, нютагуудые һэлгэжэ, Байгал далайдаа хүрөөбди.

Энэ далайнгаа баруун эрьээр дабшаһаар, Лена (Зүлхэ) ба Анга (Агна) мурэнүүдэй эрьээр түбхинэжэһэн түүхэтэйбди.

«Хигдарха ногооной, ниидэжэ арилха шубуунай, далайдаа уруудаха заһанай ба үжэхэ ой тайгын жэмэсэй түлөө хэрүүл, тэмсэл хэхэ, татаха гэшиэмнай хэндэмнайшые хэрэггүй нүгэлтэй ябадал!»

Хэдэн зуугаад жэлэй туршада нүүдэлгүй байжа байтараа, Орос хаанай буугаар хангагдаһан хасагуудта хашуулан, анханай ехэ нютаг Монгол орон тээшэ нара зүб тойрон, нүүхэ баатай болоббди.

Иигэжэ 1740-өөд онуудаар Эрхүүгэй губерниин, Верхотенскэ тойрогой Анга нютагһаа найман отогой зуугаад айлайхид Баргажанай голдо зөөжэ ерэнэн түүхэтэй. Зөөжэ ерэхэнь бэлэн бэшэ, юундэб гэхэдэ, Баргажанай үндэр хадануудые дабаха болоно, тиихэдэ гурбан ондоо жалгаар гаража ерээ хаш. Нэгэ хэсэгын Дэрээнэй Улгана мурэнэй жалгаар, хоёрдохинь - Улан горхонхой жалгаар, гурбадахинь - Нестирихын амаар буужа ерэнэн гэжэ баримтанууд ябадаг. Баримтану-

уд гэжэ юундэ хэлэгдэнэб гэхэдэ, харгы зам тухайнь Баргажанай тайшаа ябаһан Хамнайн Сахарай бэшэһэн түүхэ соошые, Цыжэб Цыреновэй «Баргажанай буряадуудай хуряангы түүхэ» гэнэн номдошые дурсагдаагүй үлэһэн юм. Энэнь халагламаар. Тэдэнэй бэшэһэн байбал элитэ боложо, бидэнэр мүнөө тэдэндэ этигэхэ болохо байгаабди.

Хурамхаанай аймагай Аргадын сомоной үндэр һаһатай Басай шонотогой Цыренов Улзытэ имэрхүү тухайлбари тухай хөөрэдэг һэн: Баргажанай буряадууд Байгал далайн саанаһаа хойто эрьээрнь дамжан, зүүн эрьсынь тойрожо, гурбан хэсэг болон Баргажанай голдо буужа ерэнэн байгаа. Дэрээнэй Улгана мурэнэй амаар ерээшэд Дэрээн, Гарга, Аргадаар байрлаа, Улан горхонхой жалгаар буугаашад Улан, Яригта, Буксыкэн, Элэһэн, Бархан болоод Хилганада һуурижаһан ха. Гурбадахи хэсэгын, Нестирихын жалгаар буугаашад Шитхан, Үррэг, Бодон болоод, Баянгол нютагуудые шэлэһэн гэдэг. Хүрээжэ ерэнэн буряадуудаа Баргажанай хамнигад һайнаар угтаһан, зариманиинь дүтын нүхэд, худа урагуудшые боложо үрдийһэн ха.

Тэдэнэр нэгэ газартаа үргэлжэ байрладаггүй, агнуури баянтай газарые шэлэжэ нүүдэг гэшэ. Тиимэһээ Баргажанаа ба хүршэ аймагуудаа мэдэхэ байжа, буужа ерэнэн буряадуудта Монгол орон тээшэ ошохо гурбан зүргэ харгы заажа үгөө гэлсэдэг. Нэгэдэхи зүргэнь - Шитханай жалгаар, Ямбуй горхонхой үгсэжэ, Үдэ мурэндэ тулажа гарахаар байһан ха. Хоёрдохой зүргэнь - Онёо мурэнэй жалгаар Хори, Хэжэнгэ тээшэ бууха аргатай байгаа. Гурбадахи зүргэнь - Гаарга мурэнэй жалгаар, Баунта, Арууна, Шэтын хоймор хүрэмөөр байһан юм.

Аяар холын Анга нютагһаа ерэнэн буряадуудта Баргажан нютаг хадаа байгаалингаашые һайханаар, баялигуудаараашые (ан гүрөөл, заһаһаар, ой тайгын жэмэсээр гэхэ мэтэ) яһала һайшаагдаа юм бээ. Зарима-

ниинь Баргажан голһоо сааша зөөхшые дурагүйдөө хаш. Анханай Баргажанда ажабайдалтай хамнигадуудта зөөжэ ерэнэн буряадууд хашартайшые, шоо үзүүлмээршые болоһон юм бээ.

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ бүри тэдэнэй хоорондонь газар, уһанай хубаалгын талаар ёһотой хэрүүл, тэмсэл эхилээ һэн. Энэнь үшөө саашаа ехэдэхэдэ, Хара модон һууринһаа эхилээд, Бодоной Хара уһан хүрэтэр, наяд модондой зайда (Ута хүрэй) хорёо баригдаа. Энэ хашаланта үйлэ ушар хамнигадай ударидагша байһан Зүгэй ноён ба Орос хаанай түлөөлэгшэ хоёр эблэрэн эрхилдэг байгаа юм. Энэ хэрүүлтэй асуудалаар тэдэнэр Эрхүүгэй губернатор хүрэтэр бээ бээ зэмэлжэ хандадаг бэлэй. Засаг зургаанай зүгһөө хэды дахин тогтоол гараашые һаань, иимэ зүрилдөөн аяар зуугаад гаран жэлнүүд соо байд-байд лэ гээд гарадаг һэн ха.

Харин Дэрээнэй хамнигадаар хани нүхэд болоһон, тэдэндээ ба олонхи буряадуудтаа хүндэтэй Дашын Аюша энэ хэрүүлтэй асуудалые ехэл бэлэхэнээр шийдхэһэн гэхэ. Нэгэтэ бүхы Баргажан голый ехэ найр наадан дээрэ юм гү, али зүблөөн дээрэ Дашын Аюша булганда ойлгуулжа, хоёр талын хүндэтэй түлөөлэгшэдөө тангаригын абуулжа шадаһан гэдэг: «Ямаршые сагта ой тайгын баялигые зүбөөр хэрэглэбэл, булганда хүрэхэ, түүнэй шэнги залхуурангүй сабшабал, үбһэнэй газар хэдышые байдаг гэшэ. Хигдарха ногооной, ниидэжэ арилха шубуунай, далайдаа уруудаха заһанай ба үжэхэ ой тайгын жэмэсэй түлөө хэрүүл, тэмсэл хэхэ, татаха гэшэмнай хэндэмнайшые хэрэггүй нүгэлтэй ябадал!»

Үнэхөөрөөшые, иимэ шанга хөөрэлдөөнэй һүүлээр хэрүүл зарга даһаад гарахыа болиһон гэдэг.

Д-Н. ХОБРАКОВ, ажалай ветеран.

Саһандай, Баргажан нютаг.

(Үрлэлжэлэлын хожом гараха).



«Буряад үнэн» сониной 90 жэлэй ойдо

# «ҮНЭНЭЙ» ТУГТА ОРДЕН ЯЛАРБА

«Шэнэ байдал», «Буряад-Монголуун үнэн», «Буряад-Монголой үнэн», «Буряад үнэн» сониной 90 жэлэй ой байгша оной декабриин 21-дэ гүйсэхэнь. 90 жэл соо 20 гаран редактор хүдэлхэн байна. М.И.Амагаевһаа эхилээд, Э.Д.Дагбаев хүрэтэр бэлигтэй бэрхэ, онсо өөрын харасатай, шэнжэ шанартай, арга шадбаритай хүнүүд манай «Үнэн» газетые удариданһан гэшэ.

«Буряад-Монголой үнэн» сониной 30 гаран хүдэлмэрлэгшэд 1941-1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадаһан байгаа. Тиихэдэ эдэнэй олонхид эрэлхэг зориг харуулһан, баатаршалга гаргаһан байха юм. Тусхайлбал, Намдаг Цыбеневич Цыбенев 1943 оной сентябриин 22-то Петровка тосхон шадар болоһон шанга байлдаанда зуугаад гитлеровскэ сэрэгшэдые хүнөөжэ, онсо шалгарһанайнь түлөө тэрэндэ «Советскэ Союзай Геройн» нэрэ зэргэ олгохые зууршалагдаад, ямаршэб мэдэгдээгүй шалтгаанаар энэнь бэелүүлэгдээгүй хэн. СССР-эй Верховно Сөвөдэй Президиумэй Зарлигаар Н.Ц.Цыбенев Лениной орденоор шагнагдаһан юм. Лейтенант Галан Данзанович Данзанов Александр Невскийн орденоо хүртэһэн алдартай.

Эрэлхэг зориг гаргаһанайнгаа түлөө олон орден, медальнуудаар шагнагдаһан, хүндөөр шархатажа, эрэмдэг болоһон Цымжит Цыдыпов, Цыбан-Доржо Найданов, Дамба Цыбенев, Цырен-Даша Будаев, Даша Лубсанов, Гармажаб Санжиев, Мүнхэ Нимаев, Антон Мантаев, Бата Дашиев, Циден Цибудеев, Цырен Очиров, Ойдоб Цыбиков, Цырен-Доржо Дамдинжапов, Юмсарай Цыренов, Дарижаб Дамдинов, Даша-Рабдан Батожабай болон бусад фашис Германие бута сохилсожо, дайгаа дараад, даагаяа хүүдээд, ам-

галан ажалдаа хам оролсоо хэн. Дайнай ветерануудай дундаһаа мүнөө оройдоол 3 хүн, тусхайлбал, Г.Л.Санжиев, Ц.Б.Будаев, Б.Б.Дашиев мэндэ ябана. Фронт мордогшодой дундаһаа «Буряад-Монголой үнэн» газетын корреспондентнүүд Д-Ц.Дансарунов, Д-Д.Дашиев, П.Доржиев, Б.Дугаров болон Б.Хоршинжабон гэгшэд дайнай талмай дээрэ баатарай үхэлөөр унаһан байгаа. Хэблэлэй байшангай нэгэдэхи дабхарта бэхилэгдэһэн гантгиг шулуун самбар дээрэ эдэнэй нэрэнүүд мүнхэлэгдэнхэй.

Буряад уран зохёолой үндэһе нуури табилсагдай нэгэн Хоца Намсараевич Намсараев ингэжэ хэлэһэн гэдэг: «Буряад үнэн» хоёр нүхэтэй – «Нэгэ нүхөөрнь – уран зохёолшод, нүгөө нүхөөрнь эрдэмтэд гарадаг». Үнэхөөрөөшье, «Үнэндэ» хүдэлөөгүй уран зохёолшод, поэдүүд үгы шахуу аабза. Даша Дашипылович Лубсанов, Гармажаб Лудупович Санжиев, Цырен-Даша Бадмаевич Будаев, Бата Бадмаевич Батуев, Лубсан Доржиевич Шагдаров, Дамнин Данжаевич Ошоров эрдэмэй докторнууд боложо, эндэһээ ургажа гараһан юм.

Редакторнууд Ц.Ц.Цибудеев, Р.Б.Гармаев, Ц.Б.Цырендоржиев болон А.Л.Ангархаевай хүтэлбэри доро хүдэлхэн хүм. Минни хүдэлхэ үедэ редакторай орлогшонор М.Н.Нимаев, С.С.Цырендоржиев, И.Р.Очиров, П.Н.Нимаев, С.Д.Ринчинов, харюусалгата секретарьнууд Б.Б.Дашиев, Б.Ц.Цырендыльков, С.Д.Ринчинов ажаллаа хэн. Б.А.Гылыков – хүдөө ажахын, Г.Я.Цыреторов – партийна, Д.Ж.Жугдунова – пропагандын, Д.О.Эрдынеев – Сөвөдүүдэй хүдэлмэрин, Р.Ц.Цыбиков, Г.Ц.Дашибылов, Ц.Ц.Дондогой – соёлой ба хургуулин, С.И.Бардамова, Д.Г.Дашиев – промышленна, Б.Ш.Ванчиков

– бэшэгэй, Р.Б.Бимбаев – оршуулгын, Б.Т.Цыремпилов мэдээсэлэй таһагуудые даагшадар ажалладаг бэлэй. М.Д.Намжилов, М.М.Осодоев, Ц.Д.Х.Хамаев, Б.Н.Намдаков, А.Ж.Жамбалдоржиев, Б.Н.Жанчилов, В.Д.Жигжитов, Д.Ш.Хубитуев, К.Э.Жамьянов, С.Д.Очиров, Ж.Д.Дашиев, М.Ж.Батоин, Н.Д.Намсараев, В.Э.Токтохоева, О.П.Цыренова, Г.Х.Дашева, Н.Д.Бадмаринчинов, Д.Р.Жамсаранова, Т.Н.Нимбуев, Д-Р.Д.Дамбаев, М.С.Санданов, Б.Б.Батоев, Д.Ц.Бальжинимаев, Н.А.Хазуев, Б.Ц.Дамбаринчинов, Т.В.Самбялова, Д.А.Амоголонов – корреспондентнүүдээр, Б.Н. Ябжанов, Д.А.Аюшеев, В.Ж.Тулаев, Ц.Г.Гонгоров, Б.А.Гармажапов, Р.Б.Балданов, Ч-Ц.С.Санжиев, Г.Р.Ринчино, Д.Г.Гомбоев – өөрын корреспондентнүүдээр, Ф.Ф.Сорокин, С.Ц.Балдуев, Ц.Б.Цыренжапов, Н.Д.Дригенов – фотокорреспондентнүүдээр, Б-М.С.Зыдрабын, Р.А.Абидуев, А.Т.Должитов, Э.С.Манзаров – уран зураашадаар, Е.Д. Раднаева, Е.Д.Бадмаева, А.Ц. Цыренова, И.А.Галтаева, Х.В. Ванчикова, Ц.Э.Батуева, Н.Ц. Цыренова, Е.Х.Зомонова, М.Д. Дашининаева, Ц.Б.Содномова, Т.Р.Дугданова, С.В.Дабаева, П.Ш.Халзанова, Н.М.Баторова, Б.Д.Цыренова, Б.А.Гончикова, Г.А.Доржиева, Л.Л.Цыденова болон бусад бэшэгэй таһагта, корректурада, машбюро гү, али компьютерна түбтэ ажаллажа, «Буряад үнэнэй» түүхэдэ алтан үзгүүдээр бэшэгдэнхэй.

1971 он «Буряад үнэндэ» онсо жэл болоо хэн. Энэл жэлдэ сониной түүхэдэ мартагдашагүй үйлэ хэрэг болоһон юм. Газетын 50 жэлэй ойн үдэртэ «Үнэнэй» тугта орден ялараа бэлэй.

«Буряад үнэн» гэжэ республиканска газетые Ажалай Улаан Тугай орденээр шагнаха тухай СССР-эй Верховно Сөвөдэй Пре-



Буряад драмын театрай директор Ц.А.Балбаров газетын редактор Ц.Ц.Цибудеевтэ дурасхаалай бэлэг барюулжа байна.

зидиумэй Зарлиг гараа хэн:

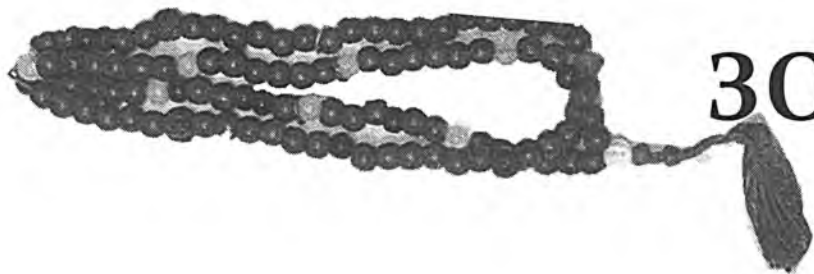
«Буряадай АССР-эй ажалшадые коммунист ёһоор хүмүүжүүлхэ, ажахын ба соёлой байгуулалтын зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ тэдэниие элсүүлхын тула үрэхэтэй хүдэлмэри ябуулһанайнь түлөө «Буряад үнэн» («Бурятская правда») гэжэ республиканска газетые Ажалай Улаан Тугай орденээр шагнаха».

Тус ёһололдо зорюулагдаһан баярай суглаан энэл үдэр Буряадай оперо болон баледэй театр соо болоо хэн. КПСС-эй обкомой секретарь А.А.Бадиев оролто үгэ хэлэжэ, баярай суглае нээбэ. Партийн Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А.У.Модогоев «Буряад үнэн» газетын 50 жэлэй ой тухай «Алдар солото зам» гэхэн амаршалгын үгэ хэлэжэ, халуун альга ташалгаар утгадаба. КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Верховно Сөвөдэй Президиум, Министрнүүдэй Совет орденот газетэдэ Амаршалгын бэшэг эльгээгээ хэн. Удаань үндэр шаг-

налда хүртэһэн сониной редактор Ц.Ц.Цибудеев газетынгээ алдарта ой тухай элидхэл хээд, хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдтэ Хүндэлэлэй грамотануудые, дурасхаалай бэлэгүүдые барюулба. Хүндэтэ айлшад – «Забайкальский рабочий» газетын редактор Михаил Воинов, «Агын үнэн» газетын редактор Борис Рабдан, редакторай орлошо Арсалан Жамбалон, «На боевом посту» газетын редактор Николай Новиков, Хакасай областной газетын редактор Сергей Добров, «Усть-Ордын үнэн» газетын редактор Борис Хажеев болон бусад үгэ хэлэхэдэ, «Үнэн» сониной ажалшадай амжалтануудые үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, саашадаа улам ехэ амжалта туйлахыень үрээгээ хэн.

Тэрэ гэхэнхээ хойшо тэбхэр 40 жэл соо орденот сонин уншагшадтаяа уулзажа, хониноо тэдэ-нэртэ дуулгажа байһаар.

Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ, журналист.



## ЗОЛОТЫЕ ЧЕТКИ

Словарь с комментариями

Любовь НАМЖИЛОН

(Үргэлжлэл. Эхининь августын 11-нэй, 18-най, 25-най, сентябриин 1-эй, 8-ай, 15-ай, 22-ой дугаарнуудта).

Бурят-монголы поклонялись Богу огня и тогда, когда были шаманистами, и тогда, когда приняли буддизм. Обращались к Богу огня, исполняли разные гимны - восхваления. Вот один из таких гимнов, подстрочный перевод мой (Л.Н.):

О, мой очаг домашний,  
созданный 99 небесами,  
Ты был охраняем хозяином  
нашим Есугеем,  
Ты амулет отца нашего -  
Великого Хана,  
Ты опора матери нашей -  
Великой Ханши,  
Мать, родившая тебя -  
это черный камень,  
А крепкое железо назвалось  
отцом твоим,  
Возведенный небесными  
богами,

Дарующий все добродетели,  
Уничтожающий всякую скверну,

Ты, мой очаг домашний!  
Раньше каждая семья проводила обряд поклонения домашнему очагу один раз в год. При этом Бога огня просили об удачах, об умножении скота, богатстве, о здоровье, благополучии.

Гурба тоо - энэ сондогой тоо. Пайн тоо. Буряад зон хаанаше ябахандаа, эдээнэйнгээ дээжэһээ, илангаяа сагаан эдеэгээр, архитай ябаа хаа - архяр сэргэм үргэжэ ябадаг. Архяр сэргэм үргэхэдөө, зүүн гарайнгаа нэрэгүй хургые баруун гартаа баряад байһан архитай аяга соогоо дүрөөд, гурба дахин үргэдэг. Тэрэ ямар удхатайб гэхэдэ, «Хүхэ тэнгэри амгалан байһай», «Хурьһэтэй дэлхэй амгалан байһай», «Хүн түрэлтэн амгалан байһай» гэнэ гэхэ. Нэрэгүй хургаар юундэ үргэнэб гэхэдэ,

тэрэ хамаг юумэндэ оролсожо байдаггүй, эгээл сэбэр, арюун хурган гэжэ тоологдодог.

Бурханда зальбархадаа, гурбан эрдэнидэ этигэл барыдаг. Тэрэ юун бэ гэхэдэ, бурхан, бурханай ном, бурханай шабинарай нэгэдэл. Хамаг юумые 3 дахин дабтахэ ёһо бии: дасан 3 дахин гооолхо, хүрдэ 3 дахин эрьюулхэ, дасан соо гү, али ламанарай гэртэ ороод, бурханда 3 дахин мүргэхэ г.м. Энэ заншал ганса буряадуудта бэшэ, мүн баһа бэшэ олон арадуудта бии юм. Жэшэнь, ородууд «бог любит троицу» гээд, 3 юумэ худалдажа абаха гү, гурбан юумэ бэлэглэхэ, дурадхаха, шэлэхэ дуратай юм. Арадай заншалда «юртэмсын 3 гайхал», «юртэмсын 3 сагаан» г.м. мэдэсэнүүд бии. Жэшэнь, 3 гайхал юун бэ гэхэдэ: хада бэһэгүй - гайхалтай, тэнгэри тулгууригүй - гайхалтай, далай хабхаггүй - гайхалтай - эдэ болоно.

\* Числительное «три» - нечетное число, имеющее хорошее качество. У бурят широко распространены обычаи заدابривания различных духов - хозяев гор, водоемов, дорог и других объектов. Этот обряд называется «капание». Капают чаем, молоком, но особенно водкой. Как это делается? Наливают в рюмку водку и держат в правой руке, затем макают безымянный палец левой руки в водку и 3 раза брызгают в разные стороны. Эти три жеста означают такое благопожелание: Пусть да вечно здравствует синее небо. Пусть да вечно здравствует мать-земля. Пусть да вечно живет человечество. При выполнении данного обряда обязательно нужно надеть головной убор.

Безымянный палец левой руки считается самым чистым пальцем, редко выполняющим грязную работу. В буддизме есть понятие «три дра-

гоценности» (санск. три ратна): Будда, Святое Учение (Дхарма) и буддийская община (Сангха). Вообще разные ритуалы рекомендуется выполнять по 3 раза, например, 3 раза покрутить молитвенный барабан, 3 раза ходить посылонь дацана, ступ и др. святых мест 3 раза делать простираание перед образами божеств, когда заходишь в храм или в дом к ламе. Надо заметить, что такой обычай «тремякратно повторения» есть и у других народов. Например, русские говорят: «Бог любит троицу», и молятся святой троице «во имя отца, и сына, и святого духа». У бурят есть такие понятия - «в мире 3 удивительных», «в мире три белых» и т.д. К примеру, что такое три удивительных? Это: гора без пояса - удивительно; небо без опоры - удивительно; море без крышки - удивительно.

(Үргэлжлэлэнь хожом гараха).

Соёлой һонин

# БУУРАЛХАН НЮТАГТАА БАЯН ТАЛЫН АЯЛГА ЗЭДЭЛ ҺЭЭР

Долоон хогоптоо нэгэ удаа агаарай долгиндо гаража байдаг Буряадай гүрэнэй телерадиокомпаниин уран найханай, хүгжэм дуута «Баян талын аялга» гэхэн радио-журнал Ород драмын театрай тайзан дээрэнэ дамжуулагдаба.

«Баян талын аялгын» хайндэртэ театрай ордон соо багтахар бэшэ олон зон суглараа. Бау Ямполовай зохёон, бултанда хадуугдаһан хүгжэмэй задарюун, дорюун аялгаар энэ концерт эхилээ.

Буряад ороноймнай элитэ мэдээжэ композиторнууд Базыр Цырендашиев, Анатолий Андреев, Владлен Пантаев, Пурбо Дамиранов болон бусад хүгжэм дээрэ найруулһан, арад зоной дура сэдхэл татадаг дуунууд энэ үдэшэ гүйсэдхэгдөө. Ирагуу найхан хоолойтой дуушад Галина Шойдогбаева, Сэсэг Сандипова, Цыпилма Аюшеева, Чингис Раднаев болон бусад алдар солотой дуушаднай энэ концерт-дэ хабаадаа.

«Байгал» гэхэн дуу, хатарай ансамбльдэ олон удаан жэлдэ хүдэлһэн, Россиин габыата артист Аюша Данзанов «Тоонто нютаг» гэжэ дуу дуулажа, харагшад халуун альга ташалгаар угтагдаа. Тийхэдэ «Баян талын аялгын» концерт-нааданда Намгар Лхасаранова, Бадма-Ханда Аюшеева Москваһаа зорижо



Бутидэй Дондог (Шэнэхээн) дуулана

ерээ, арад зоной дура татаһан дуунуудаа дуулажа, эндэ сугларагшадые баясуулба. Жэшээлхэдэ, оперын дуушан Бадма Гомбожаповтай Намгар Лхасаранова «Хаанахинайл ааб» гэжэ ара-

дай дуу гүйсэдхөө. Агын талын найн дуранай шүлэгшэн, композитор байһан Даша-Дондог Жалсараев энэ дуунай автор болоно. Хэдэн олон жэлэй туршада энэ дуу буряад зон дуратайгаар

дууладаг бшуу. Буряадай радиогой алтан жасада ороһон энэ дуу өөрынгоо үедэ талаан бэлигээрээ Буряад орондоо суурһан Содном Буджапов Сэрэмжээ Уладаева хоёр дууладаг байһан

гүб даа. Мүнөө үе дамжажа, залуу дуушад энэ урданай дуу таллуулхыень шагнахада, ехэ таатай, зохид байба.

Сэдхэлэй дулаан ульһатайгаар үнгэргэгдэһэн энэ үдэшэ «Баян талын аялгын» Буряад ороной ажаһуугшад дунда аргагүй хүндэтэй байһыень үшөө дахин гэршэлбэ. Мэдээжэ, бэлигтэй бэрхэ дикторнууд Батор Цыбенев, Цырен-Ханда Дашиева, Валентина Жалсараева, редакторнууд Даша Самбоцыренов, Владимир Лубсанов, Наталья Сульимова болон бусад хүсөөр арад зоной дуратай дамжуулга боложо шадда, табяад шахуу жэлдэ агаарай долгиндо зэдэлжэл байһаар.

Концертын түгэсхэлдэ бүхы дуушад тайзан дээрэ гаража, Цыден Галсановой үгэ дээрэ Чингис Павловой хүгжэм зохёон «Родная сторона» гэжэ дуу хүр жабхалантайгаар гүйсэдхэжэ, зал соохи зоной зүрхэ сэдхэл хүдэлгөө.

Буряадай гүрэнэй телерадиокомпаниин «Байгал» гэхэн гүрэнэй дуу, хатарай театрай суг хамта энэ хүгжэмэй найр эмхидхэжэ, хүн зоной дуратай дамжуулгыё театрай тайзан дээрэнэ харуулдаг заншал дахяад һэргээбэ.

Эшигма ЦЫБЕНОВА.

## НАР-ОЮУГАЙ НАРАТАЙ КОНЦЕРТДЭ

оперно театраарнай дүүрэн хүн зон олоороо сугларжа, Монголой мэдээжэ композитор Бадамгаравын Наранбаатарай басаган «I'm with you» («Я с тобой») гэхэн шэнэ дуунуудайнь альбомой презентациин үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Ород, буряад, монгол, япон, хитад хэлэн дээрэ дуулаһан огсом түргэн хүгжэмтэй, мүн уянгата найхан аялгатай энэ түрүүшын сольно концерт бэлигтэй залуу композитор, мүн найхан хоолойтой бэрхэ дуушан байһыень гэршэлээ.

Тайзанай хойто таладань дуунуудтайнь видеоклипүүдын, альбомой фото-зурагууд экран дээрэ үгтэнэ. Нарихан бэстэй, хөөрхэн шарайтай Нар-Оюу (Нора) мүнөө үеын эстрадна дуунуудые зохидоор бэшэ-нэ, хатаран нагад «02» гэхэн хатарай шэнэ бүлэгэй дэмжэлгэтэйгээр гоёор дуулана. Хүүхэлдэйнуудтэл хатаран басагадтай холимомол хэлэнүүд дээрэ «Сайхан байсан» басаган («Биб-

би») тухай дуулаха юм. Элдэб моодно хубсаһа үмдэһэн теле-хүтэлэгшэ Арина Родионова концертыень хүтлөө, эгээл залуу композиторай зохёохы намтартайнь танилсуулаа, «хэн тухай «Я с тобой...» гэжэ альбомоо бэшээб» гэхэн асуудал тавья. Гэнэхэн хайр тухай дуугаа эстрадын залуу дуушан Ринчин Дашицыреновтэй гүйсэдхэһэн байна. Россидэ, Монголд, Хитадта (Тайвань, Гонконг, Сингапур) дууша «ододтой» харилсадаг талаантай залуу басаган «Сэсэг», «Хаанабши, минии дуран», «Мартаарай», «Зөөлэн цагаан аялгуу», «Намда этигээрэй», «Люблю тебя», «Мечты», «Байгал» бусад дуунуудаа бэлэглэбэ. «Сэсэг» гэхэн дуугаа хөөрхэн, захан, гоёор дууладаг Лудуб Очировтай, Баттувшинтай хамта зохидоор дуулаба.

Бэлигтэй, бэрхэ дуушаднай Чингис Раднаев, Сэсэг Аюшеева, «этно-одод» Намгар Лхасаранова Евгений Золотарев нүхэртээ,

«Сагаан харын» лауреат Эржена Санжиева, залуу Цогтбаяр Лхагбаев, Ринчин Дашицыренов гэгшэд концертыень уран бэлигээрээ шэмэглэһэн байна. «Байкальские волны» гэхэн БГУ-гай хатарай ансамблиин гүйсэдхэһэн гоё костюмуудтай «Улаалзай», «Баятарнууд» гэхэн хатарнууд олондо найшаагдаа.

Софья Нигэй хүтэлбэрилдэг модельнэ агентствын үндэр, нариханууд, гоё басагад – топ-модельнууд залуу, бэрхэ дизайнернууд болохо Игорь Сарпуловой («Гунны» гэхэн коллекци), Иван Терентьевэй («Кочевники» гэхэн үбэлэй коллекци) өөрын дабтагдашагүй шэнжэ шартай хубсаһан, гутал, басагад малгай, причёско бүхэниин олониие гайхуулба. Жэшэнь, гоё арһан малгайтай басагад торгон плати, костюмуудтай, шүрэ, номин, эрдэни шулуунуудтай гоё зүүдхэлнүүдтэй ябана. Тийхэдэ бусад топ-модельнүүдэй үнэнийн үндэр, тэбхэр причёско-



Нар-Оюу дуулана

нууд, мориной туруу нануулан хара бүд-сасаг нанжуургатай зунай гугалнууд анхарал татаба...

Өөрын дуунай студитай Нар-Оюу ехэ гоё дуунуудайнгаа альбомоо (хоёр дисктэй) эндэ үргэнөөр 350 түхэригөөр худалдан байна. Концертыень дэмжэһэн спонсорнуудтаа баяр баясхалангаа хүргөө, мэдээсээ. Эгээл ехээр зал соо баярлажа һууһан, Хитадһаа зориута ерэнэн Хүх-хотын университетэй культурологийн багша, Оюун мамадаа (эсэгнь сүлөөгүй

ажалтай байгаа) «Эжы» тухай дуугаа Эржена Санжиеватай ехэ гоёор гүйсэдхэжэ, баглаа сэсэг эжыдээ тэбэрин, таалан байжа барюулба. Пайхан дуунуудые, гоё композицинуудые зохиодог ехэ ерээдүйтэй, бэлигтэй Нар-Оюу басаганда наратай, толотой, хүхюун, дорюун концерт харуулһандань баяр хүргэе, үшөө ехэ зохёохы амжалта хүсэе!

Бэлигма ОРБОДОЕВА,  
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ  
фото.



Нар-Оюу Лудуб Очировтай дуулана



«Байгалай долгинууд» хатарна





Октябриин 1 – Наһажал зоной үдэр

# АЛТАН НАМАРАЙ АЯТАЙ ХАНАДА...

*Заништал болоһон Наһажал зоной һайндэрөө алтан намарай аятай дулахан хаһада республикымнай Хүн зоние соцтальна талһаа хамгаалгын мивистерствынхид үндэр хэмжэндэ тэмдэглэхэешишидэд, Загарайн аймагта оршодог «Родничок» гэхэн амаралтын профилактори (Добо-Ёнхорһоо холо бэши) ветерануудаа, наһанайнгаа амаралтада гараһан пенсионерүүдээ автобусоор абаашаһан байха юм. Алтан шара наһаһаар хушагдаһан ойн сэнгэлиг-*

*тэ оршодог энэ профилактори ерхэдэмнай, «Доверие» гэхэн Социальна хангалгын Улаан-Үдын комплексно түб» гэхэн автономно эмхи зургаанай директор Буряад Республикын габьяата врач, Бэшүүрһээ гарбалтай Д.С.Балданов, тус профилакториине даагша, Хэжэнгэ тоонтотой С.Ч.Цыренжапова түрүүтэй коллективэй гэшүүд хүндэтэй дээрэ анхан тус мивистерствэдэ ажаллаһан наһатай зоноо хүлээн абаба, ехэ һайханаар угтаба.*

- Июниин 4-һөө эхилжэ, 4 сезон соо наһатай зоние, ветеранууды, эрэмдэг бэетэй зоние амаруулнабди, аргалнабди. Хамта дээрээ энэ зун 400 хүн амарһан байна. Тэдэнэй 90-ниинь манай социальна түбэймнай ажалшад, пенсионернүүд болоно. Сүүдхэ соогоо хямдаханаар 350 түхэриг хүн бүхэндэ гаргашалагдана, үдэрэй дүрбэ дахин эдэсүүлнэбди. Үдэр бүри соёлой, хатарай үдэшэнүүды, экскурсинууды, түүдэгэй хажууда наада, дуунай үдэшэ (посиделки) наһатай зонтой үнгэргөөбди. Эндэмнай физкультура хэхэ тренажерно зал, баня хүдэлдэг, теннис, бильярд наадага газарнууд бии. Эм домтой аршаан хэрэглэдэгбди, илангаяа нюдэндэ һайн аршаан юм. Август һара соо массажист хүдэлөө. Авиазаводой, Загорск тосхоной, элүүры хамгаалгын эмхинүүдэй ажалшад, наһатай зон эндэ амаржа, аргалуулжа бусаа. 94-тэй, 91-тэй хүгшэд ехэ баярлажа бусаа, эм домдо хэрэгтэй ургамалууды суглуулаа, һайн эдэсүүлнэт гэжэ олонхи зон баяраа мэдүүлнэ, һанамжаа бэшэнэ. Социальна ажалшан, тоогоошон, медсестра, няня гээд үгшөө эндэ ажаллана. Экологийн талһаа сэбэр, һайн агаартай газарта пенсионернүүд амарна. Ерээдүүдэ бүхэли жэлээр амарагшадые угтадаг болохобди, - гэжэ энэ профилакторине даагша, урихан шарайтай, урагшаа һанаатай Светлана Чимитовна Цыренжапова хөөрөө һэн.

Пенсионернүүдээ, тэрэ тоодо бидэниие түхэрээн һайхан гоёор шэмэглэгдэһэн, амтан хоолоор дэлгэрһэн ресторанайхидол столдоо урижа, Наһажал зоной үдэры угтуулан, дулаа-

хан, наратай үдэртэй тааралдуулан үнгэргэжэ байһан тухайгаа хөөрэн, ажалдаа анхан амжалтатай хүдэлһэн, мүнөө пенсидэ байһан зоноо республикымнай хүн зоние социальна талһаа хамгаалгын министр Н.Н.Хамаганова ехэ зохидоор амаршалба, ажал хэрэгүүд тухайгаа тоособо.

- Зүрхэ сэдхэлээрээ залуу зандаа үлэһэн Таанадаа амаршалан, Залуушуулай үдэр гэхэл байгаабди. Иймэ һайхан, алтан намарай халуухан наратай үдэр шэлэжэ, Таанадаа амаршалжа байнабди. Бүхы республикынгаа хүн зоние социальна талһаа хамгаалжа хэрэгтэ 6,5 миллиард тухэриг гаргашална гээшэбди. Тэдэнэй 2,5 миллиард шахуу мүнгэн зөөри Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай ветеранууды, тэдэнэй бүлэнүүды гэр байраар хангаха хэрэгтэ зорюулаабди, үшөөл 200 хүн оошорто байна. Олон үхибүүдтэй бүлэнүүды, тэрэ тоодо өөрын 5-6 хүүгэдһээ гадна үшөө 2 үхибүүды бүлэдөө үргэжэ абаһан бүлэнүүды социальна талһаа ханганабди. ... Ерээдүүдэ баригдаха социальна эмхин проект – хүүгэдэй «Светлый» тосхоной эмхи зураг дээрэ харанат. Мүнөө үдэ 230 мянган пенсионернүүды социальна талһаа дэмжэнэбди. «Доверие» гэхэн АУ СО-гой директор Дугар Санжиевич Балдановнай оролдосотой ажаллана, һаянай «теле-одон» болонхой, ходо телекранаар хараабди. Мүнөөшье бидэниие байгааһан оршондо баян столтойгоор, һайханаар бидээнэ угтажа байна. Булганда элүүр энхэ, бэе бэетээ гансал һайндэртэ уулзахые бэшэ, бүхы асуудалуудаар

орожо ерэжэ, зүбшэл заабаритая хубаалдажа байхыетнай, һайн һайхан ажаһуухыетнай тандаа, анхан хүдэлһэн зондоо, булганда хүсэнэб, - гэжэ Наталия Николаевна үрэггээд, энэ һайндэрэйнгөө дүүрэтэр коллективтээ байлсаа.

Анхан баһал министрнүүдээр амжалтатай хүдэлһэн С.Г.Ефимов, П.А.Чукреев (ажалай талаар министр ябаһан), баян сэдхэлтэй, уран гоёор шүлэг, прозо зохёодог Л.Н.Поликарпова, республикын Гүрэнэй болон олонийтын хүдэлмэридэ габьяатай, 80 наһаяа тээмэндэ тэмдэглэһэн Д.Ю.Цыбикжапов, экономикын эрдэмэй кандидат Г.Т.Найданов (мантай «Тоонтодо» суг дуулалсаһан бэлигтэй багша В.Д.Найдановагаймнай хани нүхэр), ажалай ветеран Г.М.Чебукова, анхан эндэ хүдэлһэн, мүнөө Аралай Хуралай депутат А.Г.Зыбыновэй туһалагша, намтай Новосибирскдэ һураһан В.В.Афонькин, бусад хани халуун амаршалгын үгэнүүды хэлэжэ, дуугаа дуулалдаа, прозо уншаа.

Забһарлалай үедэ наһатай зон хүхилдэбэ, частушканууды дуулалдаба, бэлэг сэлэгтэй наадануудта илаба, бильярд, теннис наадаба. Удаань газар байгааһан сэнгэлигтэ һуужа, баһал баян столоо тойрон, бэе бэеэ амаршалаа, хүхилдөө. Би үгэ абажа, журналистнуудай зүгһөө амаршалга хүргөөд, аяр холын 1994 ондо манай Дымбрыловтэнэй гэр бүлын ансамблимнай Москвада бэлигтэ харуулжа хэрэгтэ Хүн зоние социальна талһаа хамгаалгын мивистерствэһээ (министрын С.Г.Ефимов байгаа) 8 миллион түхэриг (тэрэ юумын хомор үедэ булта «миллионернүүд»,



Н.Хамаганова амаршална



Ветеранууд бильярд наадана

байгаабди) дамжуулһандань, этигэл найдалыень харюулжа, Бүхэроссийн фестивалиин лауреадууд боложо, Москваһаа бусаһан тухайгаа дурдааб.

«Пенсидэ гараабди» гээд эдэ наһажал зон миин гэртээ һуунаггүй. Дээдэ һургуулинуудта кафедрые даагшаар С.Г.Ефимов, П.А.Чукреев, Г.Т.Найданов, бусад багшална. Анхан шалгалтын-хиналтын таһагта ажаллаһан Мария Дармаевна Чимитова хубийн хэрэгтэ хабаадана, олон газарта (Франци, США, Турци...) амархаа ошоно. Лена басаганиинь, Мүнхэжаб хурьгэниинь суута Даша Намдаковтой Москвада ажаллана. Нүгөөдүүлэнь, бэшэ пенсионернүүдын зуһаландаа,

модон гэртээ огород, саад бэрхээр тарина, аша, зээнэртээ туһална, һуралсалыень дэмжэнэ. Булта сүлөөгүйл байһанаа мэдүүлээ һэн.

Наһанайнгаа алтан намар угтажа байһан эдэ пенсионернүүд байгааһан сэнгэлигтэ ехэ гоёор амаржа, үнгэрһэн сагаа, нүхэдөө дурдажа, «хойто жэлэй һайндэртэ баһал эндээ энэл коллективээрээ уулзахабди» гэлдэн, гоё бэлэгтэй, сэлэгтэй, сэдхэл дүүрэн, дуутай шуутай, хүхюун дорюун болонхойнууд гэртээ бусанад һэн. Бэе бэетээ үнинэй уулзагүй зон уулзажа, хүхилдэжэ, наһаараа бүри залуунууд болонхой байгаа бэлэй. Алтан намарай хаһа үнэхөөрөөшье һайхан байна даа...



Д.Балданов

2008 онһоо эхилһэн хубилган шэнэхэлгын ажалай үрэ дүнгөөр, тиин Буряад Республикын Правительствын 46-дахи номерой 2010 оной 4-дэхэ октябриин тогтоолой тааралдуулан анхан байһан Улаан-Үдын «Үндэр наһатайшуулай болон инвалидуудай байшан-интернадай» нэрэнь һэлгэгдэжэ, «Доверие» гэхэн Улаан-Үдын социальна хангалгын комплексно түб» гэхэн автономно эмхи байгуулагдаһан байна.

-2008 онһоо эндээ ехэ капитална заһабарилга хэжэ, ажаһуугшада байха таһалганууды, эдэе хоолой газарһаа эхилээд бүхы байшангаа, оршон тойронхиёо һайхан болгообди. Тиин республикынгаа хүн зоние социаль-

## АЖАҺУУХА ҺАЙН ЭРХЭ БАЙДАЛТАЙ

на талһаа хангалгын министр Н.Н.Хамагановай туһаламжаар, даабарьяр материално-техническэ баазаяа шаташаар баяжуулаабди, тэрэшэлэн мебель, бусад медицинскэ түхээрэлгэ һайжаруулаабди. 2009 оной апрелиин 1-һээ автономито гуримаар хүдэлдэг эгээл түрүүшын эмхи боложо, 7 категориин хүн зоние, тэрэ тоодо Улаан-Үдынгөө 1000 шахуу наһатайшуулые 75 социальна ажалшаднай түбтөө хангана, аргална, юуб гэхэдэ, бидэ хэрэгтэй түхээрэлгэтэйбди, кабинетүүдтэйбди, бэрхэ мэргэжэлтэйбди. Тиихэдэ мүнгэн түлбэритэйгөөршье комплексно гуримаар пенсионернүүды, инвалидууды ханганабди. Эндэмнай клиническэ-диагностическа, УЗИ-гай, ЭКГ-гэй, функциональна диагностикын кабинетүүд, хэлсээгээр хүдэлдэг врач-мэргэжэлтэд бии.

Аргаламжын физкультура хэхэ тренажерно зал, бусад залууд олон. Ерээдүүдэ аромафитобочка хэхэбди, кислородоор, зүү хадхалгын арганууды

хэрэглэхэбди. 330 хүн эндэмнай ажаһууна, аргалуулна. 17 таһалгамнай «люкс» түхэлэй, харин 4-ниинь бүри һайн эрхэ байдалтай. Тэдэнэр (дүрбэн наһатай зон) өөрынгөө байра гүрэндэ тушаажа, наһанай дүүрэтэр тэдхэмжэ дээрэ, (рента), һайн харууһан дор ажаһууна. Зундаа наһатайшуулай «Родничок» профилакторидоо амарна, - гэжэ тус эмхин директор, республикын габьяата врач, урагшаа һанаатай, урма зоригтой, һанаһанаа бэлүүлдэг, ехэ олон хараа түсэбтэй Дугар Санжиевич Балданов тодорхойлоо.

- Өөрынгөө байра гүрэндэ тушаагаад, 8 жэлдэ эндэ ажаһуунаб: сүлөөгүй олон кружогуудта, библиотекэдэ ябадагби. Синтезатор дээрэ наадага хадаа уран һайханай харалгада хабааданаб, «Красно солнышко», «Отговорила роща золотая» гэхэн һайхан дуунууды дуулалданабди. Анхан БМДК-гай хүүгэдэй саадта хүдэлдэг һэм. Намайе эндэхи Людмила Зотова, Наталья Николаева, Светлана Родионова ехэ дэмжэдэг юм. Өөрөө би аяр хо-

лын Ураалһаа, Оренбургһаа эндэ хүдэлхөө ерэнэби. Пайн харууһан дор байһандаа баяртайб, булта социальна хүдэлмэрилэгшэднай нянинууд һайн сэдхэлтэй, һайхан һанаатай. Бүхы зоние Наһатайшуулай үдэрөөр амаршалнаб, - гэжэ хөөрһэн, эндэ ажаһуудаг, зохидоор хубсалһан Лидия Ивановна Сидорова «Доброе сердце» гэхэн шүлэгтэй бадаг уншаба.

Ленинградтай фронт дээрэ пехотодо эрлэхгээр дайралдаһан дайнай ветеран Виктор Ефимович Наумов Улаан-Үдэ дайнай һүүлдэ ерэжэ, Хори тосхондо 53 жэл ажаһуугаа, модошо дархан байгаа. Полина Романовна ханингаа наһа барахада, Улаан-Үдын энэ байшан-интернат байрлахаа ерээ. Пайн аргаламжа хэгдэнэ гэжэ тэмдэглээд, «пол-Европы по пластунки пропахали...» гэхэн үгэнүүдтэй дуунай үгэнүүды дабтаа һэн.

Гоё библиотекэтэй, ехэ киноконцертнэ залтай, клубтай



Л.Сидорова

энэ эмхидэ ажаһуужа байһан наһатайшуулда, тэдэниие һайнаар аргалжа, социальна таһагһаа хангажа байһан баян сэдхэлтэй хүнүүдтэ, дорюун зантай Дугар Санжиевичта элүүр энхэ, золтой, жаргалтай, зоной түлөө харюусалгатай, зоригтой байхыень Наһатай зоной үдэрөөр амаршалан хүсэ!

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.



Понедельник, 3

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»
14.20 «УЧАСТКОВЫЙ ДЕТЕКТИВ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «СВОБОДА И СПРАВЕДЛИВОСТЬ» С АНДРЕЕМ МАКАРОВЫМ
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ» С СУБТИТРАМИ
19.45 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
20.50 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ОХОТНИКИ ЗА БРИЛЛИАНТАМИ»
23.30 «НОННА, ДАВАЙ!»
00.00 «ПРОЖЕКТОР ПЕРИСХИЛТОН»
00.35 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
00.55 «ФОРС-МАЖОРЫ»
01.45 Х/Ф «ПЛАН НА ИГРУ»
03.50 Х/Ф «РЕИНКАРНАЦИЯ»

«РОССИЯ»

06.00 «УТРО РОССИИ»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
10.05 «С НОВЫМ ДОМОМ!»
11.00 «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
14.00 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
16.05 Т/С «ЕФРОСИНЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
17.50 Т/С «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
18.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»

Вторник, 4

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»
14.20 «УЧАСТКОВЫЙ ДЕТЕКТИВ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «СВОБОДА И СПРАВЕДЛИВОСТЬ» С АНДРЕЕМ МАКАРОВЫМ
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ» С СУБТИТРАМИ
19.45 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
20.50 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ОХОТНИКИ ЗА БРИЛЛИАНТАМИ»
23.30 Д/Ф «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
00.30 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
00.55 Х/Ф «TERRA NOVA»
01.45 Х/Ф «УЛЫБКА МОНЫ ЛИЗЫ»
04.00 Х/Ф «СЕРЖАНТ БИЛКО»

«РОССИЯ»

06.00 «УТРО РОССИИ»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
10.05 «БАМБААХАЙ»
10.15 «ТАЙЗАН»
10.25 «УЛГУР»
10.40 «САГАЙ СУУРЯАН»
11.00 «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
14.00 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
16.05 Т/С «ЕФРОСИНЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
17.50 Т/С «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»

Среда, 5

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»

19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «КЛЮЧИ ОТ СЧАСТЬЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
00.50 «ХРОНИКА ОДНОЙ КАЗНИ. ХРУЩЕВ ПРОТИВ РОКОВОТА»
01.45 ВЕСТИ +
02.05 «ПРОФИЛАКТИКА»

КУЛЬТУРА

08.00 «ЕВРОНЬЮС»
11.00 «НАБЛЮДАТЕЛЬ». ПРЯМОЙ ЭФИР
12.15 Х/Ф «МЕЛОДИИ БЕЛОЙ НОЧИ»
13.50 Д/Ф «ГЁРЕМЕ. СКАЛЬНЫЙ ГОРОД РАНИХ ХРИСТИАН»
14.05 «ЛИНИЯ ЖИЗНИ»
15.00, 03.25 Д/С «ИСТОРИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ИСКУССТВА»
15.25 СПЕКТАКЛЬ «ПОПЕЧИТЕЛИ»
16.40 Х/Ф
16.50 М/С «ОРСОН И ОЛИВИЯ»
17.15 Т/С «ПОВЕЛИТЕЛЬ МОЛНИИ»
17.40 Д/С «ДИКАЯ ПРИРОДА ВЕНЕСУЭЛЫ»
18.05 Д/С «ОТ 0 ДО 80. СИМОН ШНОЛЬ»
18.35 «ЗВЕЗДЫ РУССКОГО БАЛЕТА»
19.30 Д/С «ПЕРВАЯ ЖИЗНЬ»
20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
20.45 «ГЛАВНАЯ РОЛЬ»
21.05 «САТИ. НЕСКУЧНАЯ КЛАССИКА»
21.45, 02.40 Д/Ф «ЛИЦО ДВОРЯНСКОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ»
22.25 «КТО МЫ?»
22.55 «ТЕМ ВРЕМЕНЕМ»
23.40 АСАДЕМИА
00.50 Х/Ф «МАСТЕР И МАРГАРИТА»
02.20 Ф. ШУБЕРТ. СОНАТА ДЛЯ СКРИПКИ И ФОРТЕПИАНО

АРИГУС

07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ»: «БУЙСТВО ДУХОВ»
08.00 «БЭТМАН: ОТВАЖНЫЙ И СМЕЛЫЙ». ПОГОДА
08.25, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ. НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА»
08.45 «ВСЯ БУРЯТИЯ». ПОГОДА

18.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»
19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «КЛЮЧИ ОТ СЧАСТЬЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
00.45 «СЛЕДЫ ВЕЛИКАНА. ЗАГАДКА ОДНОЙ ГРОБНИЦЫ»
01.40 ВЕСТИ +
02.00 «ПРОФИЛАКТИКА»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00 «НАБЛЮДАТЕЛЬ». ПРЯМОЙ ЭФИР
12.15 Х/Ф «ПЕРЕД ЭКЗАМЕНОМ»
13.25, 03.40 Д/Ф «КАСТЕЛЬ-ДЕЛЬ-МОНТЕ. КАМЕННАЯ КОРОНА АПУЛИИ»
13.40, 19.30 Д/С «ПЕРВАЯ ЖИЗНЬ»
14.40 «ВАЖНЫЕ ВЕЩИ»
14.55 «МОЙ ЭРМИТАЖ»
15.25 СПЕКТАКЛЬ «ПОПЕЧИТЕЛИ»
16.40 Х/Ф
16.50 М/С «ОРСОН И ОЛИВИЯ»
17.15 Т/С «ПОВЕЛИТЕЛЬ МОЛНИИ»
17.40 Д/С «ДИКАЯ ПРИРОДА ВЕНЕСУЭЛЫ»
18.05 Д/С «ОТ 0 ДО 80. СИМОН ШНОЛЬ»
18.35 «ЗВЕЗДЫ РУССКОГО БАЛЕТА»
20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
20.45 «ГЛАВНАЯ РОЛЬ»
21.05 «ВЛАСТЬ ФАКТА»
21.45, 02.55 Д/Ф «ТРИНАДЦАТЬ ПЛЮС»
22.25 «КТО МЫ?»
22.55 «БОЛЬШЕ, ЧЕМ ЛЮБОВЬ»
23.40 АСАДЕМИА
00.50 Х/Ф «МАСТЕР И МАРГАРИТА»
02.35 ИГРАЕТ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АНСАМБЛЬ СКРИПАЧЕЙ «ВИРТУОЗЫ ЯКУТИИ»

АРИГУС

07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ»: «ЧЕРНЫЕ ДЫРЫ ЗЕМЛИ»
08.00, 09.00, 23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
08.35, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ. НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА»
09.30, 18.30, 20.30 Т/С «УНИВЕР»

14.20 «УЧАСТКОВЫЙ ДЕТЕКТИВ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «СВОБОДА И СПРАВЕДЛИВОСТЬ» С АНДРЕЕМ МАКАРОВЫМ
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ» С СУБТИТРАМИ
19.45 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
20.50 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ОХОТНИКИ ЗА БРИЛЛИАНТАМИ»

09.10 «МУЛЬТИК-ЛАНЧ»
09.15, 14.15 «СКАМЕЙКА»
09.30, 18.30, 20.30 Т/С «УНИВЕР»
10.30 Т/С «ЗАЙЦЕВ +1»
11.00, 13.25 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.45 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
12.40 «ВСЯ БУРЯТИЯ»
13.00 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ «МАДАГАСКАРА»»
14.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.00 Х/Ф «ПОСЕЙДОН»
18.00, 20.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.20 «СПОРТ-ЭКСПРЕСС»
19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
21.00 Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»
22.40 «КОМЕДИ-КЛАБ». ЛУЧШЕЕ
23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
23.35 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 Х/Ф «ДИТА С МАРСА»

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.00 Х/Ф «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
07.00 «ОБЪЕКТИВ»
07.30, 13.00, 19.20, 00.00, 02.50 «ВРЕМЯ ЖЕНЩИН»
07.40 «ВКУСНО»
08.15, 20.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.20 «ВАШЕ ПРАВО»
08.40 «ДЕТЕКТИВНЫЕ ИСТОРИИ»
09.40 «ГОРОДА МИРА»
10.10 «ТРАНСФОРМЕРЫ»
10.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
12.15 М/Ф
12.40 «УТИМАТА»
13.10 Х/Ф «ЖЕСТОКОСТЬ»
15.00 «10 САМЫХ»
15.30 «ПРО-ОБЗОР»
15.55 «ШКОЛЬНОЕ ТВ»
16.20 Д/Ф «АТЛАНТИДА»
17.20 «ТАЙНЫ ВЕКА»
18.20 «САМАРСКИЕ СУДЬБЫ»
18.50, 23.30 «ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ»
19.30, 21.30, 23.00, 02.00 НОВОСТИ ДНЯ
20.00, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
20.30 Т/С «ГЛАВНЫЕ РОЛИ»

ТИВИКОМ

10.30 Т/С «ЗАЙЦЕВ +1»
11.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.45 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
12.40, 19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
13.00 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ «МАДАГАСКАРА»»
14.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ
14.20 «СПОРТ-ЭКСПРЕСС»
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.15 Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»
18.00, 20.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.20 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ»
21.00 Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ-2»
23.35 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «ДНЕВНИКИ ВАМПИРА»

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.25, 12.45, 20.00, 23.40, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
06.50, 13.00, 19.20, 23.30, 02.50 «ВРЕМЯ ЖЕНЩИН»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.30 «ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ»
08.00 «ПРО-НОВОСТИ»
08.20, 20.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.30 «В ПОГОНЕ ЗА ДРАГОЦЕННЫМИ КАМНЯМИ»
10.10 «ТРАНСФОРМЕРЫ»
10.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
13.10 «24 ЧАСА»
15.00 «ЗВЕЗДЫ ЗАЖИГАЮТ»
16.00, 22.00 Т/С «КОРЛЕОНЕ»
17.00 Х/Ф «ПАРНИ АЛЬ КАПОНЕ»
19.00 «БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ»
20.30 Т/С «ГЛАВНЫЕ РОЛИ»
00.00 «ТО П - МОДЕЛЬ ПО - АМЕРИКАНСКИ»
03.00 «НОЧНОЙ КАНАЛ» НА ТИВИКОМЕ

СТС «БАЙКАЛ»

05.55, 07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 17.05, 18.50, 20.05, 22.25, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ

22.00 Т/С «КОРЛЕОНЕ»
00.10 «ТО П - МОДЕЛЬ ПО - АМЕРИКАНСКИ»
03.00 «НОЧНОЙ КАНАЛ» НА ТИВИКОМЕ

СТС «БАЙКАЛ»

06.00, 17.30 «ГАЛИЛЕО»
07.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МУЛЬТЯШЕК»
07.30, 14.30 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.00 Т/С «ДАЁШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
09.00, 09.30, 18.30, 23.15, 01.30 Т/С «6 КАДРОВ»
12.00 Т/С «МОСГОРСМЕХ»
13.00, 13.30, 15.30 «ЕРАЛАШ»
14.00 М/С «ЧАРОДЕЙКИ»
15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА»
16.00 Х/Ф «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
17.05, 18.50, 20.05, 22.25, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ
19.00 Х/Ф «ВОРОНИНЫ»
20.00 Х/Ф «ЗАКРЫТАЯ ШКОЛА»
21.00 Х/Ф «МУМИЯ»
00.00 ШОУ «УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ». ЛУЧШЕЕ
00.30 «КИНО В ДЕТАЛЯХ» С ФЁДОРОМ БОНДАРЧУКОМ
01.45 Х/Ф «ПОГРЕБЕННЫЕ»
03.00 Х/Ф «И МОРЕ РАСКРОЕТ ТАЙНУ»
04.50 М/С «ПИТЕР ПЭН И ПИРАТЫ»
05.40 МУЗЫКА НА СТС

НТВ

06.55 НТВ УТРОМ
09.30 Т/С «ЭРА СРЕЛЬЦА»
10.30, 16.30, 19.30 ОБЗОР «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «СЕГОДНЯ»
11.20 ОБЗОР «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ». ОБЗОР ЗА НЕДЕЛЮ
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
17.30 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА»
18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ
20.30 Т/С «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»

НТВ

06.00, 17.30 «ГАЛИЛЕО»
07.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МУЛЬТЯШЕК»
07.30, 14.30 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.00, 19.00 Х/Ф «ВОРОНИНЫ»
08.30 Т/С «ДАЁШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
09.00, 12.45, 18.30, 23.25 Т/С «6 КАДРОВ»
10.30 Х/Ф «МУМИЯ»
13.00, 13.30, 15.30 «ЕРАЛАШ»
14.00 М/С «ЧАРОДЕЙКИ»
15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА»
16.00 Х/Ф «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
21.00 Х/Ф «МУМИЯ ВОЗВРАЩАЕТСЯ»
00.00 ШОУ «УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ». ЛУЧШЕЕ
00.30 «ИНФОРМАЦИЯ». ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ ПРОГРАММА
01.00 Х/Ф «НЕСОКРУШИМЫЙ ГОВАРД»
03.00 Х/Ф «И МОРЕ РАСКРОЕТ ТАЙНУ»
04.50 М/С «ПИТЕР ПЭН И ПИРАТЫ»
05.40 МУЗЫКА НА СТС

НТВ

06.55 НТВ УТРОМ
09.30 Т/С «ЭРА СРЕЛЬЦА»
10.30, 16.30, 19.30 ОБЗОР «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «СЕГОДНЯ»
11.20 «ВНИМАНИЕ: РОЗЫСКИ!» С ИРИНОЙ ВОЛК
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
17.30 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА»
18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ
20.30 Т/С «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
22.30 Т/С «ГЛУХАРЬ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
00.35 «ВОЙНА ПРОТИВ СВОИХ. ДЕНИКИН. КАПЕЛЬ. БОНЧ-БРУЕВИЧ»
01.35 «ТАИНСТВЕННАЯ РОССИЯ»
02.35 «КУЛИНАРНЫЙ ПОЕДИНОК» С ОСКАРОМ КУЧЕРОЙ

22.30 Т/С «ГЛУХАРЬ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
00.35 «ЧЕСТНЫЙ ПОНЕДЕЛЬНИК»
01.25 «ШКОЛА ЗЛОСЛОВИЯ»
02.10 «ФУТБОЛЬНАЯ НОЧЬ»
02.45 «В ЗОНЕ ОСОБОГО РИСКА»
03.20 «ОДИН ДЕНЬ. НОВАЯ ВЕРСИЯ»
04.00 Т/С «СТОЛИЦА ГРЕХА»
05.50 Т/С «МАНГУСТ»

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»
07.10 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ КАПИТАНА ВРУНГЕЛЯ»
07.20, 06.00 Д/С «КАЛЕНДАРЬ ПРИРОДЫ. ОСЕНЬ»
07.55, 16.00, 19.00, 22.35 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ»
08.00 «УТРО НА 5»
10.25 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
11.30, 13.30 Т/С «ОХОТА НА ИЗЮБРЯ»
17.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
20.00, 20.30 Т/С «ДЕТЕКТИВЫ»
21.00, 21.50 Т/С «СЛЕД»
23.30 «МОМЕНТ ИСТИНЫ»
00.30 Х/Ф «ДВЕНАДЦАТЬ МЕСЯЦЕВ»
03.15 Х/Ф «САБОТАЖНИК»
05.05 «В НАШУ ГАВАНЬ ЗАХОДИЛИ КОРАБЛИ»

ДТВ

06.00 М/Ф
08.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
08.30, 18.30 КРИМИНАЛЬНЫЙ ОБЛОМ
09.30 Х/Ф «ПРОПАВШИЕ СРЕДИ ЖИВЫХ»
11.30 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ МАЙАМИ-7»
12.30 Т / С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ-3»
13.00, 16.00, 20.30, 05.35 «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
13.30, 01.30 Х/Ф «ЦЕЛИТЕЛЬ АДАМС»
16.30 «ВНЕ ЗАКОНА»
17.30 «СУДЕБНЫЕ СТРАСТИ»
19.30, 00.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО ПО-РУССКИ»
21.30 Х/Ф «В ПОИСКАХ ПРИКЛЮЧЕНИЙ»
23.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
01.00 «БРАЧНОЕ ЧТИВО»
03.40 Х/Ф «СИСТЕМА «НИППЕЛЬ»

03.30 «ОДИН ДЕНЬ. НОВАЯ ВЕРСИЯ»
04.00 Т/С «СТОЛИЦА ГРЕХА»
05.50 Т/С «МАНГУСТ»

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»
07.10 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ КАПИТАНА ВРУНГЕЛЯ»
07.20, 06.05 Д/С «КАЛЕНДАРЬ ПРИРОДЫ. ОСЕНЬ»
07.55, 16.00, 19.00, 22.35 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ»
08.00 «УТРО НА 5»
10.25 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
11.30, 13.30 Т/С «ОХОТА НА ИЗЮБРЯ»
17.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
20.00, 20.30 Т/С «ДЕТЕКТИВЫ»
21.00, 21.50 Т/С «СЛЕД»
23.30 Х/Ф «ИНСПЕКТОР УГОЛОВНОГО РОЗЫСКА»
01.20 Х/Ф «УГРИМ-РЕКА»
04.25 «В НАШУ ГАВАНЬ ЗАХОДИЛИ КОРАБЛИ»
05.15 Д/С «КРОВЬ ВИКИНГОВ»

ДТВ

06.00 М/Ф
08.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
08.30, 18.30 КРИМИНАЛЬНЫЙ ОБЛОМ
09.30 Х/Ф «ПАПА»
11.30 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ МАЙАМИ-7»
12.30 Т / С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ-3»
13.00, 16.00, 20.30 «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
13.30 Х/Ф «В ПОИСКАХ ПРИКЛЮЧЕНИЙ»
15.30, 00.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО ПО-РУССКИ»
16.30 «ВНЕ ЗАКОНА»
17.30 «СУДЕБНЫЕ СТРАСТИ»
19.30, 05.15 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО»
21.30 Х/Ф «ПРОБУЖДЕНИЕ СМЕРТИ»
23.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
01.00 «БРАЧНОЕ ЧТИВО»
01.30, 02.25 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК. СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОРПУС-8»
03.20 Х/Ф «ДУХ МЩЕНИЯ»

23.30 Д/Ф «СРЕДА ОБИТАНИЯ»
00.30 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
00.55 «УБИЙСТВО»
02.00 Х/Ф «Я СОБЛАЗНИЛА ЭНДИУОР-ХОЛА»
03.45 Х/Ф «МУХА-2»

«РОССИЯ»

06.00 «УТРО РОССИИ»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО

10.05 «С НОВЫМ ДОМОМ!»
11.00 «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
14.00 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
16.05 Т/С «ЕФРОСИНЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
17.50 Т/С «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
18.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»

19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т / С «ДОЯРКА ИЗ ХАЦАПЕТОВКИ-3»
23.45 Х/Ф «ИСКУШЕНИЕ»
01.10 ВЕСТИ +
01.30 «ПРОФИЛАКТИКА»
02.40 «ГОРЯЧАЯ ДЕСЯТКА»
03.50 БОЛЬШОЙ ПРАЗДНИЧНЫЙ КОНЦЕРТ, ПОСВЯЩЕННЫЙ ОТКРЫТИЮ «ГРОЗНЫЙ-СИТИ». ТРАНСЛЯЦИЯ ИЗ ГРОЗНОГО



КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00 «НАБЛЮДАТЕЛЬ». ПРЯМОЙ ЭФИР
12.15 Х/Ф «СВОЕ СЧАСТЬЕ»
13.25, 03.40 Д/Ф «АРЛЬ. НАСЛЕДИЕ РИМА И РОДИНА ВИНСЕНТА ВАН ГОГА»
13.40 Д/С «ПЕРВАЯ ЖИЗНЬ»
14.40 «ВАЖНЫЕ ВЕЩИ»
14.55 КРАСУЙСЯ, ГРАД ПЕТРОВ!
15.25 Х/Ф «КАПИТАН НЕМО»
16.40 Х/Ф
16.50 М/С «ОРСОН И ОЛИВИЯ»
17.15 Т/С «ПОВЕЛИТЕЛЬ МОЛНИИ»
17.40 Д/С «ДИКАЯ ПРИРОДА ВЕНЕСУЭЛЫ»
18.05 Д/С «ОТ О ДО 80. СИМОН ШНОЛЬ»
18.30 «ЗВЕЗДЫ РУССКОГО БАЛЕТА»
19.40 Д/Ф «НЕДОСТАЮЩЕЕ ЗВЕНО»
20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
20.45 «ГЛАВНАЯ РОЛЬ»
21.05 «АБСОЛЮТНЫЙ СЛУХ»
21.45 ЖИЗНЬ ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫХ ИДЕЙ
22.10 Д/Ф «ПУЭБЛА. ГОРОД ЦЕРКВЕЙ И «ЖУКОВ»
22.25 «КТО МЫ?»
22.55 «МАГИЯ КИНО»
23.40 АСАДЕМИА
00.50 Х/Ф «МАСТЕР И МАРГАРИТА»
02.30 КОНЦЕРТ «ВЕЧЕРНИЙ ЗВОН»
02.55 Д/Ф «СВЕТ И ТЕНИ МИХАИЛА ГЕЛОВАНИ»

АРИГ УС

07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ»: «КРУГИ. СКРЫТАЯ УГРОЗА»

08.00, 09.00, 23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
08.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА
09.30, 18.30, 20.30 Т/С «УНИВЕР»
10.30 Т/С «ЗАЙЦЕВ +1»
11.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.40 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
12.40, 19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
13.00 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ «МАДАГАСКАРА»
14.00, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ
14.20 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ»
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.10 Х/Ф «ЛЮБОВЬ В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ-2»
18.00, 20.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.20 «АФИША». ПОГОДА
21.00 Х/Ф «САМЫЙ ЛУЧШИЙ ФИЛЬМ-2»
22.40 «КОМЕДИ-КЛАБ». ЛУЧШЕЕ
23.35 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «ДНЕВНИКИ ВАМПИРА»

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.25, 12.45, 20.00, 23.40, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
06.50, 13.00, 19.20, 23.30, 02.50 «ВРЕМЯ ЖЕНЩИН»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.35 «БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ»

07.50, 20.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.00 «ПРО-НОВОСТИ»
08.40 Х/Ф «АРХИВЫ ДА ВИНЧИ»
10.10 «ТРАНСФОРМЕРЫ»
10.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
13.10 Х/Ф «КИДНЕПИНГ»
15.10 «ЗВЕЗДЫ ЗАЖИГАЮТ»
16.00, 22.00 Т/С «КОРЛЕОНЕ»
17.00 Х/Ф «ФОНТАН»
18.50 «АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ»
20.30 Т/С «ГЛАВНЫЕ РОЛИ»
00.00 «ТО П - МОДЕЛЬ ПО - АМЕРИКАНСКИ»
03.00 «НОЧНОЙ КАНАЛ» НА ТИВИКОМЕ

СТС «БАЙКАЛ»

05.55, 07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 17.05, 18.50, 20.05, 22.25, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ
06.00, 17.30 «ГАЛИЛЕО»
07.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МУЛЬТЯШЕК»
07.30, 14.30 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.00, 19.00 Х/Ф «ВОРОНИНЫ»
08.30 Т/С «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
09.00, 18.30, 22.40 Т/С «6 КАДРОВ»
09.30, 20.00 Х/Ф «ЗАКРЫТАЯ ШКОЛА»
10.30 Х/Ф «МУМИЯ ВОЗВРАЩАЕТСЯ»
13.00, 13.30, 15.30 «ЕРАЛАШ»
14.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА»
16.00 Х/Ф «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
21.00 Х/Ф «ЦАРЬ СКОРПИОНОВ»
00.00 ШОУ «УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ». ЛУЧШЕЕ
00.30 «И Н Ф О М А Н И Я»

ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ ПРОГРАММА
01.00 Х/Ф «ОКНО ВО ДВОР»
03.15 Х/Ф «ОТНЫНЕ И НАВСЕГДА»
05.10 М/С «ПИТЕР ПЭН И ПИРАТЫ»

НТВ

06.55 НТВ УТРОМ
09.30 Т/С «ЭРА СРЕЛЬЦА»
10.30, 16.30, 19.30 ОБЗОР. «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «СЕГОДНЯ»
11.20 «В ЗОНЕ ОСОБОГО РИСКА»
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
17.30 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА»
18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ
20.30 Т/С «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
22.30 Т/С «ГЛУХАРЬ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
00.35 «ВНИМАНИЕ: РОЗЫСК!» С ИРИНОЙ ВОЛК
01.15 «ТАИНСТВЕННАЯ РОССИЯ»
02.15 «КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС»
03.20 «ОДИН ДЕНЬ. НОВАЯ ВЕРСИЯ»
04.00 Т/С «СТОЛИЦА ГРЕХА»
05.50 Т/С «МАНГУСТ»

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»
07.10 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ КАПИТАНА ВРУНГЕЛЯ»
07.20, 05.50 Д/С «КАЛЕНДАРЬ ПРИРОДЫ. ОСЕНЬ»
07.55, 16.00, 19.00, 22.35 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ»

08.00 «УТРО НА 5»
10.25 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
11.30, 13.30 Т/С «ОХОТА НА ИЗЮБЯЯ»
17.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
20.00, 20.30 Т/С «ДЕТЕКТИВЫ»
21.00, 21.50 Т/С «СЛЕД»
23.30 Х/Ф «В ПЕРВЫЕ ЗАМУЖЕМ»
01.25 Х/Ф «УГРЮМ-РЕКА»
04.10 «В НАШУ ГАВАНЬ ЗАХОДИЛИ КОРАБЛИ»
05.05 Д/С «КРОВЬ ВИКИНГОВ»

ДТВ

06.00 М/Ф «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
08.00, 18.30 КРИМИНАЛЬНЫЙ ОБЛОМ
09.30 Х/Ф «ТРЕВОЖНОЕ ВОСКРЕСЕНЬЕ»
11.30 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК-4»
12.30 Т/С «Б Е З М О Л В Н Ы Й СВИДЕТЕЛЬ-3»
13.00, 16.00, 20.30 «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
13.30 Х/Ф «ПРОБУЖДЕНИЕ СМЕРТИ»
15.30, 00.25 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО ПО-РУССКИ»
16.30 «ВНЕ ЗАКОНА»
17.30 «СУДЕБНЫЕ СТРАСТИ»
19.30, 05.25 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО»
21.30 Х/Ф «МОНТАНА»
23.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
01.00 «БРАЧНОЕ ЧТИВО»
01.30, 02.25 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК. СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОРПУС-8»
03.20 Х/Ф «РОКОВОЙ ЗВОНК»

Четверг, 6

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»
14.20 «УЧАСТКОВЫЙ ДЕТЕКТИВ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «СВОБОДА И СПРАВЕДЛИВОСТЬ» С АНДРЕЕМ МАКАРОВЫМ
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ» С СУБИТРАМИ
19.45 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
20.50 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ОХОТНИКИ ЗА БРИЛЛИАНТАМИ»
23.30 «ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН»
00.30 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
00.55 «ПОДПОЛЬНАЯ ИМПЕРИЯ-2»
02.00 Х/Ф «БРАТЬЯ»
04.00 Х/Ф «ДРОЖЬ ЗЕМЛИ»

«РОССИЯ»

06.00 «УТРО РОССИИ»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
10.05 «ТОЛИ»
10.20 «УРОК БУРЯТСКОГО ЯЗЫКА»
10.25 «БУРЯД ОРОН»
11.00 «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
14.00 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
16.05 Т/С «ЕФРОСИНЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
17.50 Т/С «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
18.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»
19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»

21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «ДОЯРКА ИЗ ХАЦАПЕТОВКИ-3»
23.55 «ПОЕДИНОК». ПРОГРАММА ВЛАДИМИРА СОЛОВЬЕВА
00.50 «УЧИТЕЛЬ С «ЖЕЛЕЗНЫМ» КРЕСТОМ»
01.50 ВЕСТИ +
02.10 «ПРОФИЛАКТИКА»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00 «НАБЛЮДАТЕЛЬ». ПРЯМОЙ ЭФИР
12.15 Х/Ф «МЕЛОЧИ ЖИЗНИ»
13.25 Д/Ф «НАСТОЯЩАЯ СОВЕТСКАЯ ДЕВУШКА»
13.50, 19.40 Д/Ф «НЕДОСТАЮЩЕЕ ЗВЕНО»
14.40 «ВАЖНЫЕ ВЕЩИ»
14.55 «ТРЕТЬЯКОВКА - ДАР БЕСЦЕННЫХ!»
15.25 Х/Ф «КАПИТАН НЕМО»
16.40, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
16.50 М/С «ОРСОН И ОЛИВИЯ»
17.15 Т/С «ПОВЕЛИТЕЛЬ МОЛНИИ»
17.40 Д/С «ДИКАЯ ПРИРОДА ВЕНЕСУЭЛЫ»
18.05 Д/С «ОТ О ДО 80. СИМОН ШНОЛЬ»
18.35 «ЗВЕЗДЫ РУССКОГО БАЛЕТА»
19.25 Д/Ф «ОРКНИ. ГРАФИТИ ВИКИНГОВ»
20.45 «ГЛАВНАЯ РОЛЬ»
21.00 «ЧЕРНЫЕ ДЫРЫ. БЕЛЫЕ ПЯТНА»
21.40 Д/Ф «ИНФОРМАЦИЯ КРАЗЫШ-ЛЕНИЮ»
22.25 «КТО МЫ?»
22.55 «КУЛЬТУРНАЯ РЕВОЛЮЦИЯ»
23.40 АСАДЕМИА
00.50 Х/Ф «МАСТЕР И МАРГАРИТА»
02.30 Л. БЕТХОВЕН. СОНАТА №10
02.55 Д/Ф «ОЛИАН СЕМЕНОВ. ИНФОРМАЦИЯ К РАЗМЫШЛЕНИЮ»
03.40 Д/Ф «ОЛИНДА. ГОРОД МОНАСТЫРЕЙ»

АРИГ УС

07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ»: «РУСАЛКИ»
08.00, 09.00, 23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА

08.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА
09.30, 18.30, 20.30 Т/С «УНИВЕР»
10.30 Т/С «ЗАЙЦЕВ +1»
11.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.40 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
12.40, 19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
13.00 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ «МАДАГАСКАРА»
14.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ
14.20 «АФИША»
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.20 Х/Ф «САМЫЙ ЛУЧШИЙ ФИЛЬМ-2»
18.00, 20.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА
19.20 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ»
21.00 Х/Ф «САМЫЙ ЛУЧШИЙ ФИЛЬМ-3»
23.35 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «ДНЕВНИКИ ВАМПИРА»

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.25, 12.45, 20.00, 23.40, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
06.50, 13.00, 19.20, 23.30, 02.50 «ВРЕМЯ ЖЕНЩИН»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.35 «АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ»
08.00 «ПРО-НОВОСТИ»
08.25, 20.25 «ГОРОДСКИЕ ИСТОРИИ»
08.35 Х/Ф «КУЛЬТУРНЫЙ ШОК»
10.10 «ТРАНСФОРМЕРЫ»
10.40 Т/С «ВИКТОРИЯ»
13.10 Х/Ф «ПАРНИ АЛЬ КАПОНЕ»
15.10 М/Ф
15.30, 22.00 Т/С «КОРЛЕОНЕ»
16.30 Х/Ф «ВОЛЬНЫЙ ВЕТЕР»
18.50 «РАДАР-СПОРТ»
20.30 Т/С «ГЛАВНЫЕ РОЛИ»
00.00 «ТО П - МОДЕЛЬ ПО - АМЕРИКАНСКИ»
03.00 «НОЧНОЙ КАНАЛ» НА ТИВИКОМЕ

СТС «БАЙКАЛ»

05.55, 07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 17.05, 18.50, 20.05, 22.25, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ
06.00, 17.30 «ГАЛИЛЕО»
07.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МУЛЬТЯШЕК»
07.30, 14.30 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.00, 19.00 Х/Ф «ВОРОНИНЫ»
08.30 Т/С «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
09.00, 12.10, 18.30, 23.05 Т/С «6 КАДРОВ»
09.30, 20.00 Х/Ф «ЗАКРЫТАЯ ШКОЛА»
10.30 Х/Ф «ЦАРЬ СКОРПИОНОВ»
13.00, 13.30, 15.30 «ЕРАЛАШ»
14.00 М/С «ЧАРОДЕЙКИ»
15.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА»
16.00 Х/Ф «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
21.00 Х/Ф «ЦАРЬ СКОРПИОНОВ. ВОСХОЖДЕНИЕ ВОИНА»
00.00 ШОУ «УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ». ЛУЧШЕЕ
00.30 «И Н Ф О М А Н И Я»
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ ПРОГРАММА
01.00 Х/Ф «ГОЛОВОКРУЖЕНИЕ»
03.30 Х/Ф «ОТНЫНЕ И НАВСЕГДА»
05.15 М/С «ПИТЕР ПЭН И ПИРАТЫ»
05.40 МУЗЫКА НА СТС

НТВ

06.55 НТВ УТРОМ
09.30 Т/С «ЭРА СРЕЛЬЦА»
10.30, 16.30, 19.30 ОБЗОР. «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «СЕГОДНЯ»
11.20 «МЕДИЦИНСКИЕ ТАЙНЫ»
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
17.30 «ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА»
18.40 «ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ» С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ
20.30 Т/С «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
22.30 Т/С «ГЛУХАРЬ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
00.35 «ЖЕНСКИЙ ВЗГЛЯД»
01.25 «ТАИНСТВЕННАЯ РОССИЯ»
02.20 «ДАЧНЫЙ ОТВЕТ»

03.25 «ОДИН ДЕНЬ. НОВАЯ ВЕРСИЯ»
04.05 Т/С «СТОЛИЦА ГРЕХА»
05.55 Т/С «МАНГУСТ»

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»
07.10 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ КАПИТАНА ВРУНГЕЛЯ»
07.20, 06.25 Д/С «КАЛЕНДАРЬ ПРИРОДЫ. ОСЕНЬ»
07.55, 16.00, 19.00, 22.35 «МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ»
08.00 «УТРО НА 5»
10.25 Д/С «КРИМИНАЛЬНЫЕ ХРОНИКИ»
11.30, 13.30 Т/С «РОЖДЕННАЯ РЕВОЛЮЦИЕЙ. КОМИССАР МИЛИЦИИ РАСКАЗЫВАЕТ»
17.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
20.00, 20.30 Т/С «ДЕТЕКТИВЫ»
21.00, 21.50 Т/С «СЛЕД»
23.30 Х/Ф «ПРИКАЗАНО ВЗЯТЬ ЖИВЫМ»
01.15 Х/Ф «ИНСПЕКТОР УГОЛОВНО-ГО РОЗЫСКА»
03.00 Х/Ф «КЛЮЧ БЕЗ ПРАВА ПЕРЕДАЧИ»
04.40 «В НАШУ ГАВАНЬ ЗАХОДИЛИ КОРАБЛИ»
05.35 Д/С «КРОВЬ ВИКИНГОВ»

ДТВ

06.00 М/Ф «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
08.00, 18.30 КРИМИНАЛЬНЫЙ ОБЛОМ
09.30, 03.20 Х/Ф «ШТРАФНОЙ УДАР»
11.35 Т/С «CSI: МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК-4»
12.30 Т/С «Б Е З М О Л В Н Ы Й СВИДЕТЕЛЬ-3»
13.00, 16.00, 20.30 «ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ»
13.30 Х/Ф «МОНТАНА»
15.30, 19.30, 23.20, 00.30, 05.15 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО ПО-РУССКИ»
16.30 «ВНЕ ЗАКОНА»
17.30 «СУДЕБНЫЕ СТРАСТИ»
21.30 Х/Ф «НЕВЗУЧНЫЕ»
23.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
01.00 «БРАЧНОЕ ЧТИВО»
01.30, 02.25 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК. СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОРПУС-8»

Пятница, 7

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.05 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
10.40 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
11.45 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.50 «ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ»
13.20 «ЖКХ»
14.20 «УЧАСТКОВЫЙ ДЕТЕКТИВ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.25 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИНДОМ
16.55 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.55 «ЖДИ МЕНЯ»
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ» С СУБИТРАМИ
19.45 «ПОЛЕ ЧУДЕС»
20.50 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»

22.30 Х/Ф «СЛУЖЕБНЫЙ РОМАН. НАШЕ ВРЕМЯ»
00.15 КОНЦЕРТ
02.15 Х/Ф «ОДИН ПРЕКРАСНЫЙ ДЕНЬ»
04.15 Х/Ф «ОХОТА»

«РОССИЯ»

06.00 «УТРО РОССИИ»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
10.05 «МУСУЛЬМАНЕ»
10.15 «С НОВЫМ ДОМОМ!»
11.10 «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.50 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
14.00 «МОЙ СЕРЕБРЯНЫЙ ШАР»
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
16.05 Т/С «ЕФРОСИНЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
17.50 Т/С «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
19.55 «ПРЯМОЙ ЭФИР»

21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 ФЕСТИВАЛЬ «ЮМАЛА»
23.20 Х/Ф «С ДОНА ВЫДАЧИ НЕТ»
01.10 Х/Ф «ОТРЯД «ДЕЛТА»: ПРОПАВШИЙ ПАТРУЛЬ»
03.10 ФУТБОЛ. ЧЕМПИОНАТ ЕВРОПЫ - 2012 ОТБОРОЧНЫЙ ТУРНИР. СЛОВАКИЯ - РОССИЯ. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 16.40, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 Х/Ф «ЧУДЕСНИЦА»
12.55 Д/Ф «ОЛИНДА. ГОРОД МОНАСТЫРЕЙ»
13.10 «ГЕНИАЛЬНЫЙ ШАЛОПАЙ. ФЕДОР ВАСИЛЬЕВ»
13.50 Д/Ф «НЕДОСТАЮЩЕЕ ЗВЕНО»
14.40 «ВАЖНЫЕ ВЕЩИ»
14.55 «ПИСЬМА ИЗ ПРОВИНЦИИ»

15.25 Х/Ф «КАПИТАН НЕМО»
16.50 М/С «ОРСОН И ОЛИВИЯ»
17.15 М/Ф «ОХОТНИК ДО СКАЗОК»
17.20 «ЗА СЕМЬЮ ПЕЧАТЯМИ»
17.50 «ЗАМЕТКИ НАТУРАЛИСТА» С АЛЕКСАНДРОМ ХАБУРГАЕВЫМ
18.20 «ЦАРСКАЯ ЛОЖА»
19.00, 02.55 Д/Ф «ПОХИТИТЕЛИ СИЛЫ АМЬЮ»
19.55 «ПАРТИТУРЫ НЕ ГОРЯТ»
20.45 «ИСКАТЕЛИ»
21.30 Х/Ф «СУПРУЖЕСТВО»
23.05 «КТО МЫ?»
23.35 «ЛИНИЯ ЖИЗНИ»
00.50 Х/Ф «МАСТЕР И МАРГАРИТА»
02.30 ПЯТЬ КАПРИСОВ Н. ПАГАНИНИ
03.50 Д/Ф «ПЬЕР СИМОН ЛАПЛАС»

АРИГ УС

07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ»: «ЗВЕЗДЫ И СУДЬБЫ»
08.00, 09.00, 23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА

08.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА
09.30, 18.30 Т/С «УНИВЕР»
10.30 Т/С «ЗАЙЦЕВ +1»
11.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.40 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
12.35, 19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
13.00 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ «МАДАГАСКАРА»
14.00, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ
14.20 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ»
14.30 «ДОМ-2. LIVE»
15.45 Х/Ф «САМЫЙ ЛУЧШИЙ ФИЛЬМ-3»
18.00 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.20 «АФИША». ПОГОДА
20.00 «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ»
21.00 «КОМЕДИ-КЛАБ»
22.00 НАША RUSSIA
23.30 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «ДНЕВНИКИ ВАМПИРА»



ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»

19.30 НОВОСТИ ДНЯ
20.30 Д/Ф «КРЕМЛЬ-9»
22.00 Х/Ф «ВЕРОНИКА НЕ ПРИДЕТ»

СТС «БАЙКАЛ»

05.55, 07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 17.05, 18.50, 20.05, 22.25, 23.45, 00.25, 01.30, 01.50
МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ

ЧАНА»
16.00 Х/Ф «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
21.00 Х/Ф «МУМИЯ. ПРИНЦ ЕГИПТА»

НТВ

06.55 НТВ УТРОМ
09.30 Т/С «ЭРА СРЕЛЪЦА»
10.30, 16.30, 19.30 ОБЗОР. «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»

21.30 «КОНЦЕРТНЫЙ ЗАЛ НТВ» ПРЕДСТАВЛЯЕТ: БЕНЕФИС ИРИНЫ ПОНАРОВСКОЙ
23.35 Х/Ф «КОММУНАЛКА»
01.30 Х/Ф «ЧАК И ЛАРРИ: ПОЖАРНАЯ СВАДЬБА»

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30 «СЕЙЧАС»
07.10 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ КАПИТАНА ВРУНГЕЛЯ»
07.20 Д/С «КАЛЕНДАРЬ ПРИРОДЫ. ОСЕНЬ»

КОМИССАР МИЛИЦИИ РАССКАЗЫВАЕТ»
03.15 Х/Ф «БРИЗИ»
06.00 Д/С «КРОВЬ ВИКИНГОВ»

ДТВ

06.00 М/Ф «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
08.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
08.30, 18.30 КРИМИНАЛЬНЫЙ ОБЛОМ
09.30 Х/Ф «РЕБЕНОК К НОЯБРЮ»

Суббота, 8

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.20, 07.10 Х/Ф «ДОРОГОЙ МОЙ ЧЕЛОВЕК»
07.00, 11.00, 13.00 НОВОСТИ
08.20 «ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ!»

11.05 «ПОЗИЦИЯ»
11.25 «СЕМЬЯ И ДЕТИ БУРЯТИИ»
11.35 «АЛТАН СЭРГЭ»
11.50 «ШЭДИТЭ ХАНЗА»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00 «БИБЛЕЙСКИЙ СЮЖЕТ»
11.35 Х/Ф «ПЕРВОЕ СВИДАНИЕ»
13.00 «ЛИЧНОЕ ВРЕМЯ». ТАТЬЯНА ДОРОНИНА

08.55, 19.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА
09.45 «АФИША». ПОГОДА
09.55, 11.00 «ЖЕНСКАЯ ЛИГА»

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.25, 10.00, 12.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»

«РОССИЯ»

06.05 Х/Ф «ДЕЛО № 306»
07.35 «СЕЛЬСКОЕ УТРО»
08.05 «диАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ»

АРИГ УС

08.00, 09.20 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
08.25 М/С «КАК ГОВОРЯТ ДЖИНДЖЕР»

19.30 «ВКУСНО»
20.00 Х/Ф «БАЙКЕРЫ»
22.40 Х/Ф «ГАРПИИ»

СТС «БАЙКАЛ»

05.55, 07.05, 08.00, 08.30, 08.50, 11.05, 17.05, 19.05, 21.55, 23.25, 00.50, 01.30, 01.50
МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ
06.00 Т/С «ДЮВАЛЬ И МОРЕТТИ»

НТВ

06.35 Т/С «КРИМИНАЛЬНОЕ ВИДЕО-2»
08.25 «СМОТР»
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»

5 КАНАЛ

07.00 М/Ф «ЧЕБУРАШКА», «ВОВКА В ТРИДЕВЯТОМ ЦАРСТВЕ», «В СТРАНЕ НЕВЫУЧЕННЫХ УРОКОВ», «СВИРЕПЫЙ БАМБАР»

ДТВ

06.05 Х/Ф «РЕБЕНОК К НОЯБРЮ»
08.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
08.30 М/Ф «АЛИСА И БУКИНИСТ»

Воскресенье, 9

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 НОВОСТИ
07.10 Х/Ф «ЗИМНИЙ ВЕЧЕР В ГАГРАХ»
08.50 «АРМЕЙСКИЙ МАГАЗИН»

01.00 «ГЕННАДИЙ ХАЗАНОВ. ПОВТОРЕНИЕ ПРОЙДЕННОГО»
01.35 Х/Ф «ДОВЕРИЕ»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00 ОБЫКНОВЕННЫЙ КОНЦЕРТ С ЭДУАРДОМ ЭФИРОВЫМ
11.35 Х/Ф «ЛЮДИ НА МОСТУ»

14.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
15.00, 19.55 «МУЛЬТИК-ЛАНЧ»
15.05 Т/С «ИНТЕРНЫ»

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 «ЗУРХАЙ»
06.25, 10.00 «ВКУСНО»

«РОССИЯ»

06.30 Х/Ф «НАГРАДИТЬ (ПОСМЕРТНО)»
08.20 «ВСЯ РОССИЯ»
08.30 «САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР»

АРИГ УС

07.55 М/С «КАК ГОВОРЯТ ДЖИНДЖЕР»
08.25 «ЖЕНСКАЯ ЛИГА»
08.40 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ». НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ. ПОГОДА

11.00 «ГАЛИЛЕО»
12.00 «СНИМИТЕ ЭТО НЕМЕДЛЕННО!»
ВЕДУЩИЕ - НАТАЛЬЯ СТЕФАНЕНКО И ТАША СТРОГАЯ

НТВ

07.00 Т/С «КРИМИНАЛЬНОЕ ВИДЕО-2»
09.00, 11.00, 14.00, 17.00 «СЕГОДНЯ»
09.15 «РУССКОЕ ЛОТО»
09.45 «ИХ НРАВЫ»

5 КАНАЛ

07.00 Д/Ф «КРОВЬ И ЦВЕТЫ. В ПОИСКАХ АЦТЕКОВ»
08.00, 06.00 Д/С «ЧУДОВИЩА, С КОТОРЫМИ МЫ ВСТРЕТИЛИСЬ. ВЕЧНАЯ ГРАНЬ»

ДТВ

06.00, 08.30 М/Ф «АЛИСА И БУКИНИСТ»
06.15 Х/Ф «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»
08.00 «ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ»



hanaa зобоомо асуудал

# ТЭЛЭРЫШ!

**Минай гүрэн ержэ үзөөгүй харин эрхэтэд бидэниие мүнөөшье болотороо бала-лайка, баабгай болон хара архитай холбодог. Теэд анханай СССР гүрэндэ дураггүй ушарһаа доромжолжо хэлэгдээшье һаань, энэнь хэтэрмэ үлүү худал бэшэ гэжэ булта ойлгонобди. Үнэхөөрөөшье, архингаа далайда шэнгэхэмнай ойртоо бэшэ гү? Олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд архинша эхэ эсэгэнь хүүгэдэ алаба, һогтуу үринь эхэ үсэһынгээ ами наһа таһалба, уунгитай жолоошон хүниие дараба гэхэһээ эхилээд, хорон үнданһаа шалтагаалдаг гашуудалта ушарнууд тухай үдэр бүхэндэ мэдээсэжэл байдаг. Тоо баримтануудай ёһоор, жэл бүхэндэ Росси гүрэндэ архинин гэмээр 700.000 хүн наһа барана (үнэн дээрэ энэ тоо бүри ехэ).**

## АРХИҺАА АБАРАЛ БИИ ГҮ?

Тус асуудалтайгаар «Тэлэрыш!» гэнэн олонийтын эмхийн хүтэлбэрилэгшэ Н.К.Бадугева хандажа, ехэ һонин мэдээнүүд болон һанамжануудтайнь танилсааб. Хэлэһэн үгэ бүхэниень зүбшөөжэ шадаагүйб, зүгөөр лаб лэ зүйтэй гэжэ тоолоһоноо дамжуулам.

Засаг түрын ёһотой анхара-лаа хандуулаагүй һаа, Росси хэ-зээшьеб нэгтэ ханха зайдан болошохо. Үгы юм ааб даа, бусад гүрэнүүдэй архинша бэшэ ара-дууд одоо ехээр баярлан, үргэн

баян дэбисхэриемнай эзлэнэ бээ. Жэшэнь, буряадуудай архитай ханилһан түүхэ хараад үзэхэдэ, анхан эршүүл 40 хүрэтэрөө архи уудаггүй, эхэнэрнүүд бүри балгадагшьегүй байһан. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр хүн зон уйдхар гашуудалаа бага багаар хатуу хараар «даража» эхилээд, орой-доол 60 гаран жэлэй хугасаа соо архида орошоо. Мүнөө хото хүдөөгүй, эхэнэр эрэггүй, хүгшэн залуугүй – булта ехэ багааршье һаа, уунал ха юмбибди. Тиэхэдэ зольбо нохойнуудһаа доро бай-далтай хүнүүд (бомжнууд) хэни-ешье гайхуулһаа болиной.

Николай Кимовичэй хэ-

лэхээр, барагуудтайнь ойлгуу-ламжын ажал ябуулһа, хүн нэ-рээ алданан зоние анханай ЛТП-дэл эмхидэ байрлуулжа, архиһаа холодуулһа хэрэгтэй. Мүн һургуули һударнуудта ар-хин хорон тухай хэшээлнүүдые эмхидхэхэ шухала. Энэ хэрэгые заабол гүрэн даажа абаха ёһотой болоно. Дэлхэйн байгаалиин нөөсөнүүдэй хахадһаа ехыень эзэлжэ байһан Россида тус зор-рилгодо шэглүүлхэ мүнгэн зөөри олдохогүй аал? Нефть, газ мэтын баялигай худалданһаа ороһон олзын ямар нэгэн хубиие ара-дайнгаа абаралда гаргашалха эрхэгүй гүбди?



## АРХИНША УГТАЙБ ГЭЖЭ БҮ ЭНДҮҮРЭ!

Архида оролго гээшэ угаар дамжадаг болон эдэгшэзгүй үбшэн гэнэн һанамжа бии. Тэрэнэй ашаар олонхимнай бээ һула табижа, хорото бодосто эсэргүүсэнгүй, бэлэхэ-нээр «эльбэдэнь» орошоод, угни татана гэжэ бээ сагаа-руулдаг. «Тэлэрыш!» эмхийн түрүүлэгшын онсолһоор, архи тамхин хоёрые хэрэглэлгэ ха-даа угай үбшэн бэшэ, толгой соо «һуудаг» хорон дадал гэ-шэ. Жэшэнь, эдээндэ садаха дэбтэхээ болилго хадаа хом-хой хобдогһоо һабагшатай ха юм. Нэгэ жэгнүүр бууза эди-жэ һураһанан хүн арбан буу-заар садахагүй, һурамхяараа жэгнүүрэй оёор хараагүйдөө, һанааниинь амархагүйл.

Тэрэшэлэн, хүүгэдэй ухаа орохоһоонь хойшо архи зар-лаг дана бшуу: ехэшүүл һайндэрнүүдтэ заабол «хүхээдэг уһа» ууна, уй гашуудалаашье үнөөхил ундаараа «дарана», мүн кинофильмнүүд соохи һайн талын геройнууд булта шахуу

энэ хорото бодос хэрэглэдэг. Тиин үхибүүд эзэлүүдгүй эхэ эсэгээ һажааһаар, тойронхи зонһоо жэшэ абаһаар, хүн боло-жо түрөөл хадаа, архи там-хиин амта үзэхэл ёһотой гэжэ хүсэд хүгжөөгүй ухаандаа тоб-шолдог.

Пайндэрнүүдые тэмдэглэхэ-дээ, хүниие хүндэлхэдөө, баяр баясхалангаа мэдүүлхэдээ, сэр-жэмшье үргүүлхэдээ, архи хэ-рэглэдэг ёһо заншалтайбди. Энэ гуримые эгсэ хубилгаха хэ-рэгтэй.

## АРХИ ХҮНИИЕ

### ДОРОЙТУУЛДАГ

Багаһанааршье уудаг хүн бээ хорлоно. Нэн түрүүн уураг тар-хиин хүдэлмэри муудадаг. Нэ-гэл рюмкэ архинин нүлөө аяар хоёр жэлэй туршада хүсэндөө байдаг. Зүгөөр бидэней олон-химнай һарадаа сохом гурба дахин «хүхижэрхидэг» ха юм. Тиин хүн жэлһээ жэлдэ энэ ёһо заншалаа сахихаар, гуша гара-хадаа, мартамхай болон һүлэр боложо эхилдэг. Тус «дутагда-лаа» наһа нэмэжэ байһантай хол-боодлэ, тойроод булта адли мар-тамхайнууд хадаа, ухаанайнгаа үлбэртэһые ойлгодогшьегүйбди. Зүгөөр архяар хоол ундан хо-ёрые хээд ябадаг хүнүүд бодо-лоо гүйлгэжэ шадахага боли-ной хадаа, архинин барлаг боло-шоно бшуу. «Хүн гээшэ наһатай болотороо, ухаан һонор, бэе лаг-шан ябаха ёһотой», - гэжэ Нико-лай Кимович онсолно.

Дыжит МАРХАДАЕВА.

# ХУЛГАЙШАДАЙ ХАЖУУГААР БОЛГООМЖОТОЙ ЯБАГТЫ!

Улаан-Үдэ ямаршье түб хото-дол адли хулгайшадаар олон гэжэ хэлэхэдэ болоно. Энэ талаар ма-най полици нилээд ехэ ажалтай.



А.Корчуганов

- Улаан-Үдэдэ хармаанай хул-гай үнгэрһэн жэлэйхидэ орхо-доо үсөөн болоод байна. Най-ман һара соо 604 ушар дайрал-даа, (82-го гэмтэнь баригдаа), харин 2010 ондо 725 хулгай бүридэлдэ абтаһан юм. Улаан-Үдэдэ хулгай нэргылхын тула участкавонууд нилээд оролдо-нод. Үдэр бүхэндэ гэмтэ яба-дал тодордуулдаг, заримдаа до-лоон хоног соо 3-4 хулгай боло-дог. Ехэнхидээ һайндэрнүүдтэ, хэмжээ ябуулгануудай үедэ зо-ной олоор сугларһан газарнууд-та хулгайшад эдэбхитэй боло-дог. Тиймэһээ сүүмхээ шанга-ханаар баряад, тон нэргэлэн яба-ха хэрэгтэй. Иимэ газарнуудта хулгайшад ехээр мүнгэ олодог юм, - гэжэ полициин оператив-на ажалай талаар даагшын ор-лошо, полициин майор Алек-сандр Корчуганов хөөрбэ.

Хулгайшад хүнэй хармаан, сүүмхэ сооһоо үнэтэй сэнгэй юмыень хулуудаг. Олонхи ушарта телефон, мүнгэ аба-даг болонхой. Хэрбээ анхан мүнгөөр дуталданан, хахархай хубсаһатай үгытэйшүүл хулуу-даг байгаа һаа, мүнөөнэй хул-гайшадые бусадһаа илгәхаар бэшэ, тэдэ гоё хубсаһатай. Ехэн-

хидээ 14-30 наһатай хүдөө нюта-гуудай залуушуул, оюугад, хо-тын ажаһуугшад болон үншэн эрэ хүнүүд гэмтэ ябадал гаргана. Олонхи ушарта эхэнэрнүүд то-нуулдаг. Үдэшэ ажалай һүүлээр хүнүүдэй автобус руу һууха зурань хулгайшад «нэгжүүл» хэдэг. Тэдэ бүлэг бүлэгөөрөө хүдэлдэг. Жэ-шээлхэдэ, нэгэниинь автобусой үүдэнэй нээгдэхэдэ, хүн зоной урда ороод, жолоошонһоо эл-дэб асуудалнуудые һурааша боло-хо. Энэ үедэнь нүгөөдүүлэнь хүнүүдые түлхижэ эхилээд, сүүмхэ, хармаан сооһоонь үнэтэй сэнгэй юмыень абажархидаг.

## ХУЛГАЙШАДНАА БҮ АЙГТЫ!

Олонхи ушарта хулгай хараһан хүнүүд гэмтэ тухай саашань дуулганагүй. «Наһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэдэгтэл, мэдээшгүй болодог.

«Хүнэй хармаан сооһоо юумэ хулуужа байхые хараа һаа, яхабта? Оролсохо гүт?» - гэжэ хотын ажаһуугшадһаа асууха-дамнай, олонхинь бээ абаад байхаяа мэдүүлэ.

«Хэлээ һаамни, гэнтэ нүгөө хулгайшаниинь һанажа абаад, һүүлээрнь үһөөгөө абахал. Хэн намайе хамгаалха?» - гэжэ тэдэ хэлэнэ.

- Үнэхөөрөөшье, ехэнхидээ хүн айһандаа хэлэдэггүй, - гэжэ Александр Корчуганов тэмдэ-глэбэ. - Теэд сэхэ зүрхэтэй хүнүүд баһал байха. Паяхана нэгэ эх-нэр хулгайшаниие Соведүүдэй талмай дээрһээ шэхэнһээнь та-таад, полицида асараа. Иимэ хүнүүдэй олон байгаа һаань, хулгай худал үсөөрхэ һэн. Мүн автобус, трамвай соо полициин хүдэлмэрилэгшэд хулгайша-дай хойноһоо адаглажа ябадаг. Хулгайшадһаа айха хэрэггүй: тэ-дэниие хамгаалха хуули абтан-хай, полициин хүдэлмэрилэгшэд таанадта заал һаа туһалха.

Урдандаа хулгайшадые эл-

дэб аргаар хэнээдэг байһан. За-рим гүрэнүүдтэ гарынь таһа саб-шадат, тамга табидат, нүхэн соо һуулгадаг болон хүн зоной урда сохидог, түрмэ соо хаадаг бай-гаа һэн.

- Мүнөө хулгайтай холбоо-той олон хэрэг нээгдэдэг. Гурба дахин баригдаа һаа, табан жэл соо түрмэдэ һууха болоо, - гэжэ Александр Сергеевич хөөрбэ.

Хулгайшад хэдэн янзын боло-жо хубаардаг:

«Щипач» - энэ хүн элдэб юумэ хэрэглэдэггүй, ехэнхидээ хоёр хургаараа хулуудаг. Ган-саараа гү, али бүлэг соо хүдэлхэ аргатай.

«Ширмач» - энэ хулгайшан гараа дэгэлээрэ бүглөөд, хүнэй сүүмхэ, хармаан руу ородог. Нэгэ гараараа һуулижа байгаад, нүгөө гартаа газетэ болон ондоо юумэ баряад, иишэ тишээ заа-жа, хүнүүдые һамаргаадаг. За-римдаа дэгэлэй орондо баглаа сээсэг баряад «хүдэлдэг».

«Трясун» автобус, трамвай соо хулуудаг. Хүн бүхэндэ нял-даад, шуран түргөөр хүдэлдэг. Минутын хоорондо хэрэгтэй юу-мээ абажархидаг.

«Писарь» хүнэй хармаан, сүүмхэ хутагаар гү, али хурса юумээр отолоод, зосоохинь абадаг.

«Рыболов» хадаа поезд соо хүдэлдэг. Дээрэ унтарида гараад, крочогоор юумэ хулуудаг юм.

- «Ширмачһаа» нэргэлэн яба-ха хэрэгтэй, - гэжэ полициин ажалша тэмдэглэбэ. - Юундэб гэхэдэ, эдэ ехэ шуран гартай хүнүүд. Жэшээлхэдэ, нэгэ гар-таа дэгэлээ баряад, хүнэй ха-жууда ерээд, тэрэл гараараа хар-маан соо орошодог. Тиймэһээ элдэ зоной хажуугаар болгоом-жотой ябагты. Мүн элдэб хэм-жээ ябуулгануудта болон авто-бус, трамвай соо сүүмхээ урдаа баряад һуугты, ара хармаан соо-гоо юумэ бү хэгты.



## ГЭРТЭ ТҮРГЭН ОРОШОДОГ

Хүнэй хармаан соо орохоһоо гадна хулгайшад хотынхидай гэр сооһоо мүнгэ, алгыень ху-лууна. Үнгэрһэн жэлдэ 753 хул-гай болоо, мүн байгһа ондо 643 ушар тоологдоно, 162-тонь гэм-тэд баригдаа. Ехэнхидээ тэдэ ДНТ, СНТ, Батарейная, Дивизи-онная мэтын газарнуудта һуудаг зоной гэр тононо. Долоон хо-ногто хоер-гурбан ушар дай-ралдадаг. Эдэ хулгайшад бүлэг бүлэгөөрөө хүдэлдэг, ехэнхидээ 14 - 30 наһатай эрэ хүнүүд хуули буса ябадал гаргадаг.

- Мүнөө иимэ найман бүлэг баригданхай, - гэжэ Александр Корчуганов хөөрбэ.

Хулгайшад айһарал ямар гэр татадаг бэ? Нэн түрүүн баян хүниие бэдэрдэг. Маши-натай, стеклопакет сонхотой болон томо гоё үүдэтэй гэр-тэ хулгайшад «айлшалдаг». Гэ-рэй хойноһоо адаглажа, эзэдэй үгы байхада, гэрыень түргэн хооһолжо түсэбтэй.

- Хулгайшад хоёр аргаар гэр-тэ ородог: адли түлхюурээр нээдэг. Мүнөө ехэнхидээ «Эль-бор» гэнэн фирмын түлхюуртэй

гэрнүүдтэ олон хулгай үзэгдэнэ. Гадна балкон гү, али сонхоор орохо аргатай. Тиймэһээ гэртээ харууһанай хэрэгсэл тодхохо хэ-рэгтэй. Юундэб гэхэдэ, хулгай-да оробол, харууһалгын агент-ство үгы болоһон зөөрин сэн гэ-рэй эзэндэ бусааха ёһотой. Иимэ аргын үгы һаа, сонхо болон үүдэндэ автономно сигнализа-ци табиха шухала, - гэжэ поли-циин хүдэлмэрилэгшэ һануула.

## МАШИНА СООҺОО ХУЛУУХА УШАРНУУД БАНАЛ ОЛОН

Ехэнхидээ худалдаа найма-анай түб болон наймаалалгын баазын газарнуудта машинада «добротолдог».

- Нэн түрүүн эндэ машинын эзэн зэмэтэй: үнэтэй сэнгэй юу-мээ өөрөөл машина соогоо ор-хижо, хулгайшад айһарал та-тана. Иимэ ушарай болохогүйн тула машинараа сигнализацита табяад, мүнгэ алтаа өөртөө абаад ябаха хэрэгтэй, - гэжэ Александр Корчуганов зондо хандана.

Дарья СИБИРЯКОВА. Автарай фото-зураг.

## Үнэн болоһон ушарнууд



ходонь, 4-дэхи дабхарта байдаг Жэбзэмань гүйжэ буугаад, суг хамта хургуули руугаа гэшхэлдэг бэлэй...

Нэгэтэ хара эртэ дүрбэдэхи дабхарта байдаг басагамнай сонхо дороо һөөлдэнги хоолойгоор «Жэбзэма-а!

бүхэндэ басагадай ооглолсохые шагнадаг байһан хадаа, гэдэһэнэйнгээ ехээр лэ үлдэхэдэ, тэсэжэ ядаад, талаангаа туршаа гээл даа. Тиин ори ганса «танильн» нимгэн сэдхэлтэй байжа, ханаамгай бадаршанай эрээшыень үгэһэн юм.

## «ЖЭБЗЭМА-А, ХИЛЭЭМЭ ҮГЫШ!»

БГУ-гай оюутад Жаргалма болон Жэбзэма харгын хоёр хажуу тээ урда урдаһаа хараад зогсоһон 1-дэхи болон 4-дэхи хамтын байранууд соо ажаһуугша һэн. Хани басагад 4-дэхи курсынгаа практика нэгэл хургуулида гарадаг байгаа. Тиин Жаргалмань үглөөгүүр бүхэндэ Жэбзэмагайнгаа сонхо доро ошоһон бэээрээ шанга гэгшээр тэрэнээ оогло-

Жэбзэма-а-а!» гэжэ хүхирхые дуулажархиба. Жаргалмам хоолойгоо үбдэшоо гээшэ гү даа гээд, сонхоороо шагаажа харан гэхээн, тээ саанахана хабхагтай сорго нүхэн соо ажаһуудаг зара затагар «хүршэнь» «гэрһээ» бултайнхай юм: «Жэбзэма, намдаа хилээмэ үгыш даа!» - гээд, урихан шарай үзүүлэн, гараа харбайжа байгаа.

Тэрэ барһан үглөөгүүр



## «ТЭНГЭРИЙН ОДОН БЭШЭБ, НОХОЙН ГОДОНБИ!»

«Асыш даа гараа, тэнгэрийн одон, Арбан хургаа, гараа, тэнгэрийн одон!».

Энэ дууе уншагшаднай һанана ёһотой. Дүрбэтэйхэн эрхэ тангил басаган тэрэндэ ехэ дуратай һэн, илангаяа «тэнгэрийн одон» гэхэн үгэнүүдыень бүри ехээр зохидшоон, сула аман дороо гүнгэнэжэ ябаха даа. Эжы абынгаа «борбилоохон» гэжэ эрхэлүүлхэдэ, борбилоо бэшэб, тэнгэрийн одонби гэжэ хэлээд, тэдэнээ хүхээхэ. Уданшьегүй гэртэхинийн басаганайнгаа үгэдэ орожо, тэрэнээ тэнгэрийн одон гэдэг болоо бэлэй.

Нэгэтэ эжынь басагаая таалаад: «Панаха харбайха басагамни, тэнгэрийн одомни...» - гэжэ эрхэлүүлэн



гэхээн, тэрэнээ: «Би тэнгэрийн одон бэшэ болооб, энээнһээ хойшо намайе нохойн годон гэ», - гэжэ урдаһаань харюусахархэо. «Басагамни, яба гээшэб-

ши? Нохойн годон гэжэ юун бэ гэжэ мэдэхэ гүш?» - гэжэ сошоһон эжынь һураба.

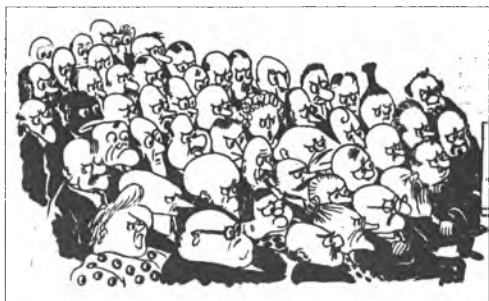
«Одондо адли гоё найхан юумэн байгаа юм бэшэ гү», - гэжэ басаганинь һэнгэргүйгөөр хэлэб.

«Үгыб даа. Мухамни, ши ойлгоногүйш. Нохойн годон гээшэш нохойн хүлнүүдэй арһан гэшэл», - гэжэ эжынь тайлбарилжа үгэб.

Тиихэдэнэ жаахан басаган ойро зуура ханаата болон, абяа аниргүй зогсоһонойнгоо удаа: «Тигигээ һаа, би нохойн годон бэшэб, тэнгэрийн одонби», - гэжэ хэлээд, үнөөхи дуратай дуугаа гүнгэнэһөөр саашалшоо һэн.

Дүрбэтэйхэн басаган «одон» «годон» хоёрой адлишуу үгүүлбэритэй байхада, удханшье дүтэрхы байха гэжэ ханаа хаш.

## АЯГҮЙ БАЙДАЛ



Энэ ушар үнгэрэгшэ «Номой салоной» үедэ болоо юм. Редакцингаа даабаряар Үндэһэтэнэй номой сан ошобоб. Зон олон, эндэ тэндэ элдэб янзын хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэнэ. Минии олондо мэдээсэхэ ёһотой хэмжээ ябуулгануудай дунда «Олимп» гэхэн литературна нэгэдэлэй үдэш оролсоо юм. Тус нэгэдэлэй гэшүүд булта шахуу ород яһанай гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Зай, хори-гушан хүнүүдэй дунда һуужа, шүлэгүүдые шагнабаб. Удаань нэгэ эхэнэр: «О-о-о-о», - гэжэ оперноор утаар татажа байжа, ородой шажанай дуу гүйсэдхэжэ эхилбэ...

Гэнтэ энэ үедэ жэрытэр һуужа һууһан хүнүүдэй дундуур нэгэ буряад хүгшэнэй гэмэрэ-гэмэрһээр дүтэлжэ ябахые обээр-

Д.ЦЫБИКДОРЖИЕВА.  
Х.БИДСТРУПАЙ зурагууд.

Ардарты уран зохёолшо  
Дашарабдан БАТОЖАБАЙН  
түрэнһөөр 90 жэлэй ойдо

ХАБХААН ҺАА  
ЯАЗА МУЛТАРАА ҺЭМ?

Горькийн нэрэмжэтэ уран зохёолой институтай хамтын байра-тай зэргэлээд оюутанай столово байдаг һэн. Тэндэ хямда сэнгээр хооллохоһоо гадна, пивэ садатараа ууха, хатаагдаһан загана, сыр эдихэ аргатай бэлэй. Нэгэтэ энэ столоводо архин халуунтай Дашарабдан Батожабай оробо. Тиихэ үедэнь институтаймнай нэгэ багша (сэхыень хэлэхэдэ, холын бодолгүй, ахирхан зантай хүн һэн) үдын хоол барижа һууба. Тэрэниие Дашарабдан яһалал хайн мэдэхэ һааб даа.

-Аа-а, гэжэ Батожабай тэрэ багшада дүтэлөөд хүхирбэ. - Энэ та иихэдэ студентнэрэй үлөөдэһэн дээрэ һууһан зандаа гээшэ гүт? Мэндээ! Дашарабдан Батожабай гэжэ намайе танина бэээт даа?

Багша урда тээнэ заалгаһан хүнэйнгөө энэ аашада ехэ дурагүйлхэһэниинь ойлгосотой. Тэрэ столһоо һуга харайжа бодод, автомат-телефоноор милицидэ яаралтай хонходожо, ниитын газарһаа һогтуу хүниие абаашыт гэжэ гуйба.

Батожабайн байраһаашые хүдэлжэ үрдегүүдэ залуухан хоёр милиционер гүйдэжэ ерээд, столовоһоо холо бэшэхэнэ байдаг участогаа абаад ябахаяа хамсыһаань татаба:

-Ябая, нүхэр!

-Ябаял даа, үхибүүд, - гэжэ Батожабай хүбүүдэй үгэдэ түргэн ороодхибо. - Гансал хоёр тээһээмни намайе хүтэлөөд ябахат. Бүдэржэ унаад, таанадаа аягүй байдалда оруулжа болохоб...

Тэрэниие тэлэрүүлгын газарта оруулхадань, хубсаһаяа тайлахаяа огтолон арсажа, эндэхи эгээл ехэ даргаяа дуудагты гээб ха.

-Таанар хэниие эндэ асараад байнабди гэжэ ойлгоно гүт! Дашарабдан һөөлдэнги хоолойгоор шангарба. - Советскэ Союз дотор оройдоол хоёрхон хүндэтэ милиционер бии юм - нүхэр Сталин, нүхэр Батожабай. Тэрэ Батожабай танай урда зогсонхой, ехэ даргыетнай дуудажа байнам!

Залуу милиционер хүбүүд гайхалдан, нюур нюураа харалсаад, таһагайнгаа даргые дуудаха баатай болобо.

Батожабай үнэн дээрээ тиимэ хүндэтэ нэрэ зэргэтэй юм һэн гү - би эндэ мүнөө хэлэжэ шадахагүй байнаб. Тэрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда лётчик ябаһан, олон медальнууд болоод орден-той һэн гэжэ хайн мэдэхэб. Үшөө тиихэдэ тэрэ айхабтар бэлигтэй, ажалша бэрхэ Бурядад ехэ уран зохёолшон һэн. Батожабай хори гаран пьесын автор, жүжэгын гансашые түрэл Бурядайн театрта бэшэ, олон нютагуудта табигдадаг бэлэй. Олон тоото рассказ, туужануудын, «Төөригдэһэн хуби заяан» гэжэ роман-трилогинь олондо мэдээжэ. Энэ трилоги уншаһан хүнэй урда уран зохёолшын түрэнэн Буряад орон, Монголой, Хитадай, Түбэдэй дайда үзэгдэнэ. Лондон, Берлин, Токио, Пекин болон Петербург хотонуудтахи үйлэ хэрэгүүд зурагладана. Юундэ ингэжэ эдэ бүгэдые дурданабид гэхэдэ, Дашарабдан холодоо шог зугаа дэлгэжэ, архидажа ябаһан һаа, бэлиг түгэлдэр

томо томо зохёолнуудые бүтээжэ үрдихэ һэн аал?

...Зай, иигээд милицийн майор Батожабай хоёрой хоорондо болоһон хөөрэлдөөндэ гэхэри.

-Нүхэр майор, намайе, Советскэ Союзай хүндэтэ милиционерые, эндэ асархадаа, хүбүүдтнай ехэ алдуу хэбэ гээшэ...

-Хэлэһэнээ баталжа, тэрэ үнэмшэлгээ харуулагты...

-Та, хүндэтэ дарга, хэзээ нэгэтэ «Адуушанай дуун» гэжэ залуухан буряад милиционер хүбүүн тухай фильм хараһан гээшэ гүт?

-Хараһаншье гэлэйб...

-Энэ кинокомедиимни түлөө хүндэтэ милиционерэй нэрэ зэргэ намда үгтэһэн юм.

-Тэрэнээ харуулагтылши даа.

-Батожабай хүндэтэ милиционер гэхэн гү?- гэжэ Дашарабдан нюдээ хорылгэбэ. - Намайе худалаар хэлэдэг хүн гэжэ ханахаар аал? Советскэ Союз дотор хоёрхон лэ...

-Дуулааб, мэдэнэб, нүхэр Батожабай!-гэн, майор хоолойгоо шангадхаба. -Энэниетнай шалгаха манай уялга ха юм.

-Харыт теэд!- гээд, уран зохёолшо документүүдээ стол дээрэ шэдэбэ. Тиигээд Маяковскийн шүлэгые өөрынхээрээ үгэлбэ: «Уншагты, би - Советскэ Союзай хүндэтэ милиционерби!».

Тэрэнэ документүүдые нарибшалан хараһанай һүүдээр бусаахадаа, хүлисэл гуйжа, сэрэгэйхээр ёһолон:

-Гэртээ харигты. Таниие баринагүйбди, нүхэр Батожабай Дашарабдан,- гээб.

-Үгы, гэжэ харюудань Батожабай хэлэбэ,- би эндэһээтнай гансааран гаража ошохогүйб.

-Юундэ! Яахадаа! Таниие ойлгоногүйб, нүхэр Батожабай.

-Ушарынь юуб гэхэдэ, танай хүбүүд эндэ гарһаамни хүтэлжэ асараа. Намайе тэрэл янзаараа хүбүүдтнай таһалгадмни хүргэжэ үгэг. Эдэ бүгэдые студентнэр, хожомой сууга уран зохёолшод хоёр нюдөөрөө хараг.

Иигэжэ институтаймнай студентнэр хөөрэлдэдэг юм. Үнэхөөрөө, Дашарабдан тэрэ багшые доромжолһон юм гү, милицидэ тушаагдаһан юм гү, энэниие баталан хэлэжэ шадахагүйб. Харин хоёр залуу милиционер хүбүүдтэ хүндэтэйгөөр хүтэлүүлэнхэй, хамтынгаа байрада хүргүүлжэ эршыень өөрөө хараһан байнаб.

Согтой хүхюун зантай, уужам дэлгэр сэдхэлтэй, бэлигтэй уран зохёолшо Дашарабдан Батожабай мүнөө манай дунда үгы. Тиигэбэшье тэрэнэй бүтээһэн зохёолнууд соохи зориг түгэлдэр, урин шарайтай геройнуудын амиды, хайн найхан бодольень олонийтэ уншагшадта хүргэһөөр. Тэдэнэй дунда «Адуушанай дуун» гэжэ кинокомедиинь буряад залуухан милиционер хүбүүн алхална. Дашарабдан Батожабайн өөр тухайдань дурдалга, хүхюун хөөрөөнүүд мүн лэ маанадайнгаа ажабайдал шэмэглэн байдаг юумэл.

Борис УКАЧИН,  
Алтай арадай уран зохёолшо.



ХVII ЖАРАНАЙ САГААГШАН ТУУЛАЙ ЖЭЛ

# НАМАРАЙ ДУНДА УЛААГШАН ТАХЯА НАРА

Буряад литэ	7	8 МХ	9 ХЭ	10 ХЭ	11	12	13
Европын литэ	3	4	5	6	7	8	9
Гараг	ДАБАА	МЯГМАР	НАГБА	ПҮРБЭ	БААСАН	БИМБА	НИМА
Нэрэ	НАРА	МАРС	МЕРКУРИ	ЮПИТЕР	СОЛБОН	САТУРН	НАРАН
Үдэр	ПОНЕД.	ВТОРНИК	СРЕДА	ЧЕТВЕРГ	ПЯТНИЦА	СУББОТО	ВОСКР.
Үнгэ	сагаагшан	хара	харагшан	хүхэ	хүхэгшэн	улаан	улаагшан
Үдэр	Туулай	Луу	Могой	Морин	Хонин	Бишэн	Тахья
Мэнгэ	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон
Һуудал	хиц	гал	шорой	түмэр	огторгой	уһан	уула

**Гарагай 2-то намарай дунда улаагшан Тахья нарын октябрийн 3 (шэнын 7).**

**Сагаагшан Туулай, 2 сагаан мэнгын, хийдэ һуудалтай үдэр.**

Бурханда, лусуудта зальбарха, лусууд, тэнгэри тахиха, хэшэг даллага абаха, дасан хийд бодхохо, сан табиha, тарни уншаха, угаал үйлэдэхэ, харюулга хэхэ, ном заалгаха, ехэ хүндэ бараалхаха, эм найруулга, хүрэнгэ эһэхэ, бэри буулгаха, хурим хэхэ, гэр байшан бариха, замда мур гаргаха, ногтуу галзууе номгодхоодо хайн. Тээрмэ бодхохо, шууяа гаргаха, нялхые хүлдэ оруулга, газааншан ябуулга, анда нүхэд боллосохо, байшан эхилэн барилсаха, түрэл садан болохо, газар хахалха, хубаг тахата, сэргэ хүдэлгэхэ, нүүдэл хэхэдэ муу.

*Хүнэй үһэ абабал, хараал шэрээл, арсалдаа хэрүүл, тэмсэл болохо.*

**Гарагай 3-да октябрийн 4 (шэнын 8). Дүйсэн үдэр.**

**Хара Луу, 9 улаан мэнгын, галда һуудалтай үдэр. Модон хохимой үдэр.**

Бурханда зальбарха, дасан шүтээн бодхохо, арамнайла, хэшэг даллага абхуулга, ехэ хүндэ бараалхаха, эм найруулга, тоосоо хэхэ, үзэл үзэхэ, буянай үйлэ бүтээхэ, ном айладхажа заалгаха, худалдаа хэхэ, шэнэ ноёниие табиha, дайсаниие дараха, захиран тушаалай ажал хэхэ, түмэрөөр урлаха, зүүдхэл шэмэг бүтээхэ үйлэнүүдгэ хайн. Замда гараха, эхэнэрые абаха, газар таряалангай ажал хэхэ, хубсаһа эсхэхэ, онгосо, хала, модон тээрмэ урлаха, хүүргэ бариха, ханаха, төөнэхэ, газар малтахада муу.

*Хүнэй үһэ абаа һаа, наһан утадхагдаха.*

**Гарагай 4-дэ октябрийн 5 (шэнын 9). Харагшан Могой, 8 сагаан мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр.**

Бурханда зальбарал үйлэдэхэ, сан табуулга, хангал тахюулга, һахюуһанда үгэлгэ үгэхэ, бэшэг зурхай зураха, дуганай тахил заһаха, тангариг үгэхэ, һаад тодхор дараха, замда гараха, худалдаа наймаа хэхэ, мал газааншан гаргаха, нүүдэл хэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, зээлээр абаха, ураг садан болохо, өөрын амидаралда туһатай ажал хэхэдэ хайн. Лама болохо, ном соносохо, газааншан үгэхэ, хүрэнгэ эһэхэ, модо отолхо, эм найруулга, бэри буулгаха, заргалдаха, гэрэй һуури табиha, угаал үйлэдэхэ, хүншүү гаргаха тохиромжогүй.

*Хүнэй үһэ абабал, үбиэн хомор хүрэхэ.*

**Гарагай 5-да октябрийн 6 (шэнын 10). Хүхэ Морин, 7 улаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр.**

Бурханда зальбарха, дуган шүтээн бодхохо, та-

хиха, бэшэг зурхай зураха, санаар олгохо, эрдэмдэ һураха, ном соносохо, номлохо, хэблэхэ, номын хурал байгуулга, эм найруулга, модо тариха, хүрэнгэ эһэхэ, бэри буулгаха, түрэхэ, буянай үйлэ бүтээхэ, ехэ хүндэ тангариг үгэхэдэ хайн. Хүүгэдые хүлдэ оруулга, газааншан ябуулга, сэргэ хүдэлгэхэ, улай гаргаха, хүншүү гутуулга, замда гараха, байра бууса түбхинүүлхэ, мори худалдахада бүтэмжггүй.

*Хүнэй үһэ абаа һаа, бэе махабад һайжарха.*

**Гарагай 6-да октябрийн 7 (шэнын 11). Хүхэгшэн хонин, 6 сагаан мэнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр.**

Бурханда зальбарха, лама болохо, огторгойн үүдэ сахиha, гүрэм заһал хүүлэхэ, ехэ хүнтэй уулзаха, буянай үйлэ бүтээхэ, хэшэг даллага абхуулга, угаал үйлэдэхэ, бэри буулгаха, нүүдэл хэхэ, хонинһоо ашаг шэмэ абаха, мал газааншан үгэхэ, ажалшаниие абаха, хурим найр хэхэ, замда гараха, эрдэмдэ һураха, шэнэ хубсаһа үмдэхэдэ хайн. Нэхэхэ, нүүдэл хэхэ, эм найруулга, хүн, мал ханаха, төөнэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, үбшэн эмнэжэ эхилхэ, дасан дуганай һуури табиha, гэр бүрихэ, худалдаа хэхэ, нохой абахада харша.

*Хүнэй үһэ абабал, бэе махабад һайжарха.*

**Гарагай 7-до октябрийн 8 (шэнын 12). Улаан Бишэн, 5 шара мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр.**

Бурхан, лусууд тахиха, дасан хийд бодхохо, һэргээхэ, арамнайла, лама болохо, ном номлохо, харюулга хэхэ, түмэрөөр урлаха, тушаал зарлиг гаргаха, хүрэнгэ табиha, модо һуулгаха, сэсэрлиг байгуулга, шэмэг зүүхэ, бүжэг наада табиha, туг дарсаг хийдхүүлхэ, наһанай буян бүтээхэ, эд, мал абаха, худал малтахада хайн. Шэнэ хубсаһа эсхэхэ, үмдэхэ, шэмэг оёхо, худалдаа хэхэ, замда гараха, ехэ гол галтаха, загаһа бариха, тангариг үгэхэ, хүүргэ бариха, хубаг татаха, дайсаниие номгодхоодо бүтэмжггүй, бэри буулгаха, хүрэгэ оруулга болохогүй.

*Хүнэй үһэ абаа һаа, үбиэн, хамшаг хүрэхэ.*

**Гарагай 1-дэ октябрийн 9 (шэнын 13). Улаагшан Тахья, 4 ногоон мэнгын, уулада һуудалтай үдэр.**

Бурханда зальбарха, бурхан, 8 лусууд тахиха, номын үүдэндэ орохо, Очирпүрэвийн харюулга хэхэ, тахилда үгэлгэ үгэхэ, лама болохо, эм найруулга, эрдэм номдо һургаха, буянай үйлэ бүтээхэ, адууһа мал һургаха, үзэл үзэхэ, замда гараха, ханаха, мори, үхэр һургаха, гэрэй һуури табиha, гэр бүрихэдэ хайн. Ехэ хэрэг үүдэхэ, тангариг үгэхэ, худалдаа хэхэ, мал агталха, хурим найр хэхэ, шэнэ гэр бариха, хүн, мал һамнаха, ханаха, төөнэхэ, шэнэ дэгэл эсхэхэдэ сээртэй.

*Хүнэй үһэ абабал, зол жаргал оршохо.*

## РАСПИСАНИЕ ХУРАЛОВ ИВОЛГИНСКОГО ДАЦАНА

"Начинайте с сегодняшнего дня практику десяти благих деяний незамедлительно".

XII Пандито Хамбо лама Итигэлов.

**Молебны** проводятся в Иволгинском дацане ежедневно. 8, 15 и 30 дня по лунному календарю проводятся молебны "Отошо", "Ламчог Нинбо" и "Мандал Шива". Каждый понедельник и пятницу проходит обряд по ушедшим "Лһого намше".

На 29 день лунного месяца проходит хурал "Арбан Хангал", посвященный десяти Защитникам Учения. Приглашаем всех желающих принять участие в молебнах.

### СОГЧЕН ДУГАН

- Чт. 29 сентября (2) - Лхарзай. Начало в 8:00.
- Чт. 29 сентября (2) - Табан Хаан. Начало в 13:00.
- Пт. 30 сентября (3) - Пуга намши (за ушедших). Начало в 9:00.
- Сб. 1 октября (4) - Этигэл Хамбын хурал (в этот день все желающие могут встретиться, поклониться и получить благословение от Хамбо Ламы Итигэлова). Начало в 9:00.
- Сб. 1 октября (4) - Эрын Гурбан Наадам. Начало в 13:00.
- Вс. 2 октября (6) - Алтан гэрэл. Начало в 9:00.
- Вс. 2 октября (6) - Намсарай (за финансовое благополучие). Началов в 11:00.
- Пн. 3 октября (7) - Пуга намши (за ушедших). Начало в 9:00.
- Вт. 4 октября (8) - Ехэ Отошо (за здоровье); Пуга Намши (за ушедших). Начало в 9:00.
- Ср. 5 октября (9) - Табан Харюулга. Начало в 9:00.
- Чт. 6 октября (10) - Сагаан Үбгэн (за домашний скот). Начало в 9:00.
- Чт. 6 октября (10) - Лусад (почитание хозяина воды). Начало в 11:00.
- Пт. 7 октября (11) - Пуга намши (за ушедших). Начало в 9:00.
- Сб. 8 октября (12) - Сунды (собрание сутр). Начало в 9:00.
- Вс. 9 октября (13) - Цэдо (за долголетие). Начало в 9:00.

### САХЮУСАН СҮМЭ

- Ежедневно с 8:00 в Сахюусан дугане проводится служба "Балдан Лхаме ба Жамсаран Сахюусан".
- 31 сентября - Лхарзай. Начало в 8:00
- 31 сентября - Табан Хаан Сахюусан. Начало в 13:00.
- 2 октября - Намсарай (финансовое благополучие). Начало в 11:00.

### ЖУД ДУГАН

- Ежедневно проводится службы: «Ямандага». Начало в 9:00.
- «Табан харюулга» (Сагаан Шүхэртэ, Хамчу Нагво, Дорже Намжом, Шераб Нимбу, Ногоон ба Сагаан Дара Эхэ) на бурятском языке. Начало в 14:00.
- Лусад тахиха үдэр: 30 сентября. Начало в 11:00. (молоко белой козы или красной коровы).

### ГУНРИГ ДУГАН

- Ежедневно проводится служба "Гунриг хурал". Начало в 10:30. (в Дара Эхын Сүмэ).
- Гунригай Пого намши – служба за ушедших. Основной целью её проведения является помощь ушедшему в достижении чистых измерений Будд или же обретение им благоприятного рождения.

### ЧОЙРА ДУГАН

- Ежедневно проводится служба, посвященная Защитникам Учения Гомбо и Гонгор Сахюусанам. Начало в 9:00.
- С понедельника по субботу проводится хурал на бурятском языке: "Табан харюулга" (Сагаан Шүхэртэ, Хамчу нагбо, Доржо Намжом, Шэрин, Ногоон ба Сагаан Дара Эхэ). Начало в 14:00. Можно заказывать обряд: "Шэрин Дуйдод", "Мандал Шива".

### МААНИИН ДУГАН

- Ежедневно Доржо Жодбо, Санжад Монлам. Начало в 11:00 ч.
- 29, 30 сентября - Доржо Жодбо, Юрөөл. Начало в 14:00.

### ЭТИГЭЛЭЙ ХАМБЫН ОРДОН

- Ежедневно проводится "Шалши Сахюусан". Начало в 8:00

### ДАРА ЭХЫН СҮМЭ

- Ежедневно проводится служба "21 Дара Эхэ". Начало в 9:00.
- Практика Зеленой Тары помогает преодолеть страх и беспокойство; почитающие ее также верят, что она способна исполнять желания, устранять все виды страдания и приносить счастье.

Телефон горячей линии: 8-800-100-3-108.

<p><b>Буряад Үнэн</b> Дүхэриг</p> <p>Учредители: Президент, Народный Хурал, Правительство Республики Бурятия Ген.директор-гл. редактор - Э.Д.ДАГБАЕВ Редактор - Г.Х.ДАШЕЕВА Редакционная коллекция: И.М.Егоров, П.Л.Носков, М.В. Калашников, И.В.Смоляк (Правительство РБ), А.С. Коренев, Ц.Б.Батуев, В.Р.Булдаев, Ц.Э.Доржиев (Народный Хурал РБ), А.В.Махачеев (замгендиректора - руководитель редакций газет), Т.В.Самбялова (замгендиректора - руководитель специализированных изданий), Л.Г.Будаев (замгендиректора-директор по экономике и развитию), С.Б.Байминова (бильд- редактор), Н.Д.Бадмаринчинов, Л.В.Очирова, Д.Ц.Мархадаева, Б.В.Балданов, В.Д.Дамдинова.</p>	<p>Телефоны: 21-54-54 - приемная 21-33-61 - замгендиректора - руководитель редакций газет 21-68-08 - замгендиректора - руководитель специализированных изданий 21-55-97 - замгендиректора - директор по экономике и развитию 21-64-36 - редактор 21-60-21 - бильд-редактор 21-67-81 - выпускающий редактор 21-66-76 - производственный отдел 21-55-97 - отдел экономических проблем, отдел фотоиллюстраций 21-63-86 - отдел социально-политических проблем 21-54-93 - отдел гуманитарных проблем, отдел бурятского языка и перевода, отдел оперативной информации 21-35-95 - редакция журналов «Байгал» и «Байгал» 21-55-97 - редакция журнала «Морин Хуур», редакционно-издательский отдел 21-62-62 - реклама 21-60-91, 21-35-95, 21-50-52 - подписка и распространение</p>	<p>АДРЕС: 670000, г. Улан-Удэ, ул. Капитана Шеняева, 23 ГУП «Издательский дом «Буряад үнэн».</p> <p>Учредитель - Правительство Республики Бурятия</p>	<p>Подписной индекс 73877 Газета зарегистрирована ФГУ «Восточно-Сибирское межрегиональное территориальное управление». Регистрационный №600079 e-mail: unen@mail.ru</p>
	<p>Газета набрана и сверстана в компьютерном центре Издательского дома «Буряад үнэн». Отпечатано с готовых диапозитивов в ОАО «Республиканская типография» тиражом 4000 экз. Объем 4 пл. Заказ №1468. 670000, г. Улан-Удэ, ул. Борсоева, 13. Подписана в печать 28.09.2011 в 16.00 - по графику; 28.09.2011 г. в 16.00 - фактически. Общий тираж изданий ИД «Буряад үнэн» - 18250 экз. Цена свободная.</p>	<p>Редакция принимает печатные рукописи. Рукописи и фото не рецензируются и не возвращаются. Автор несет ответственность за представленные материалы. За содержание объявлений редакция ответственности не несет. Все справки у рекламодателя.</p> <p>* Материалы на платной основе. ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ - каб. 1, 13 (этаж), Тел.: 21-62-62, тел. факс: 21-54-54</p>	

## Шэнэ номтой танилсагты

АБЬЯАС БЭЛИГЭЙНЬ  
АЛДАРТА ЗАМ

«Багшын нэрэ мүнхэ» гэхэн педагогикын эрдэмэй доктор, профессор, уран зохиолшо, журналист байһан, Түнхэнэй Жэмһэг тоонготой Д.Д. ОШОРОВОЙ шэнэ номтой («Буряад үнэн» хэблэлэй байшангай хэблэлэй түбоор гараа) танилсалгын үдэшэ БИБКРО-гой актов зал соо хаяхан үнгэргэгдэжэ, олоной хонирхол татаба.

Уридшалан республикымнай мэдээжэ багшанарай дүрэ зурагуудай галерейдэ (хоёрдохи дабхарта) суута багшын, эрдэмтэнэй, хүүгэдэй бэлигтэй уран зохиолшын дүрэ зураг баярай оршон байдалда ханада үлгэгдэбэ, нютагаархидын омогорхолоо мэдүүлбэ. Хүбүүнийн Баир Дамнинович Улаан-Үдэ хотынгоо 3-дахи хургуули, Санкт-Петербургын электротехническэ университет дүүргэһэн юм. Анхан Петербургын металлургическа компанида, харин мүнөө «Комтех» гэхэн Москвагай акционернэ бүлгэмдэ хүдэлнэ. Эсэгэ тухайгаа дулааханаар дурсажа, энэ шэнэ номтойнь танилсалгада ерэнэн зондо, номойн хэблэлдэ габыятай «Буряад үнэнэйхидтэ», нютагаархидтаа баяр баясхалан хүргөө. «13 жэл соо үбгэн абатаая Улаан-Үдэдэ байһан Дамдин хүбүүмнай – мүнөө Санкт-Петербургын Инженерно-экономическа университетдэ турана. Эсэгэмнай бээ ехэ дээрэ табидаггүй хүн байгаа, аяар 68 жэлдэ хүдэлжэ, наһа баратараа ахамад эрдэмт хүдэлмэрилэгшөөр Эрдэм хуралсал хүгжөөлгын федеральна институтта (ФИРО) ажалдаа» гэжэ хүбүүнийн Б.Д.Ошоров омогорхон хэлэбэ.

Актов зал соо үргэлжэлһэн номойн презентацида этническэ землячествануудай дарга В.Д.Таханов, шабинь, хэлэ бэшгэй эрдэмэй кандидат С.Ц.Содномов, республикын Эрдэмэй болон хуралсалай министерствын ахамад мэргэжэлтэ Т.Д.Жалсанова гэгшэд үгэ хэлэжэ, түрэл хэлээ үргэхэ хэрэгтэ ехэ габыятай эрдэмт докторой, алдар солото багшын ажалда үндэр сэгнэлтэ үгөө. «Пайн сэдхэлтэй, буряад зоноо, нүхэдөө үргэжэ ябаа. Академигэй нэрэ Дамнин Данжаевичта үгэхэл байгаа» гэхэн ханамжатаа Виктор Добшонович хубаалдаа. «Алтан үзүүгүдтэ хургаһан, мүнөөшье шэнээр хэблэгдээгүй «Үзгэлөөрнь» эхин классай үхибүүд турана, 1986 ондо шэнээр барлагдаа һэн. Буряад хэлэ шэнжэлгын программа, хуралсалай номууд соо минии нэрэ оруулһандань баясадагби. Хүүгэдтэ номуудаа зорюулжа, хайшан гэжэ хэлынь үзүүлхэб гэжэ оролдог байһаарнь омогорхонобди. Москвада ажаһуухадань ошодог, хонодог, бүхэли һуни буряад хэлэ хүгжөөхэ тухай хөөрэлдэдэг һэмби. 90 жэлэйн хүндэлэлдэ бүхы бэшэһэн эрдэмэй-методическа материалнуудын нэгэ бүхэли боти боложо гаргаха байгаа» гэжэ тобишолһон Соном Цыденович ехэ һайн дурадхал оруулба.

-200 гаран эрдэмэй хүдэлмэри, олон уран хайханын литература зохион бэшэ. Бидэндэ, 916-дахи кабинеттэ дуратайгаар орожо ердэг бэлэй. Буряад литература, бэшэлгээр болохо конкурсые Д.Д.Ошоровой нэрээр нэрлэхэ



Баир хүбүүнийн дүрэ зурагайн дэргэдэ



Актов зал соо

байгаа» гэжэ Хуралсалай болон эрдэмэй министерствын ахамад мэргэжэлтэ онсолһон байна.

Суг хүдэлһэн хэлэ бэшгэй эрдэмэй кандидат, доцент С.М.Бабушкин, республикын арадай уран зохиолшо А.Л.Ангархаев, Б.Д.Ошоров, философин эрдэмэй доктор М.Д.Зомонов, бусад үгэ хэлэхэдэ, буряад хэлээ дээрэ үргөө гэжэ тэмдэглэбэ. «Иймэ зоригтой, ябадалтай, шадалтай, бэрхэ хүбүүдэй ашаар түрэл хэлэмнай бусаа. Республикымнай Эрдэм хуралсалай (анхан Гэгээрэлэй гэдэг байгаабди) министерствын гол мэргэжэлтэ байһан Вера Шоёновна Ускевагай, бусад мэргэжэлтэдэй хүсэл оролдолго ехэ байгаа. Тиймэһээ Д.Д.Ошоровнай хэлээ дэмжэһэн национальна герой болоно бшуу» гэжэ Ардан Лопсонович онсолон тэмдэглэбэ.

Номынь гоёор хэблэн гаргаһан «Буряад үнэнэйхидтэ»-генеральна директорэй орлогшо Т.В.Самбяловада, хэблэлэй түбэй директор Д.Ц.Цыбыковада, ажалшад Л.Д.Гончиковада, Л.Б.Андреевада, «Мо-

рин хуурай» редактор Ч.Ц.Гуруевта, үдэшыень хүтэлэгшэ, номдонь ехэ үүргэ бэелүүлһэн педагогикын эрдэмэй кандидат С.Г.Ошоровто, үүсхэл эдэбхитэй нютагай хүбүүн, бэлигтэй тренер В.М.Сыдеевтэ, бусадта хүхэ номин хадагуудые мүнгэн бэлэгтэйгээр Баир Дамнинович хүбүүнийн дамжуулба. «Хэнгэргэ», «Буряад хүбүүдтэ үрээл» гэхэн хайхан дуунуудые республикын арадай артистка Сэдэб Банчикова хангюурдаһан байна.

Жэмһэг нютагайн дунда хургуулида, үйлсэнүүдтэ ори ганса педагогикын эрдэмэй доктор байһан суута багшын – Д.Д.Ошоровой нэрэ үгэхэ, Түнхэндөө, Улаан-Үдэдөө Ошоровой нэрэмжэтэ уншалгануудые эмхидхэхэ гэхэн ду-

## Багшын үдэрые угтуулан

МЭРГЭЖЭЛЭЭРЭЭ  
ОМОГОРХОНОБ

БАГШЫН ажал хүнгэн бэшэ, тиибэшье би мэргэжэл шэлэнхэндэ нэгэтэшье голхороогүйб. Ажалайнгаа хүндэхэн бэрхэшээлнүүдые дабан гаража шатаад, өөрынгөө дуратай хэрэгэйнгээ яһала һайн үрэ дүнгүүдые хаража байхадаа баярладагби.

Классай хүтэлбэрилэгшын ажал тон ехэ эрилтэтэй. Хүмүүжүүлэгшэ хүн өөрөө үнэн шударгы зан заншалтай, урагшаа ханаатай, эдэбхитэй, ажалдаа дуратайгаар хандадаг байха еһотой. Арюун хайхан сэдхэлтэй, нангин хүсэлтэй хүн багашуулые хургаха хэрэгтэ үнэн сэхэ, бээс үгэнги байдаг. Хүниие хайрлаха, уян нугархай, зөөлөн сэдхэлтэй хүнүүдые хүмүүжүүлхэ ехэтэ оролдогшоб. Хүн шанараа хэзээдэшье алдахагүй, ямаршые хүниие хүндэлжэ шатадаха, зобоһон тулиһан хүндэ туһалха, үтэлһэн, үбшэн үлбэр зониие хайрлаха сэдхэлтэй хүнүүдые хүмүүжүүлхэ еһотойбди. Тиймэһээ хуралсалайнгаа хүмүүжүүлгын түсэб зохооходоо, үхибүүдые урин налгай, хүндэмүүшэ, ханаан сэдхэлээр хайхан ябаха еһотой гэхэн зорилгонуудые шухалын шухалаар табинаб.

«Үхибүүдэй сэдхэлэй байдал ойлгохо гээшэ, тэдэнэй тон нимгэн, үшөө үзэгдөөгүй, мэдэгдээгүй, элирүүлэгдээгүй зан абаринайн худахануудыень ойлгожо абалга болон», гэжэ агууехэ эрдэмтэ-багша Ш.А. Амонашвилиин хэлэһэн үгэнүүдые үшөө оюутан ябаха сагтаа дуулаһан аад, үхибүүдэйнгээ сэдхэлэй байдал бүри дүтөөр ойлгохо хүсэлэнтэй, мүнөөшье болотор эдэ сэнтэй үгэнүүдые сэдхэлдэ шэбшэн ябадагби.

Үхибүүдэйнгээ хараа бодолые ойлгохо хүсэлтэй, тэдэнэртээ бүри дүтөөр харилсахые оролдоноб. Хэшээлэй һүүлээр, сүлөө сагтаа, хуралсалай гадуур уулзалгануудта, нааданай үедэ, газаа, талада юрын хэмжээндэ харилсахада, ехэ туһатай байдаг.

Эмшэндэ хүн бэе тамираа найдуулна, харин бидэ, багшанарта, үхибүүдэй элүүр энхэ байдал, ухаан бодол, сэдхэлэй баялиг даалгаатай. Тиймэһээ багшын үндэр нэрэ зүүжэ ябаха гээшэ тон харюусалгатай. Заажа байһан үхибүүдэйнгээ энэбэхилһэн урихан шарайхануудыень харахадаа, тэдэнэйнгээ зохооһон шүлэг найруулгануудыень уншахадаа, галатама ялалзһан нюдэхэнүүдыень харан байхадаа, багшын ажал дэмы бэшэ шэлэнхэндэ бүришые ехээр урмашанаб.

У.БАДМАЕВА,  
Ивалгын дунда хургуулийн  
дээдэ шатын багша.

## АМАРШАЛГА

ХАЙРАТА ЕШИ-ХАНДА ҮЕЭЛЭ  
АБГАЙГАА 70 ЖЭЛЭЙ ОЙН  
БАЯРААРНЬ ҮНЭН ЗҮРХЭН ҺӨӨ АМАРШАЛНАБДИ!

Зэдэ хайхан нотогта ажаһуудог  
Зугааша, шуран, хүндэтэй ямбатай абгаймнай  
Гунан дэлхэйн гурбан хайхан үринэрые үргэжэ,  
Аша зээнэрэ тойрууланхай,  
Ажалай үндэр амжалта туйлажа,  
«Бурядай габыата багшын» нэрэ солодо хүртэлхэй.  
Түрэл гаралаа нэгдүүлжэ,  
Аха дүүгээ мэдүүлжэ ябадаг хайхан заншалтай,  
Бултандамнай ханаагаа табидаг, мандаа хайратай.  
Алтан дэлхэйнхэ абаралтай, үлгэн дайдаһаа үргэмжэстэй,  
Ходододо жаргалтай, элүүр энхэ ябахыетнай хүсэн үлгэшээ  
Холын Ярууна нотогһаа, Улаан-Үдэһөө  
Апанда нагасынтнай үхибүүд, хүрьгэд, бэрээд.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.  
Р-Н.БАЗАРОВАЙ фото.